

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Martin Nevyhoštěný

**Proměna mediálního obrazu Izraele v
českém tisku na přelomu 80. a 90. let**

Diplomová práce

Praha 2014

Autor práce: **Bc. Martin Nevyhoštěný**

Vedoucí práce: **PhDr. Petr Bednařík, Ph.D.**

Rok obhajoby: 2014

Bibliografický záznam

NEVYHOŠTĚNÝ, Martin. *Proměna mediálního obrazu Izraele v českém tisku na přelomu 80. a 90. let*. Praha, 2014. 83 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Petr Bednařík, PhD

Abstrakt

Diplomová práce s názvem „*Proměna mediálního obrazu Izraele v českém tisku na přelomu 80. a 90. let*“ se zabývá konstrukcí mediálního obrazu Státu Izrael v denících *Rudé právo* a *Mladá fronta* na příkladech zpravodajství o první libanonské válce v roce 1982 a vypuknutí první intifády v roce 1987. Poznatky z tohoto jsou poté porovnány s mediálním obrazem Izraele v denících *Mladá fronta DNES*, *Lidové noviny* a týdeníku *Respekt* na příkladech ostřelování Izraele během války v Perském zálivu v roce 1991 a podpisem izraelsko-palestinské mírové smlouvy z Osla v roce 1993. Pozornost je věnována zejména výrazovým prostředkům mediálních sdělení a zasazení do historicko-politického kontextu československo-izraelských vztahů v osmdesátých a devadesátých letech. Součástí práce je rovněž charakteristika Československého mediálního prostředí a žurnalistické praxe ve zkoumaném období a zároveň popis zkoumaných periodik. Při výzkumu je využita metoda kvalitativní obsahové analýzy. Mediální obrazy jsou porovnány na základě výběru konkrétních úryvků z novinových článků, přičemž je kladen důraz na široké pokrytí tematické škály ve zkoumaných obdobích. Přílohou této práce je seznam všech zkoumaných mediálních sdělení v jednotlivých obdobích.

Klíčová slova

Izrael, mediální obraz, 80. léta, 90. léta, Palestina, Rudé právo, Lidové noviny, MF DNES, Respekt

Rozsah práce: 136 436 znaků

Abstract

Thesis titled "*The Change of Media image of Israel in Czech Press at the Turn of 80's and 90's*" deals with the construction of the media image of Israel in the *Rudé právo* and *Mladá fronta* dailies using examples of news about the Lebanon War in 1982 and the outbreak of the first Intifada in 1987. The findings are then compared with media image of Israel in the *Mladá fronta Dnes* and *Lidové noviny* dailies and weekly newspaper *Respekt* during the Gulf War in 1991 and the signing of the Israeli-Palestinian peace treaty in Oslo in 1993. Research is focused on vocabulary of the news and on historical and political context of Czech-Israeli relations in the eighties and nineties. There is also description of researched newspapers and Czechoslovak media environment and journalistic production in this period. The research method used is qualitative content analysis. Media images comparison is based on the selection of specific excerpts from newspaper articles, with the emphasis on a wide range of thematic coverage in the examined periods. List of all researched articles is attached.

Keywords

Israel, media image, 80's, 90's, Palestine, Czechoslovak newspapers, Gulf War, Lebanon War, Intifada

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 6. ledna. 2014

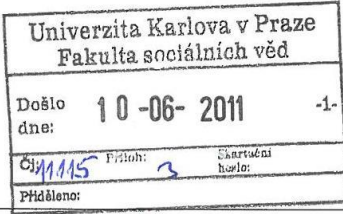
Martin Nevyhoštěný

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu práce PhDr. Petru Bednaříkovi, Ph.D. za cenné rady, mé snoubence Veronice za podporu a poskytnutí zázemí a kolegyni Zdeňce Němcové za umožnění přístupu k archivu společnosti MAFRA, a. s.

SCHVÁLENO

Institut komunikačních studií a žurnalistiky UK FSV Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce	
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:	
Příjmení a jméno diplomanta: Nevyhoštěný Martin	Razítko podatelny:
Imatrikulační ročník diplomanta: 2009/2010	
E-mail diplomanta: martin.nevyhosteny@centrum.cz	
Studijní obor/typ studia: Mediální studia/prezenční	
Předpokládaný název práce v češtině: Proměna mediálního obrazu Izraele v českém tisku na přelomu 80. a 90. let	
Předpokládaný název práce v angličtině: The Change of Media Image of Israel in Czech Press at the Turn of 80's and 90's	
Předpokládaný termín dokončení (semestr, školní rok – vzor: ZS 2012) (diplomovou práci je možné odevzdat nejdříve po dvou semestrech od schválení tezí, tedy teze schválené v LS 2010/2011 umožňují obhajovat práci nejdříve v LS 2011/2012): LS 2012	
Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování (max. 1800 znaků): Československý tisk v osmdesátých letech 20. století sloužil jako nástroj propagandy vládnoucí Komunistické strany Československa, která přísně dodržovala politickou linii Sovětského svazu. Původně spíše prosovětský Stát Izrael, který byl ustanoven v roce 1948, se nedlouho po svém vzniku přeorientoval k bloku západních demokratických zemí, a proto byl vnímán Sovětským svazem v období tzv. studené války jako nepřítel. Zejména v druhé polovině 20. století také Sovětský svaz aktivně podporoval arabské státy, které vstoupily s Izraelem několikrát do války, a boj Palestinců za vlastní autonomii. Na stránkách československých periodik, se tak úmyslně vytvářel negativní obraz Izraele, jakožto agresora a významného spojence USA. K tomuto tématu byly obhájeny na akademické půdě FSV UK například diplomové práce <i>Charakter zahraničního zpravodajství Mladé fronty na příkladu Státu Izrael v letech 1956, 1967 a 1973</i> či <i>Mediální obraz vybraných událostí Suezské krize v československém tisku v roce 1956</i> . Pádem socialistických režimů v zemích východní a střední Evropy v letech 1989 a 1990 studená válka skončila a Československo (později ČR) začalo se Státem Izrael navazovat přátelské diplomatické styky. Také v rámci demokratizace politiky a médií se začal proměňovat mediální obraz židovského státu. Cílem práce je postihnout změny v mediálním obrazu Státu Izrael na stránkách významných českých tištěných periodik na příkladu zpravodajství o konfliktních událostech se zapojením Izraele v osmdesátých a devadesátých letech 20. století. Práce se zaměřuje na mediální obraz vybraných klíčových momentů první libanonské války (1982), první intifády (1987-1993), první války v Zálivu (1990-1991 – ostřelování Izraele iráckými raketami) a mírových dohodách Oslo I a II (1993-1995).	
Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy (max. 1800 znaků): Cílem práce je zanalyzovat, jakým způsobem se proměnila prezentace zpravodajství o konfliktních událostech se zapojením Státu Izrael v českém tisku v souvislosti s faktickým koncem cenzury, otevřením mediálního trhu a ideologickým vývojem státní politiky po Sametové revoluci v roce 1989. Práce chce ověřit hypotézu, že socialistické zpravodajství vytvářelo na stránkách tehdejšího tisku negativní obraz Izraele, přičemž porevoluční periodika se snažila tuto image vyvrátit a s ohledem na dynamicky se rozvíjející diplomatické styky s židovským státem vytvořit obraz pozitivní. Dalším předpokladem je, že předrevoluční tisk akcentoval tíživou situaci Palestinců, kdežto po	

<p>roce 89 média zdůrazňovala právo Izraele na obranu a bezpečí obyvatel. Dále chce práce odpovědět na otázku, jaký ideologický posun nastal od socialistického zpravodajství o Státě Izrael v periodikách levicově (např. Právo) a pravicově (např. Lidové noviny) orientovaných.</p>
<p>Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Úvod <ol style="list-style-type: none"> a) Cíl práce (vysvětlení problematiky) b) Historicko-politické pozadí (historický vývoj a politická orientace Státu Izrael a ČSSR/ČSFR/ČR) c) Formulace výzkumu (předpokládané hypotézy) 2) Teoretická část <ol style="list-style-type: none"> a) Tvorba mediálního obrazu (vytváření mediálního obrazu a jeho vztah k realitě) b) Metody zkoumání mediálních obsahů (vysvětlení pojmů a metodiky) 3) Výzkumná část <ol style="list-style-type: none"> a) Charakteristika zkoumaných periodik (popis obsahu a významu zkoumaných tiskovin) c) Interpretační analýza obsahů <ol style="list-style-type: none"> i) První libanonská válka ii) První intifáda iii) Válka v Zálivu (zapojení Izraele) iv) Mírové dohody Oslo I a II 4) Závěr <ol style="list-style-type: none"> a) Současná politika ČR vůči Izraeli b) Výsledky výzkumu (potvrzení, či vyvrácení hypotéz)
<p>Vymezení podkladového materiálu (např. tituly a období, za které budou analyzovány):</p> <p>Deníky Rudé právo (1982-1995 – v závislosti na výběru sledovaných událostí) a Mladá fronta (1982-1989 – v závislosti na výběru sledovaných událostí) Deníky MF DNES a Lidové noviny (1990-1995 – v závislosti na výběru sledovaných událostí) Týdeníky Reflex a Respekt (1990-1995 – v závislosti na výběru sledovaných událostí)</p>
<p>Metody (techniky) zpracování materiálu: Kvalitativní obsahová analýza.</p>
<p>Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a metodě jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):</p> <p>ČEJKA, Marek. Izrael a Palestina: Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu, Praha, 2010.</p> <p><i>Jedna z prvních původních českých knih zaměřujících se na izraelsko-palestinský konflikt. Provádí, objasňuje hlavní pojmy a fenomény počínaje stručnou historií arabsko-židovských vztahů před vznikem Izraele a smrtí Jásira Arafata a evakuací osad v Gaze konče.</i></p> <p>HAGEN, Lutz; KONČELÍK, Jakub; REIFOVÁ, Irena; SHERER, Helmut; SCHULZ, Winfried. Analýza mediálních sdělení, Praha, 2005.</p> <p><i>Publikace poskytuje úvod do obsahové analýzy masově mediovaných textů. První část díla ukazuje mimo jiné způsoby kvantitativního rozboru mediovaných sdělení a vyhodnocování zpravodajství. Druhá část přináší konkrétní výsledky zkoumaného projektu.</i></p> <p>HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. Praha, 2005.</p> <p><i>Standardní učebnice metod kvalitativního výzkumu médií u nás. Ukazuje, z jakých zdrojů tyto metody vycházejí, a představuje hlavní výzkumné plány užívané v této oblasti. Popisuje kvalitativní metody sběru dat, jejich kódování, vyhodnocování a interpretaci.</i></p>

KONČELÍK, Jakub; VEČERA, Pavel; ORSÁG, Petr. Dějiny českých médií 20. století. Praha, 2010.

Kniha mapuje nejdůležitější oblasti oboru z hlediska dějin cenzury, legislativy, tisku, televize, rozhlasu a dalších médií. Autoři postupují chronologicky podle jednotlivých etap rozvoje jednotlivých médií, zvláště se zabývá klíčovými etapami české historie. Knihu lze číst jako dějiny Československa a České republiky ve 20. století z určitého zorného úhlu.

POJAR, Miloš. Izrael – stručná historie států. Praha, 2004

Výklad dějin židovského státu od nejstarších dob s přirozeným akcentem na 20. století, zejména jeho bouřlivou druhou polovinu. Autor působil v zemi ve funkci velvyslance a věnuje se v knize také česko-izraelským diplomatickým vztahům.

SHINDLER, Colin. A history of modern Israel, New York, 2008

Práce sleduje šedesát let moderního izraelského státu od optimistických začátků, imigrační vln, politiky osadnictví přes války s arabskými sousedy. Zabývá se vnitřní a vnější politikou státu a popisuje mimo jiné události osmdesátých a devadesátých let 20. století. Samostatná kapitola je věnována zavražděnému premiérovi Jicchaku Rabinovi, který byl klíčovou osobou při vyjednávání mírové dohody Oslo II. Celá kapitola je také věnována premiéru Arielu Šaronovi, který působil jako ministr obrany během první libanonské války.

TRAMPOTA, Tomáš, VOJTĚCHOVSKÁ, Martina. Metody výzkumu médií. Praha, 2010. Publikace seznamuje čtenáře s metodami užívanými při výzkumu médií, rozebranými na praktických příkladech z českých médií. Svou koncepcí kniha obsahuje jak zásady komerčního výzkumu médií, tak i výzkumu akademického.

TRAMPOTA, Tomáš. Zpravodajství. Praha, 2006.

Kniha poskytuje základní orientaci v pohledu na zpravodajství jako na sociální fenomén, seznamuje čtenáře se základními teoriemi, které se vztahují k popisu produkce zpráv, s faktory, které se na transformování událostí do zpráv podílejí, i s teoretickými koncepty posilujícími vliv zpravodajského žánru na společnost.

Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

JANEČKOVÁ, Zuzana. Charakter zahraničního zpravodajství Mladé fronty na příkladu Státu Izrael v letech 1956, 1967 a 1973 (2005), FSV UK. Vedoucí práce: Petr Bednařík

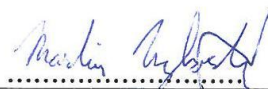
GREBLEROVÁ, Eva: Mediální obraz izraelsko-palestinského konfliktu na stránkách MF Dnes (2007), FSV UK, vedoucí práce: Tomáš Trampota

SCHNEIDEROVÁ, Klára. Mediální obraz vybraných událostí Suezské krize v československém tisku v roce 1956 (2008), FSV UK, Vedoucí práce Petr Bednařík

SCHWARCZOVÁ, Veronika. Reflexe židovských světů v Rudém právu v letech 1948-1952 (2008), FHS UK, Vedoucí práce: Blanka Soukupová

KONDRATOVÁ, Irina: Globální vytváření mediálních stereotypů na příkladu izraelsko-palestinského konfliktu (2011), FSV UK, vedoucí práce: Otakar Šoltys

Datum / Podpis studenta/ky

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:	
Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:	
Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:	
Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na UK FSV vykonávám.	
Souhlasím s tím, že budu vedoucím této práce.	
PhDr. Petr Bednařík, Ph.D.
Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga	Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNY UK FSV. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO OBOU KOPIÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE DOPORUČENÉ PEDAGOGEM/PEDAGOŽKOU BUDE VEDENÍ IKSŽ POUZE BRÁT NA VĚDOMÍ, TEZE PODÁVANÉ STUDENTEM/KOU SAMOSTATNĚ BUDE PROJEDNÁVAT.

Obsah

ÚVOD	2
1. CÍL A STRUKTURA PRÁCE	3
2. HISTORICKO-POLITICKÉ POZADÍ	4
1.1 Roky 1948-1950	5
1.2 Padesátá léta.....	6
1.3 Šedesátá a sedmdesátá léta.....	8
1.4 Léta 1985-1990.....	11
1.5 Devadesátá léta.....	12
1.5.1 Mírový prostředník.....	14
3. TEORETICKÁ ČÁST	15
3.1 Tvorba mediálního obsahu	15
3.1.1 Sociální konstrukce reality.....	17
3.1.2 Mediální konstrukce reality	19
3.2 Metoda zkoumání mediálních obsahů.....	21
3.2.1 Sémiotická analýza.....	22
4. VÝZKUMNÁ ČÁST	24
6.1 Domácí tisk v 80. letech.....	24
6.1.1 ČTK.....	26
6.1.2 Rudé právo	28
6.1.3 Mladá fronta	29
6.2 Domácí tisk v 90. letech.....	30
6.2.1 MF DNES.....	32
6.2.2 Lidové noviny.....	33
6.2.3 Respekt	35
6.3 Analýza mediálních obsahů	37
6.3.1 Výběr zkoumaného materiálu	37
6.3.2 První libanonská válka	39
6.3.3 První intifáda	47
6.3.4 Válka v Zálivu	52
6.3.5 Mírová dohoda z Osla.....	57
6.3.6 Komparace mediálních obrazů.....	63
ZÁVĚR	65
SUMMARY	67
POUŽITÁ LITERATURA	68
SEZNAM PŘÍLOH	72
PŘÍLOHY	73

Úvod

Česko nepojí s žádným státem Blízkého východu silnější pouto než s Izraelem. Už maysarykovské Československo podporovalo sionistické snahy evropských Židů a vzájemné sympatie nezmizely ani v poválečných letech, kdy Československo mezi prvními podpořilo vznik nového státu a aktivně se podílelo na přípravě jeho obrany proti nepřátelským arabským sousedům. Řada Izraelců má v Československu kořeny nebo se tam dokonce narodila. Přesto prošly vzájemné vztahy během minulého století sérií zvrátů. Poté, co se Československo fakticky stalo sovětským satelitem, se cesty obou států začaly rozcházet, což během období takzvané studené války vyústilo až k úplnému přerušování politických, kulturních i hospodářských styků. S nově nabytou svobodou jsme se však začali opět sbližovat a v současnosti patří Izrael mezi pevnější partnery České republiky.

Tématu izraelsko-českých vztahů se věnuje řada odborných i populárních publikací zaměřených zejména na vývoj historický, místy ale i na oblast mediální. Dosud však chybí podrobnější pohled na razantní proměnu mediálního obrazu Izraele v Československu na přelomu osmdesátých a devadesátých let. Jak se neskryvané nepřátelství a následné obnovení vřelých vztahů projevilo na stránkách československého tisku? To se snaží popsat tato diplomová práce.

1. Cíl a struktura práce

Cílem této práce je zaznamenat a popsat změny mediálního obrazu Státu Izrael na stránkách významných československých a českých tištěných periodik na příkladu zpravodajství o konfliktních událostech se zapojením Izraele v osmdesátých a devadesátých letech 20. století. Za využití metody kvalitativní obsahové analýzy hodlám postihnout proměnu prezentace významných událostí v souvislosti s politickými a společenskými změnami po sametové revoluci, liberalizací domácího mediálního prostředí a orientací tuzemské zahraniční politiky západním směrem.

Přestože kvalitativní výzkum není obvykle využíván k ověřování hypotéz, předpokládám, že nesvobodná média v osmdesátých letech následovala oficiální ideologickou linii, v níž byl Izrael představitel nežádoucí imperialistické a sionistické politiky a záměrem tehdejšího tisku bylo mediální obraz židovského státu vykreslit v negativním světle. Porevoluční periodika se pak s ohledem na dynamicky se rozvíjející diplomatické, kulturní i ekonomické vztahy s Izraelem mohly snažit negativní konotace vyvracet. Ověřit takový předpoklad pomůže sémiotický rozbor mediálních sdělení kladoucí důraz na použitý slovník, obrazový materiál, ale i prostor a význam daný zkoumaným událostem na stránkách dobového tisku. Mediální obrazy jsou porovnány na základě výběru konkrétních úryvků z novinových článků, přičemž je kladen důraz na široké pokrytí tematické škály v daných zkoumaných obdobích.

Z důvodů usazení tématu do historického a mediálního rámce je vedle samotného výzkumu součástí této práce uveden také stručný historický přehled československo-izraelských vztahů, vzájemné politiky a rovněž charakteristika domácího mediálního prostředí a žurnalistické praxe v období osmdesátých a devadesátých let současně s popisem zkoumaných periodik. Celá kapitola je věnována také teoretickým východiskům a metodám výzkumu. Přílohou této práce je seznam všech zkoumaných mediálních sdělení v jednotlivých obdobích a několik fotografií vybraných vydání zkoumaných periodik.

Přepis hebrejských a arabských jmen, názvů a termínů se v této práci řídí zavedenou českou transkripcí odpovídající fonologii obou semitských jazyků a původní podobě slov (tedy nikoliv jejich anglickému přepisu). V textu tak uvádím například název Mosad (מוסד) místo anglofonního Mossad či jméno Arje Kubovi (אריה קובובי) místo Arieh Kubovy. Výjimky se mohou objevit u přímých citací z pramenů – ty jsou zane-

chány v původní podobě. Pokud se užívají častěji, jsou zejména židovská vlastní jména v této práci přepsána rodným jazykem příslušné osobnosti. Příklad: jméno Chaim Herzog (חיים הרצוג, izraelský prezident původem z Irska) namísto méně známé české varianty Chajim Hercog.

2. Historicko-politické pozadí

Moderní Izrael patří mezi relativně mladé státy. Prahu od Jeruzaléma dělí moře a víc jak 2600 kilometrů, přesto je historie vzájemných politických vztahů obou zemí bohatá a stala se tématem řady studií a vědeckých prací. V následujících kapitolách se nachází stručný popis událostí, jež se podepsaly na podobě diplomatických styků Československa (následně České republiky) a Státu Izrael. Nejedná se o podrobný historický výklad, uvedeny jsou pouze klíčové momenty v dějinách, které ovlivnily vzájemnou politiku na přelomu osmdesátých a devadesátých let. Události z tohoto období, na jejichž mediální obraz v tuzemském tisku se tato práce zaměřuje, jsou pak popsány v kapitole 6.3.1.

Poválečné Československo koncem čtyřicátých let navázalo na prosionistickou politiku představovanou za první republiky zejména prezidentem Tomášem Garriguem Masarykem a jeho synem Janem a podporovalo emancipační hnutí Židů s cílem vytvořit v tehdejším Britském mandátu Palestina vlastní stát. Československo se tají aktivně zapojilo do jednání na půdě Organizace spojených národů (OSN). Tam se také českoslovenští zástupci vyslovili za rozdělení Palestiny na arabský a židovský stát, jehož nezávislost vyhlášenou 14. května 1948, uznalo Československo jako čtvrtý stát na světě.¹ Socialistická republika zprvu nově vznikající stát na Blízkém východě podporovala, brzy se však projevil vliv Moskvy, který měl na směřování zahraniční politiky Československa zásadní vliv, což vyústilo až v úplné přetrhání diplomatických vazeb Československa s Izraelem v roce 1967 a podpoře protiizraelských organizací v době tzv. normalizace.²

¹ Yegar 1997, s. 80-82

² Československé pomoci Státu Izrael se věnuje například diplomová práce Habermann (2011) *Československo a Izrael 1947-1949: Léta přátelství*.

1.1 Roky 1948-1950

Vzápětí po konci druhé světové války se začal formovat další globální konflikt mezi dvěma supervelmocemi – USA a SSSR. Takzvaná studená válka rozdělila světovou mapu na sféry vlivu obou zemí a Blízký východ byl oblastí, která se zatím k žádnému z táborů zcela nepřiklonila. Sovětský svaz z počátku podporoval židovskou autonomii – především kvůli oslabení vlivu Velké Británie.³

Izrael se prakticky ihned po svém vyhlášení ocitl ve válce se svými arabskými sousedy a zoufale proto potřeboval zbraně. Kvůli embargu Rady bezpečnosti OSN na dovoz vojenské techniky do Palestiny museli Židé hledat neoficiální cesty, jak svoji armádu vyzbrojit. To byla příležitost pro československý zbrojařský průmysl hledající po druhé světové válce odbytiště a hlavně přísun dolarů. Zbraně z Československa se do Palestiny začaly dovážet s tichou podporou SSSR už dva měsíce před vyhlášením židovského státu. Od května do srpna 1948 byl zřízen letecký most mezi severočeským letištěm v Žatci a Tel Avivem. Během následujícího roku byly do Izraele exportovány desítky tisíc kusů střelných zbraní s municí, minomety, houfnice, granáty, letouny Spitfire i Avia S-199 (vycházející z německých Messerschmittů) a další vojenský materiál.⁴ Vedle toho probíhala také instruktáž izraelských pilotů na československých letištích (například v Českých Budějovicích), stejně jako výcvik izraelských parašutistů ve Stráži pod Ralskem či tankistů v Dědicích u Vyškova. Přes 300 československých dobrovolníků cvičilo také ve vojenském prostoru Libavá.⁵ Sověti československý vývoz podpořili, ačkoliv se do něj kvůli obavám z mezinárodní reakce nezapojili. Zároveň také intervenovali proti exportu československých zbraní do arabských zemí, což se také projevilo, když byla už dohodnutá dodávka osmi tisíc pušek s municí určená pro Sýrii v únoru 1948 zadržena v jugoslávském přístavu Rijeka.⁶

Přes snahu získat Izrael do své sféry vlivu znamenaly výsledky tamějších voleb v lednu 1949 pro Sověty zklamání. Suverénně v nich totiž zvítězila umírněná labouristická strana Mapaj premiéra Davida Ben Guriona. Komunistická strana Izraele (Maki) propadla se ziskem pouhých čtyřech křesel v Knesetu.⁷ Ben Gurion se zpočátku snažil

³ Čejka 2007, s. 63-83

⁴ Dufek, Kaplan, Šlosar 1993, s. 134

⁵ Zidek, Sieber 2009, s. 130-131

⁶ tamtéž, s. 130-131

⁷ Knesset [online], *Knesset Elections Results*

„hrát na obě strany“, podporu, a to zejména finanční a vojenskou (ve formě dodávek výzbroje a výcviku vojsk), však našel u Spojených států.⁸

Situace se začala měnit i uvnitř Sovětského svazu. Koncem roku 1948 zde začaly represe vůči židovskému antifašistickému výboru a později zahájili komunisté rozsáhlou propagandistickou kampaň proti kosmopolitismu a sionismu, což vzedmulo agresivní vlnu protižidovských nálad.⁹ Zahraniční politika SSSR se začala orientovat na podporu arabských států, což reflektovalo i socialistické Československo. Žádosti Izraele o nákup dalších zbraní nebyly vyslyšeny a místo toho se začala rodit obchodní spolupráce s arabskými státy, které se nijak netajily tím, že chtějí židovský stát vymazat z mapy. Činnost sionistických organizací v Československu byla pozastavena stejně tak jako možnost československých Židů vystěhovat se do Izraele.¹⁰

1.2 Padesátá léta

Československo-izraelské vztahy dostaly první viditelný zásah při politických čistkách v padesátých letech. Po vzoru sovětských „monstrprocesů“ bylo v roce 1952 odsouzeno 14 vysokých funkcionářů KSČ v čele s jejím generálním tajemníkem Rudolfem Slánským. Celkem bylo obžalováno 14 vysokých politiků z plánovaného spiknutí proti režimu. Mučením vynucená přiznání nakonec vyústila v trest smrti pro 11 z nich. Tři odsouzení „vyvázli“ s doživotím. Od počátku byl soud veden jako demonstrace protižidovské a zejména antisionistické politiky. Sovětští poradci totiž mezi obžalované záměrně vybírali Čechoslováky židovského původu. „*Stalo se to navzdory skutečnosti, že nikdo z obviněných, a zejména židů, neměl žádný kontakt se sionistickým hnutím a necítil k Izraeli sympatie ani v době, kdy Československo Izrael politicky a vojensky podporovalo. Řada zatčených židů, včetně Slánského, byla známá svým protisionistickým a protiizraelským postojem.*“¹¹

Cílem procesu bylo kromě upevnění sovětského vlivu také podnitit antisemitismus a získat důvěru arabských zemí. Vzhledem k počínajícím hospodářským potížím země bylo také vhodné ukázat na viníka. „*Vítězství antisemitské linie při přípravě největšího procesu s vedoucími komunistickými funkcionáři v polovině padesátých let v Evropě bylo předpokladem toho, aby se antisemitismus stal součástí oficiální politiky.*“

⁸ Čejka 2007, s. 63-83

⁹ Yegar 1997, s. 142

¹⁰ Dufek, Kaplan, Šlosar 1993, s. 21 a 87

¹¹ Yegar 1997, s. 142

Ta antisemitismus využívala tradičním způsobem – přesouvala odpovědnost za své neúspěchy na sionisty.“¹²

Izraelští zástupci v Československu inscenovaný proces a protižidovskou kampaň tvrdě odsuzovali, zároveň také chránili své občany, protože v souvislosti s případem byli uvězněni také dva občané Izraele: obchodník Mordechaj Oren a levicový politik Šimon Orenstein. Tehdejší izraelský velvyslanec v Praze Arje Kubovi kvůli tomu podal mnoho stížností, které nebyly vyslyšeny. Nakonec Kubovi koncem roku 1951 Československo opustil, do uzavření izraelské ambasády v Praze tu pak neměl židovský stát velvyslance, nýbrž jen pověřeného zástupce. I československý ambasador se vrátil z Tel Avivu. Orenstein byl nakonec propuštěn v roce 1954 a Oren o dva roky později. Bývalé dobré vztahy Československa a Izraele se propadly do hluboké krize.¹³

Už v roce 1955 byly sestaveny odborné komise za účelem prošetření stranických čistek a procesů. Výsledky takzvané Barákovy komise (1955–1957), Kolderovy komise (1962–1963), „barnabitské“ komise (1963) a Pillerovy komise (1968–1969, poté do 1971 v čele s Josefem Kempným) vedly k postupné občanskoprávní i společenské rehabilitaci 481 nevinně odsouzených.¹⁴

Podle studie Ondřeje Koutka, jenž v letech 2001–2007 pracoval jako historik v Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, spustila Státní bezpečnost nedlouho po politických procesech akci Rodina. V rámci této tajné operace mapovala československá tajná služba rodinné vazby významných tuzemských osobností židovského původu a získávala kompromitující materiály, s jejichž pomocí nutila potenciální sionisty a „nepřátele socialismu“ ke spolupráci. Akce měla trvat až do roku 1962, kdy byla zastavena jako projev antisemitismu u kontrarozvědky. Pozornost StB se pak přesunula zejména na aktivity izraelské ambasády v Československu.¹⁵

Změnou v zahraniční politice Sovětského svazu se vztahy mezi zeměmi východního bloku a arabskými státy začaly rychle vyvíjet. Klíčovou zemí se stal Egypt, se kterým Československo podepsalo smlouvu o výměně zboží již v roce 1951. O rok později vypukl v Egyptě vojenský puč, který svrhl krále Farúka. V roce 1956 byl zvolen egyptským prezidentem Gamál Abd an-Násir. Ještě ve funkci premiéra o rok dříve podepsal

¹² Dufek, Kaplan, Šlosar 1993, s. 102

¹³ Yegar 1997, s. 163

¹⁴ Nezapomeňte.cz [online], 22. 08. 1963: *Rudé právo publikovalo zprávu o rehabilitacích obětí politických procesů*

¹⁵ Ján Novák [TV seriál], *Tajné akce StB, epizoda 1, Akce Pavouk*

Násir důležitou smlouvu s Československem o dodávce zbraní. Kromě Egypta dodávalo Československo výzbroj i Sýrii, což vyvolalo v Izraeli paniku. Ten se obával, že silná arabská armáda by znamenala konec židovského státu a izraelští generálové začali vypracovávat plán preventivního útoku na Egypt.¹⁶

V červenci 1956 znárodnil Násir britsko-francouzskou Společnost Suezského průplavu, aby získal další finance na výstavbu přehrady. Velká Británie a Francie zahájily okamžitě tajná jednání o invazi do Egypta, přičemž získali podporu Izraele. Ten vtrhnul se svými vojsky na Sinajský poloostrov 29. října. O dva dny později zaútočily francouzské a britské bombardéry na egyptská letiště. Ozbrojený konflikt se ihned dostal pod palbu kritiky OSN, Sovětského svazu i USA. V prosinci tak byly k průplavu vyslány pohotovostní jednotky Spojených národů UNEF. Izrael se ze z egyptského území stáhl v březnu 1957, přičemž se mu podařilo zlikvidovat značnou část egyptského vojenského materiálu z Československa.¹⁷

Domácí sdělovací prostředky informovaly o suezské krizi a následném vojenském konfliktu tendenčně, avšak antisemitské či antisionické výpady vymizely, větší pozornost byla upřena na roli Velké Británie, Francie a hlavně USA. Izrael byl vnímán jako imperialistická západní země a větší pozornosti se mu na stránkách československých novin dostalo hlavně incidentem ve vesnici Kafr Kasim, kde v den invaze do Egypta zahájila izraelská hraniční policie palbu do civilistů, kteří se vraceli z práce domů a nevěděli o vyhlášeném zákazu vycházení. Zemřelo zde 43 lidí a na případ bylo několik dnů uvaleno informační embargo.¹⁸

1.3 Šedesátá a sedmdesátá léta

Po suezské krizi se politické vztahy Československa a židovského státu nelepšily. Izraelské pokusy o navázání hospodářské či kulturní spolupráce skončily bezvýsledně. Rozděleným rodinám nebylo dovoleno se stýkat a diplomatické styky byly omezeny na minimum. V roce 1957 byl z Prahy pro údajnou špionáž vyhoštěn pracovník izraelského vyslanectví a stejný osud čekal i československého tajemníka v Tel Avivu.¹⁹ Určité uvolnění přišlo po roce 1960. V druhé polovině šedesátých let se díky liberálnějšímu

¹⁶ Herzog 2008, s. 138-143

¹⁷ tamtéž, s. 172-174

¹⁸ Mediálnímu obrazu Izraele v československém tisku za suezské krize se věnuje například Schneiderová (2008) *Mediální obraz vybraných událostí Suezské krize v československém tisku v roce 1956*.

¹⁹ Yegar 1997, s. 175

postupu mohlo vystěhovat z republiky dva až tři tisíce Židů, objevovaly se také tendence očištění myšlenky sionismu.²⁰

Do arabských zemí ale stále proudily československé zbraně, kvůli čemuž rostl i počet příhraničních potyček s Izraelem. Dodávky moderní výzbroje z Československa si zajistil i Násirův režim v Egyptě, který se připravoval na další konflikt se svým východním sousedem.²¹ Po stažení pohotovostních jednotek UNEF ze Sinajského poloostrova uzavřel Egypt pro izraelské lodě Tiranskou úžinu, což vyústilo 5. června 1967 v preventivní vojenský úder židovského státu na své arabské sousedy známý jako šestidenní válka. Izraelské armádě se podařilo zničit téměř veškeré arabské letectvo, obsadit Sinaj, západní břeh Jordánu s východní částí Jeruzalému a Golanské výšiny na hranicích se Sýrií.²² Československé sdělovací prostředky citovaly pouze arabské informační zdroje a pokračovaly v protiizraelské rétorice. Všechny země sovětského bloku (s výjimkou Rumunska) přerušily diplomatické styky s Izraelem.²³ „*Funkcionáři komunistických organizací se pokoušeli organizovat v různých průmyslových závodech veřejná protiizraelská shromáždění. Docházelo k projevům nepřátelství. 15. července 1967 vyšel v Rudém právu článek pod názvem Nezákonná činnost izraelských diplomatů. Jeho obsah a styl připomínal protisionistickou kampaň z dob procesu se Slánským.*“²⁴

Objevily se ale hlasy kritické k protiizraelské politice, což souviselo mimo jiné i s tím, že židovské tematika se stala velmi populární v československém kulturním životě, umělecká díla přitom čerpala zejména z období holocaustu (například Cenou akademie oceněný film *Obchod na korze*, díla Arnošta Lustiga, Ladislava Fukse, Josefa Škvoreckého a řady dalších autorů). Židé, jejich kultura a historie se tak dostali do širšího společenského diskursu. Přerušování styků s židovským státem se stalo jedním z ústředních témat sjezdu Svazu československých spisovatelů v červnu 1967. Na něm přednesl svůj projev i spisovatel Pavel Kohout, který přirovnal situaci Izraele k Československu ohrožovanému hitlerovským Německem.²⁵ Pozornost světa se na Československo upřela po záhadné smrti ředitele amerického výboru pro pomoc židovským uprchlíkům (American Joint Distribution Committee) Charlese Jordana, který byl

²⁰ Yegar 1997, s. 176

²¹ Herzog 2008, s. 138

²² Čejka 2007, s. 113-137, podrobněji např. Herzog 2008

²³ Zídek, Sieber 2009, s. 143-144

²⁴ Yegar 1997, s. 178

²⁵ tamtéž, s. 178-179

nalezen 20. srpna 1967 utopený v Praze ve Vltavě. Československá policie prohlásila, že Jordan spáchal sebevraždu, okolo případu se ale objevila řada nejasností.²⁶

Krátké období takzvaného pražského jara důsledkem zrušení cenzury dovolilo československému tisku odsoudit vlnu antisemitismu, kterou vyvolala komunistická strana v padesátých letech. Protiizraelská mediální kampaň skončila a množily se hlasy požadující obnovení diplomatických styků s Izraelem. Většina obětí procesu s Rudolfem Slánským byla soudně rehabilitována.²⁷ Toto období ale trvalo příliš krátce na to, aby změnilo oficiální postoj ČSSR k židovskému státu. S vtrhnutím vojsk Varšavské smlouvy do Československa 21. srpna 1968 zmizely veškeré naděje na změnu.²⁸ Antisionistická propaganda ve stylu padesátých let měla invazi ospravedlnit. Liberální režim byl podle ní nastolen podzemním sionistickým odbojem podporovaným západními mocnostmi. Do konce roku opustilo Československo na čtyři tisíce Židů.²⁹ V dalších letech byla Československá politika vůči Izraeli v podstatě odrazem té sovětské. Diplomatické styky nebyly navázány, obchodní a kulturní spolupráce téměř neexistovala. Stejně jako SSSR nepovolovalo běžně Československo vstup izraelských občanů na své území.³⁰

Podle historika Koutka navázala Státní bezpečnost v sedmdesátých letech na akci Rodina (viz kapitola 1.2) a od roku 1971 spustila novou akci Pavouk, rovněž zaměřenou na evidenci a sledování osob židovského či domněle židovského původu. Základem projektu co nejpodrobnějšího zmapování židovského obyvatelstva se měl stát svazek *Krajané, sionistická hnutí v Československu*, který se postupem let rozrostl o 37 podsvazků, v evidenci mělo být koncem osmdesátých let více jak 20 tisíc lidí. Podrobné informace o akci Pavouk již neexistují, neboť byly všechny konkrétní svazky skartovány 7. prosince 1989.³¹

Od padesátých let také Československo výrazně podporovalo arabské země v jejich boji proti Izraeli nejen dodávkami zbraní, ale i výcvikem jednotek pro partyzánský boj, který probíhal v letech 1959 až 1986 (s krátkou výjimkou v období let 1968-1975). Zvláště v sedmdesátých a osmdesátých letech byla navázána výrazná spolupráce s Jási-

²⁶ The Jerusalem Post [online], *Prague mystery* (2007)

²⁷ Yegar 1997, s. 181

²⁸ Zídek, Sieber 2009, s. 145

²⁹ Yegar 1997, s. 184

³⁰ tamtéž, s. 184

³¹ Ján Novák [TV seriál], *Tajné akce StB, epizoda 1, Akce Pavouk*

rem Arafatem – předákem Organizace pro osvobození Palestiny.³² Československo hlasitě odsuzovalo izraelskou přítomnost na okupovaných územích a ačkoliv s teroristickými akcemi namířenými proti židovskému státu oficiálně nesouhlasilo, vždy připomínalo, že boj Arabů za nezávislost je oprávněný. Kupříkladu únos izraelských sportovců komandem teroristické organizace Černé září na olympiádě v Mnichově v roce 1972 byl v československých médiích upozaděn a nebyla mu věnována taková pozornost jako v demokratickém světě.³³

1.4 Léta 1985-1990

Pomyslné ledy v československo-izraelských vztazích začaly tát až v druhé polovině osmdesátých let. Ještě na sklonku roku 1985 obdrželo vedení komunistické strany sovětskou nótu, ve které bylo explicitně uvedeno, že obnova diplomatických styků Prahy s židovským státem nepřichází v úvahu. O dva roky později však Izrael navštívila československá studijní delegace v čele s Michalem Štefaňákem, vedoucím oddělení mezinárodní politiky ÚV KSČ (krátce po obdobné výpravě politiků SSSR). Vedle předsedů komunistických stran Izraele a Palestiny se Štefaňák setkal také se zástupci Sjednocené strany pracujících (Mapam) a Strany práce (Avoda), s níž navázali českoslovenští komunisté hlubší kontakt. Izraelská strana navrhla rozšíření kulturních styků a zjednodušení vízové praxe; Československo totiž izraelským občanům udělovalo povolení ke vstupu pouze výjimečně a zpravidla jen na doporučení komunistické strany Izraele.³⁴

V říjnu 1988 pak navštívil Prahu zástupce Strany práce Aba Eban, který toho času předsedal zahraničnímu výboru Knesetu. Významný diplomat a švagr tehdejšího izraelského prezidenta Chaima Herzoga se zde setkal nejenom s čelnými představiteli strany ale také se zástupci židovských náboženských obcí.³⁵ Eban byl následně pozván na „modelovou konferenci“ o Blízkém východě pořádanou v Praze v prosinci téhož roku.

Následující rok československá diplomacie v zahraničí vyjednávala se Světovým židovským kongresem (World Jewish Congress), který nabízel aktivní lobbying u ame-

³² Yegar 1997, s. 185

³³ například Cafourek (2010) *Reflexe palestinsko izraelského konfliktu v normalizačním Rudém právu* nebo Jappel (2008) *XX. letní olympijské hry v Mnichově 1972 a jejich zobrazení v českém tisku*

³⁴ Zídek, Sieber 2009, s. 147

³⁵ tamtéž, s. 147

rických kongresmanů „ve prospěch udělení doložky nejvyšších výhod ČSSR a aktivního přístupu americké bankovní a podnikové sféry při realizaci podnikatelských záměrů v rámci přestavby ČSSR“.³⁶ Z plánovaného jednání v Československu však sešlo kvůli zhoršení domácí politické situace během takzvaného Palachova týdne, kdy bezpečnostní složky tvrdě zasáhly proti demonstracím na Václavském náměstí.³⁷ Týden před 17. listopadem 1989 se komunistické špičky zavázaly „v zájmu pozitivního působení na izraelské veřejné mínění uvolnit kontakty s Izraelem v oblasti vízové, hospodářské a kulturní i v turistice“.³⁸

Radikální politické změny po sametové revoluci následně sbližování obou zemí ještě urychlily. Už v polovině prosince 1989 přijíždí na pozvání do Prahy diplomatický zástupce Izraele ve Varšavě a projednává navázání vzájemných vztahů.³⁹ Přání obnovit diplomatické vztahy s židovským státem vyslovuje ve svém novoročním projevu také nově zvolený československý prezident Václav Havel: „Mým čestným úkolem je posílit autoritu naší země ve světě. Rád bych, aby si nás jiné státy vážily za to, že prokážeme porozumění, toleranci a lásku k míru... Byl bych šťasten, kdyby se posílily naše přátelské vztahy se všemi národy. Byl bych šťasten, kdyby se nám podařilo ještě před volbami navázat diplomatické styky s Vatikánem a Izraelem“.⁴⁰

1.5 Devadesátá léta

Sbližování obou států nabralo v devadesátém roce minulého století na rychlosti. Diplomatické týmy připravovaly dohody o hospodářské, turistické, zemědělské i kulturní spolupráci už koncem roku 1989. 21. ledna navštívil Československo místopředseda izraelské vlády Šimon Peres, který zde jednal s prezidentem Václavem Havlem a premiérem Mariánem Čalfou. S ministrem financí Václavem Klausem uzavřel obchodní dohodu týkající se mimo jiné energetiky, bankovníctví a telekomunikací. Byla zahájena jednání o ochraně investic a vzájemné celní politice. Zároveň oba státníci jmenovali nové obchodní atašé. Dohodu o plném obnovení diplomatických vztahů v Praze uzavřel izraelský ministr zahraničních věcí Moše Arens už 9. února 1990. „Z pěti států Varšavské smlouvy, které v roce 1967 přerušily s Izraelem vztahy, se Československo stalo po

³⁶ z archivu předsednictva ÚV KSČ In Zídek, Sieber 2009 , s. 148

³⁷ Zídek, Sieber 2009 , s. 148

³⁸ z archivu předsednictva ÚV KSČ In Zídek, Sieber 2009 , s. 148

³⁹ Yegar 1997, s. 193

⁴⁰ Václav Havel [online], *Novoroční projev prezidenta ČSSR Václava Havla*

*Maďarsku druhou zemí, která je obnovila. Událost obklopovala nálada velkého očekávání a euforie. Po pracovní schůzce se svým československým kolegou Jiřím Dienstbierem Arens řekl: „Toto je počátek příběhu lásky mezi Izraelem a Československem.“*⁴¹ Činnost velvyslanectví byla po 23 letech obnovena 12. srpna téhož roku.⁴² Na důkaz přátelství se také prezident Havel zasadil o to, aby byla zrušena rezoluce Valného shromáždění OSN, která srovnávala sionismus s rasismem.⁴³

První polovina devadesátých let se nesla v dalším prohlubování vzájemné spolupráce. Koncem června roku 1991 byly zavedeny pravidelné letové spoje mezi Prahou a Tel Avivem provozované národními aerolinkami ČSA a El-Al.⁴⁴ Do poloviny devadesátých let pak následovalo uzavření řady důležitých bilaterálních smluv mezi Československem (po rozdělení federace v roce 1993 pak Českou republikou) a Státem Izrael týkajících se obchodu, vědecké a technické spolupráce, zemědělství či bezvívového styku.⁴⁵

Během porevolučního sblížování se však vyskytlo několik překážek, se kterými se diplomatické sbory musely potýkat. Prvním sporným tématem bylo jednání o prodeji vojenské techniky arabským zemím a Íránu. Pro hospodářství ČSSR představoval export zbraní až polovinu devizových příjmů do státního rozpočtu, výpadek těchto příjmů si tak ekonomika v době transformace nemohla dovolit, neboť by se zastavení kritizovaných dodávek negativně projevilo i v míře nezaměstnanosti. Počátkem devadesátých let tedy například došlo k prodeji tanků T-72 do Sýrie, proti čemuž Izrael důrazně protestoval. Až v roce 1993 Česká republika potvrdila, že nemá v úmyslu pokračovat v prodeji zbraní Sýrii.⁴⁶

Také účast na iránském jaderném programu byla izraelské diplomacii trnem v oku. Ač byla vědecko-technologická spolupráce deklarovaná pouze jako mírová, nakonec z ní Česko ustoupilo.⁴⁷ Dalším problémem byly průtahy a obtíže s navrácením majetku, zabaveného československým židovským rodinám nacistickým Německem a po

⁴¹ Yegar 1997, s. 194

⁴² tamtéž, s. 196

⁴³ Čejka 2008, s. 267

⁴⁴ Yegar 1997, s. 196

⁴⁵ Ministerstvo zahraničních věcí ČR [online], *Izrael: Seznam platných mezinárodních smluv s Českou republikou*

⁴⁶ Yegar 1997, s. 200-201

⁴⁷ Čejka 2008, s. 268

druhé světové válce následně znárodněného státem.⁴⁸ Vracení odcizeného majetku probíhalo velice pomalu a některé restituční nároky nejsou vyřešeny dodnes.⁴⁹

Čtrnáct let od sametové revoluce existuje mnoho kontaktů mezi Českou republikou a Izraelem. V židovském státě je několik československých krajanských sdružení, v Česku operuje Židovská agentura propagující přistěhovalectví do Izraele a funguje také spolupráce mezi vysokými školami o výměně studentů. Kontakty v politické rovině jsou značně aktivní a obě země shodně uvádějí, že vzájemné vztahy jsou v současnosti na historicky nejlepší úrovni.⁵⁰

1.5.1 Mírový prostředník

Československo se také od počátku navázání diplomatických styků nabízelo jako prostředník mírového procesu mezi Izraelem a Palestinci. „*Tato naše mírová aktivita byla do jisté míry produktem polistopadové euforie a neukázala se jako reálná. Československo mělo dost problémů s vlastním státoprávním uspořádáním a ekonomickou transformací, které ho brzdily v jakékoliv mírové aktivitě. Role úspěšných zprostředkovatelů mírového procesu 90. let se zhostili Norové.*“⁵¹

Palestinský stát uznalo socialistické Československo v roce 1988 a zastupitelstvo OOP působilo v Praze už od roku 1976. Rok po sametové revoluci přijel na oficiální návštěvu Prahy předák organizace Jásir Arafat, poté byly diplomatické styky na nejvyšší úrovni na několik let utlumeny. V současnosti má Česká republika svůj styčný úřad pro palestinské území ve městě Ramalláh na západním břehu Jordánu.⁵² Po vstupu České republiky do Evropské unie v roce 2004 se česká zahraniční politika drží evropské diplomatické linie, která prosazuje vyvážený postoj v izraelsko-palestinském konfliktu. „*Mírový proces na Blízkém východě nemá jinou alternativu než bilaterální politická jednání o mírovém uspořádání zainteresovaných stran,*“ dočteme se v oficiálním stanovisku českého ministerstva zahraničních věcí.⁵³ Mezi členy EU patří Česko k nejsilnějším spojencům židovského státu a nepodporuje „jednostranné kroky“⁵⁴

⁴⁸ Čejka 2008, s. 267

⁴⁹ Na základě zákona č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi by měla být Federace židovských obcí v ČR v budoucnu odškodněna zhruba 272 miliony korun. (viz Ministerstvo kultury ČR) [online], *Uzavřené smlouvy o vypořádání s církvemi.*

⁵⁰ Lidovky.cz [online], *Netanjahu: Česko je náš největší spojenec v EU* (2012)

⁵¹ Čejka 2008, s. 271

⁵² tamtéž, s. 270-271

⁵³ například v: Ministerstvo zahraničních věcí ČR [online], *Stanovisko MZV k volbám v Izraeli* (2001)

⁵⁴ tamtéž

Palestinců, například na půdě v OSN. Prioritou tuzemské diplomacie pro tuto oblast Blízkého východu je hledání „komplexního řešení založeného na oboustranně přijatelných kompromisech“.⁵⁵

3. Teoretická část

Tato kapitola obsahuje základní teoretická východiska z nichž vychází metodika této práce. Úvodní část se zabývá problematikou tvorby a vnímání mediálního obsahu. Jsou v ní popsány ve stručnosti pojmy jako nastolování agendy, gatekeeping či zpravodajské hodnoty, neboť je na ně odkazováno ve výzkumné části. Následují klíčové poznatky o konceptu sociální konstrukce reality a dále pak popis mediální konstrukce reality, jež vychází z konstrukcionalistické teorie reprezentace reality. Druhá část tohoto oddílu se věnuje metodám kvalitativní obsahové analýzy, sémiotické analýzy a jejich teoretickým předpokladům. Následující řádky si nekladou za cíl detailně popsat všechny aspekty citovaných teorií, ale představit jejich základní teze odpovídající potřebám této práce.

3.1 Tvorba mediálního obsahu

Proces produkce mediálních sdělení ovlivňuje řada faktorů na několika úrovních. Mediální profesionálové rozhodují o významnosti událostí a o tom, jaká témata si zaslouží omezený mediální prostor. Jedná se o komplexní proces. Působí na něj kulturní, ekonomické i politické prostředí stejně tak jako interní tlaky samotné mediální organizace například v podobě norem či specifických praktik. Nezáleží však pouze na tom, že vybraná témata projdou kritickým sítem redakce a stanou se mediálním obsahem. Důležitý je také prostor věnovaný události, její umístění ve zpravodajství, ale také vlastní způsob její prezentace.⁵⁶

S faktem, že mediální obsahy vytvářejí organizace chápané jako standardní technologické a byrokratické aparáty, pracuje takzvaný hierarchický model vlivů na obsah sdělení. Podle něj je konečné mediální zachycení skutečnosti „výslednicí spolupůsobení mnoha podmínek, v jejichž prostředí je událost přetvářena ve zprávu“.⁵⁷ Tento model vylučuje, že by média mohla podávat zcela autentické a ničím nepodmíněné zob-

⁵⁵ iDNES.cz [online], *Vlády České republiky a Izraele zasednou společně na půdě Svaté země* (2013)

⁵⁶ Croteau, Hoynes 2003, s. 31-33

⁵⁷ Reifová et al. 2004, s. 74

razení reality. Odklon od reality ale není nutně způsoben záměrně, „ale spíše přirozenou vlastností produkce mediálních organizací“.⁵⁸

Se selekcí mediálních témat úzce souvisí pojem nastolování agendy (agenda-setting), což je obecně ve společenských vědách model procesu prosazování určitých témat do veřejného diskursu a současně vylučování jiných témat z tohoto diskursu. Mediální studia se pak konkrétně zabývají účinkem takového jednání na veřejný a politický diskurs.⁵⁹ „*Média (editoři, vedoucí vydání, redaktori, sami novináři) zprávy třídí a vybírají, a tím, že si je vybírají, vybírají také agendu témat, jež se dostanou do zorného pole příjemců, a vzbuzují tak dojem, že jsou nejdůležitější.*“⁶⁰

Koncept nastolování agendy se opírá o proces gatekeepingu (z anglického gate – brána, to keep – hlídat), neboli rozhodující funkci mediálních pracovníků vybírat, která témata projdou „branou“ média, a která zůstanou bez medializace.⁶¹ Model gatekeepingu může být několikanásobný a zahrnovat jak hierarchii mediální organizace, tak i samotné příjemce. I publikum totiž „hlídá bránu“ tím, že rozhoduje o tom, čemu bude věnovat svoji pozornost.⁶²

Jedním z faktorů, díky nimž se může událost dostat do hledáčku mediálních profesionálů a stát se zprávou, jsou takzvané zpravodajské hodnoty. To je souhrn platných a sdílených kritérií výběru událostí poprvé uceleně sestavený norskými analytiky Johannem Galtungem a Marií Rugeovou v roce 1965.⁶³ Pro přehled uvedme základních dvanáct zpravodajských hodnot: blízkost, jednoznačnost, jednoduchost, smysluplnost, novost, průběžnost, možnost dalšího vývoje, vztah k elitním národům či státům nebo osobám, personalizace, negativita a souznění.⁶⁴ Teorie byla hlouběji rozpracována také ve studii autorů Jörgena Westerståhla a Folke Johanssona, kteří si vystačili s pěti zpravodajskými hodnotami a jejich škálami: důležitostí, blízkostí, dramatičností, přístupem a ideologií.⁶⁵ O překročení prahu pozornosti a zařazení do zpravodajství může rozhodovat intenzita pouze jedné hodnoty, nebo kombinace několika hodnot najednou.⁶⁶

⁵⁸ Reifová et al. 2004, s. 74

⁵⁹ tamtéž. 2004, s. 16

⁶⁰ Burton, Jiráček 2003, s. 240

⁶¹ Reifová et al. 2004, s. 70

⁶² tamtéž. 2004, s. 70

⁶³ Burton, Jiráček 2003, s. 240-241

⁶⁴ Reifová et al. 2004, s. 77-78

⁶⁵ Trampota 2006, s. 26

⁶⁶ Reifová et al. 2004, s. 77

V souvislosti s touto prací je k výše uvedeným modelům produkce zpráv nutno podotknout, že se opírají o víru v objektivizační výrobní postupy obvyklé v demokratických společnostech (podmaněných angloamerickou zpravodajskou tradicí) a jsou těsně spojené s osobnostmi mediálních pracovníků.⁶⁷ Teorie tak neodpovídají v této práci popisované praxi v socialistickém Československu, kdy byla veškerá oficiální mediální produkce pod kontrolou a diktátem sekretariátu komunistické strany (tuzemské prostředí žurnalistiky konce 80. let je popsáno v kapitole 6.1).

Kvůli dominantnímu vlivu ideologicky-politických tlaků selhává v totalitním zpravodajství také běžné pojetí všeobecných základních kritérií informační kvality – relevance, pravdivosti a srozumitelnosti. Zpráva by totiž měla být pro příjemce určitým způsobem důležitá, přínosná, důvěryhodná a lehce pochopitelná. Mezi zásady žurnalistické tvorby patří také dodržování profesionálních kritérií, mezi která patří například transparentnost, neutralita, různorodost či vyváženost. Díky těmto měřítkům lze posuzovat kvalitu mediálního sdělení, přestože jednotliví příjemci mohou tato kritéria posuzovat odlišným způsobem.⁶⁸

Vnímání neboli percepce mediálních obsahů je aktivní proces odehrávající se v určitém kontextu a společensko-kulturním prostředí. Ovlivňuje ho jak situace, tak například také věk či pohlaví příjemce. Přírozenou součástí působení médií na společnost je vytváření takzvaného mediálního obrazu. Ten lze chápat jako představu o určitém tématu (v případě této práce je to Stát Izrael), vytvořenou právě způsobem jeho prezentace v médiích. Obsah mediálních sdělení je důležité vnímat ve dvou rovinách – „o čem je“ a „jak se jeví“. Interpretace, která se pohybuje na pomezí smyslového vnímání a jeho výkladu, přitom hraje důležitou roli při zkoumání významu mediálních sdělení.⁶⁹

Následující kapitoly se věnují tomu, jak odpovídají mediální obsahy realitě, nakolik je její obraz zkrácený a jaký to má vliv na příjemce a jejich představy o světě.

3.1.1 Sociální konstrukce reality

Základním východiskem této práce je teorie sociální konstrukce reality. Ta se vymezuje proti univerzalistickým koncepcím lidských hodnot a vědění, neboť lidé jsou v jejím

⁶⁷ Trampota 2006, s. 38

⁶⁸ Schulz 2004:52-53

⁶⁹ Jiráček, Köpplová 2009, s. 262-282

pojetí sebereflexivní bytosti, které svým jednáním a interpretacemi vytvářejí sociální řády. „*Objektivní sociální instituce vznikají prostřednictvím konsenzuálních přesvědčení a sjednaných praktik. Sociálně konstruovaná fakta jsou reálná v tom smyslu, že jsou intersubjektivní, existují nezávisle na pozorovateli a přetrvávají v čase, avšak jejich reálnost závisí a je neustále udržována reflexivním přijímáním této samotné reality.*“⁷⁰ Mezi nejvýznamnější osobnosti zkoumající vytváření sociální reality patří američtí autoři Peter Berger a Thomas Luckmann, jejichž dílo *The Social Construction of Reality* v šedesátých letech minulého století vydobylo této teorii prestižní postavení v rámci sociologie vědění.⁷¹

Vnímání je podle těchto autorů relativní. Je totiž konstruováno z mnoha realit, jež se neustále aktualizují díky procesům komunikace a sociální interakce. „*Společnost je výtvorem člověka. Společnost je objektivní realitou. Člověk je výtvorem společnosti,*“⁷² shrnují Luckmann s Bergerem základní trojici procesů: externalizaci, objektivizaci a internalizaci. Další důležitý pojem je habitualizace – ustalování vzorců často opakované lidské činnosti. Tento proces umožňuje vykonávat konkrétní činnosti stejným způsobem i v budoucnu, což následně vytváří rutinu jako součást obecné zásoby vědění. Lidé považují tuto zásobu za pevně danou, a proto se z takto opakovaných praktik se následně stávají sociální instituce.⁷³

Jedním ze základních postulátů této teorie je tvrzení o tom, že „*lidé produkují svůj sociální svět a přitom okamžitě zapominají, že se jedná o jejich vlastní konstrukt, a chovají se k němu jako k objektivní realitě.*“⁷⁴ Svět každodenního života je předvídatelný a dodává tak lidem pocit známosti a bezpečí. Realitu každodennosti není třeba ověřovat – je brána jako samozřejmost. „*Sociální realita každodenního života je tak vnímána jako nepřetržitý sled typizací, které jsou tím více anonymní, čím jsou vzdálenější od situace tváří v tvář tady a teď.*“⁷⁵ Lidé nevytvářejí sociální realitu libovolně či náhodně, ale pod vlivem skutečností přírodní i společenské povahy. Jejich jednání tak ovlivňují různě silné normativní tlaky.⁷⁶ Pro sociální realitu je příznačné, že se v ní prolínají objektivní danosti se subjektivními interpretacemi a definicemi.⁷⁷

⁷⁰ Reifová et al. 2004, s. 278

⁷¹ tamtéž. 2004, s. 278

⁷² Berger, Luckmann 1999, s. 64

⁷³ tamtéž, s. 56-64

⁷⁴ Reifová et al. 2004, s. 278

⁷⁵ Berger, Luckmann 1999, s. 38

⁷⁶ Petrušek et al. 1996, s. 171

⁷⁷ tamtéž, s. 911

Jelikož teorie sociálního konstruktivismu vyvrací představy o možnostech bezprostředního přístupu k realitě a o bezprostředních významech skutečnosti, významnou roli v ní hraje jazyk jakožto privilegovaný nástroj konstruování světa a zároveň prostředník, díky němuž mohou lidé dospět k porozumění. „*Významy se utvářejí v jazykovém kontextu, význam a pravda závisejí a odvíjejí se od sociálních mocenských vztahů. Co považujeme za pravdivé, skutečné apod. je utvářeno sociálními kontexty, jazykovými, sociálními nebo diskurzivními praktikami.*“⁷⁸ Sociální svět je neustále vytvářen procesy sociální interakce a komunikace. Jazyk má proto v tomto pojetí mimořádně významnou úlohu – svět zobrazuje a vyjadřuje, ale zároveň také spoluvytváří jakožto nástroj sociální komunikace a základní kámen života ve společnosti. Lidé kladou na objekty významy a ty se v průběhu času proměňují právě vlivem jazyka, jeho interpretací a dalšími komunikačními aktivitami. Tento proces tak mění i povahu sociální skutečnosti.⁷⁹

Významným zdrojem výkladů sociální reality a představ o ní jsou média, která jsou také místem, „*kde jsou konstruovány, ukládány a nejviditelněji vyjadřovány změny v kultuře a hodnotách společností a skupin.*“⁸⁰ Tím se dostáváme k další kapitole.

3.1.2 Mediální konstrukce reality

Prostřednictvím jazyka a jiných znakových systémů jsou jednotlivé události v sociální realitě reprezentovány. Taková skutečnost je s ohledem na teorii sociální konstrukce reality uvedenou ve stručnosti v předchozí kapitole nepřetržitě reinterpretována a nelze ji tak považovat za objektivní danost. Význam nabývá právě až díky své reprezentaci probíhající současně s danou událostí. Je její konstitutivní součástí. Události tak není možné zaznamenat prostřednictvím reprezentace přesně – nejde o odraz reality.⁸¹ Účel reprezentace reality je přenesení minulosti do současnosti či něčeho nepřítomného do přítomnosti. V důsledku je tak tímto procesem realitě dodáván význam.⁸² Rozvoj masových médií předestřel problém rozdílnosti reality a jejího obrazu širší veřejnosti a pojem reprezentace reality tak nabyl na důležitosti.⁸³

⁷⁸ Reifová et al. 2004, s. 278-279

⁷⁹ Petrušek et al. 1996, s. 524

⁸⁰ McQuail 2007, s. 21

⁸¹ Sedláková 2008, s. 146

⁸² Reifová et al. 2004, s. 212

⁸³ tamtéž, s. 213

Příjemci mediálních sdělení se domnívají, že to, co vnímají, svým způsobem souvisí se světem, kde žijí, a zároveň je to v souladu s individuálním prožíváním reality. Tato souvislost pak odpovídá široce přijímané sociální konstrukci reality.⁸⁴ Způsob, jakým jsou sociální aktéři, skupiny či jevy v médiích reprezentováni, považuje publikum za realitu. Masová média tak ovlivňují vnímání těchto jednotlivců či skupin (například i národů, či celých států) u veřejnosti a poskytují nástroje k rozřazení lidí do určitých kategorií, na jejichž základě si publikum může vytvářet úsudky o lidech ve světě i v médiích.⁸⁵ Mediální reprezentace událostí a jejich aktérů uplatňuje opakovanou selekci určitých znaků, přičemž některé vyzdvihuje a jiné opomíjí.⁸⁶

Mediální obsahy nezobrazují skutečnost mimeticky – jsou to konstrukce jejichž prostřednictvím byla určitá událost ze sociální reality přetransformována a přizpůsobená daným společenským hodnotám. Je proto důležité k nim přistupovat jako k lidskému produktu, který může být ovlivněn širokou škálou faktorů.⁸⁷ Vytváření reality je podle konstrukcionistické teorie v masových médiích nevyhnutelné. „*I kdyby se všichni mediální profesionálové chovali podle všech zásad a norem etiky, ani potom by podle konstrukcionistické teorie nebylo mediální zobrazení totožné se skutečností, neboť skutečnost není bezprostředně přístupná.*“⁸⁸ Média skládají vnější realitu způsobem odvislým od jejich zájmů a potřeb a ačkoliv účinky sdělení nejčastěji ovlivňuje předpojatost bezděčná, schopnost definovat realitu média mnohdy užívají i úmyslně.⁸⁹

Podle britského kritického lingvisty Rogera Fowlera je zpravodajství vždy vytvářeno z určitého úhlu pohledu, protože mediální organizace, ve kterých vzniká, jsou vždy ovlivněny konkrétními sociálními, ekonomickými a politickými podmínkami. Rozhodující roli při zprostředkování reality v mediálních sděleních hraje jazyk, jeho pragmatika a širší lingvistická struktura (například slovník či skladba). Jazyk není neutrální, ale vysoce konstruktivní zprostředkovatel. „*Vše, co je o světě řečeno či napsáno, je artikulováno z konkrétního ideologického postoje. Jazyk není čirým oknem, ale refrakčním, strukturujícím médiem.*“⁹⁰ Zpravodajství má ideologickou moc, neboť má schopnost předávat ve stejný čas milionům jednotlivců stejné sdělení. A to prostřednictvím rutiny, která byla popsána v předchozí kapitole. To podle Fowlera „*naplňuje konti-*

⁸⁴ Jiráček, Köpplová 2007, s. 140-141

⁸⁵ Burton, Jiráček 2001, s. 191

⁸⁶ Trampota 2006, s. 93

⁸⁷ Sedláková 2008, s. 150

⁸⁸ Reifová 2004, s. 213

⁸⁹ McQuail 2009, s. 395-397

nuálně a prostřednictvím každodenního posilování základní funkce reprodukce přesvědčení a názorů komunity. Zprostředkovává tak konsenzuální pohled na společnost.“⁹¹

3.2 Metoda zkoumání mediálních obsahů

Pro tuto práci byla zvolena vůbec nejpoužívanější technika výzkumu mediálních obsahů – obsahová analýza. Art Silverblatt a Ellen Enright Eliceiriová rozlišují z hlediska účelu pět možností užití této metody:⁹²

- a) získání poznatků o komunikátorech
- b) popis množství a druhu informací přenášených určitým médiem
- c) identifikace obsahových rozdílů různých médií
- d) získání poznatků o určitých sděleních obsažených v textech
- e) studium vizuálních a psychologických vjemů, kterým je vystaveno publikum

Cíle této práce odpovídají všem výše uvedeným kritériím: zjistit rozdíly mezi mediálním obrazem Izraele v totalitním režimu a v demokratickém zřízení (bod c), popsat pozadí ideologického ovlivňování mediálního obsahu (bod a) a sémiotickou analýzou charakterizovat a popsat jednotlivá mediální sdělení (částečně b, d, e). Obsahová analýza se využívá nejčastěji v kvantitativní podobě, tato práce však využívá její kvalitativní variantu, která bývá rovněž označována jako reflexivní, interpretativní či konstruktivistická.⁹³

Podstatu kvalitativního výzkumu tvoří předpoklad, že veškeré poznání je subjektivní povahy a děje se na základě interpretace. Metoda čerpá z oborů fenomenologie, etnometodologie a symbolického interakcionismu.⁹⁴ Cílem kvalitativního výzkumu je hlubší porozumění zkoumaným fenoménům a získání popisu zvláštních případů. Jelikož bývá výzkumný plán často flexibilní a může se na základě okolností a průběžných výsledků přizpůsobovat, napomáhá a rozvíjí teorii a obvykle vede k vytváření nových hypotéz.⁹⁵ Vzhledem k omezenému počtu zkoumaných objektů je kvalitativní výzkum vhodnou metodou, jelikož umožňuje větší množství informací než, v tomto případě, výzkum kvantitativní.

⁹⁰ Fowler, 1998, s. 10, překlad: „*Anything that is said or written about world is articulated from a particular ideological position: language is not a clear window but a refracting, structuring medium.*“

⁹¹ Fowler, 1991, cit. dle Trampota, 2006, s. 163-164

⁹² Reifová et al. 2004, s. 21-22

⁹³ Trampota, Vojtěchovská 2010, s. 19

⁹⁴ Disman 2000, s. 285

⁹⁵ Hendl 2005, s. 61

Mezi hlavní přednosti kvalitativního přístupu totiž patří fakt, že není omezen předem stanovenými odpověďmi a kategoriemi a zaměřuje se na podstatu zkoumaného problému. S tím souvisí i jeho nejzřetelnější nevýhoda: zobecnění výzkumných výsledků je velmi problematické, v drtivé většině případů výstupy generalizovat není možné vůbec. Osoba výzkumníka je totiž oproti kvantitativnímu výzkumu klíčová a jeho role je nezaměnitelná. Prakticky je tak výzkum neopakovatelný a vyznačuje se relativně nízkou reliabilitou.⁹⁶

3.2.1 Sémiotická analýza

Vhodným nástrojem pro odhalování významu v mediálních sděleních je sémiotická analýza, jež vychází ze sémiotiky – vědy o znacích a jejich systémech. Komunikační teoretik Denis McQuail uvádí, že tato analýza efektivně slouží k odhalení skrytých významů jednotlivých mediálních sdělení. Význam pod povrchem by podle McQuaila nebylo možné odkrýt pouze prostřednictvím sledování jazykových pravidel či vyhledáváním smyslu jednotlivých slov ve slovníku. S pomocí sémiotické analýzy lze identifikovat kulturní význam obsahů a rozkrýt podjatost mediálních sdělení.⁹⁷

Jakékoliv sdělení (ať slovní, verbální či vizuální) lze díky sémiotické analýze rozložit na jeho základní prvky – znaky. Komunikace je totiž v této nauce chápána právě jako výměna znaků, přičemž jejich význam je zkoumán především na úrovni symbolického zpracování skrytého pod tím zjevným. Znak má totiž v komunikaci dvě podoby. Ta fyzická, kterou můžeme vnímat smysly, se nazývá *označující*. Druhá podoba – *označované* – je pak mentální koncept, který znak představuje a váže s reálným světem. Škála různých významů pak vzniká tím, že jeden označující se může pojit s více označovanými. Čtení textu probíhá ve dvou rovinách: označování denotativní představuje jednoznačný význam znaku v jeho doslovné podobě; konotativní označování oproti tomu představuje asociativní význam, který je kulturně podmíněný.⁹⁸ Koncept denotace a konotace byl později rozšířen také o mýtus, který může představovat vodítko k pochopení toho, jak daná kultura pojímá a vysvětluje určité prvky reality. Za příklad mýtu

⁹⁶ Disman 2000, s. 289

⁹⁷ McQuail 2009, s. 360

⁹⁸ Trampota, Vojtěchovská 2010, s. 117-119

mohou sloužit například stereotypy.⁹⁹ „*Sémiotickou terminologií řečeno, mediální produkty se stávají ‚označujícím‘, zatímco stereotypy jsou ‚označovaným‘.*“¹⁰⁰

Sémiotická analýza využívá metodu interpretace, její užití je tak silně ovlivněno kulturními hodnotami a zvyklostmi. S ohledem na tyto společenské okolnosti je úkolem výzkumníka podpořit výsledky analýzy zejména důkladnou argumentací. Interpretaci mediálních sdělení totiž nelze opírat na validitě či reliabilitě výsledků analýzy.¹⁰¹

⁹⁹ Fiske 1990, s. 132-133

¹⁰⁰ Jirák, Köpplová 2009, s. 299

¹⁰¹ Trampota, Vojtěchovská 2010, s. 119

4. Výzkumná část

V této kapitole je nejprve popsána žurnalistická praxe a situace v oblasti médií ve zkoumaném období, poté následuje charakteristika zkoumaných periodik a následně již samotná mediální analýza jejich obsahu.

6.1 Domácí tisk v 80. letech

Dominantní postavení v oblasti řízení a kontroly masových médií v Československu měl v osmdesátých letech nově zřízený Federální úřad pro tisk a informace (FÚTI), na nějž byla převedena řada pravomocí spadajících dříve pod Český úřad pro tisk a informace a Slovenský úřad pre tlač a informácie (pravomoci ČÚTI a SÚTI byly redukovány nejprve na regionální úroveň, v roce 1988 byly oba zrušeny). Úřad mimo jiné prováděl registraci novin a časopisů, rozhodoval o přidělech papíru, kontroloval a vyhodnocoval obsahy hlavních periodik, rozhlasu a televize a rozhodoval o sankcích při porušení stanoveného ideově-politického zaměření média. FÚTI se odpovídal za svoji činnost federální vládě, stranicky byl řízen oddělením masových sdělovacích prostředků ÚV KSČ.¹⁰² „FÚTI byl po celou dobu své existence nástrojem unifikace a normalizace v oblasti masmédií. Ve svém základu již tím, že rozhodoval o registraci novin a časopisů, tj. jejich povolení. Nepovolil vydávání žádných novin a časopisů, u nichž nebyla spolehlivá záruka, že vydavatel bude důsledně respektovat vedoucí úlohu KSČ.“¹⁰³

V masových médiích byl ústavně zaručený princip vedoucí úlohy KSČ prosazován na úrovni ideově politické i organizační, což se projevovalo i kádrovou politikou, kdy příslušné stranické orgány schvalovaly vedoucí pracovníky v redakcích a vydavatelstvích na základě uplatňování politických kritérií výběru. Právě šéfredaktoři a vedoucí pracovníci vydavatelství se podíleli na formě předběžné cenzury, která již oficiálně nebyla náplní tiskového úřadu, neboť nesli za obsah svého média politickou odpovědnost.¹⁰⁴ „Nový model rozložil odpovědnost v řetězci redaktor – šéfredaktor – případně vydavatel tak, že vyvolával v redaktorech přísnou autocenzuru. Dávali si pozor, co nepsat, aby se nedostali do potíží, a šéfredaktor jen kontroloval, aby mediální obsah byl ideologicky nezávadný a on se vyhnul postihům a sankcím. Totéž platilo o vydava-

¹⁰² Bittman, Symůnková 1992, s. 67

¹⁰³ tamtéž, s. 69

¹⁰⁴ tamtéž, s. 74-75

teli. ¹⁰⁵ Dalším prvkem předběžné kontroly v osmdesátých letech byla takzvaná mimořádná opatření využívaná obvykle v srpnových dnech, jež předcházely výročí invaze vojsk Varšavské smlouvy. V těchto „problémových“ dnech pracovníci FÚTI dohlíželi na pokyn ÚV KSČ přímo na práci redaktorů a v případech nevhodného odkazování na tabuizované výročí zasahovali. Ve spolupráci s Poštovní novinovou službou byly kontrolovány obsahy periodik také těsně před expedicí. ¹⁰⁶ Následná cenzura se projevovala formou analyzování mediálních obsahů z hlediska dodržování stanovené míry publicity událostí a osob nebo vhodnosti propagandistických prostředků při zveřejňování závěrů stranických sjezdů a zasedání ÚV KSČ. ¹⁰⁷

Také Československý svaz novinářů dohlížel na tvorbu pracovníků ve sdělovacích prostředcích a kontroloval uplatňování etické odpovědnosti kodifikované v Zásadách etiky socialistického novináře. *„Na předním místě v nich byla zdůrazněna cílevědomá práce pro socialistickou společnost, oddanost idejím marxismu-leninismu, proletářského internacionalismu a socialistického vlastenectví, aktivita a iniciativa při uskutečňování politiky KSČ a boj proti buržoazním a revizionistickým ideám antikomunismu.*“ ¹⁰⁸

Kontrolovaný mediální obsah dokresloval šedou normalizační každodennost. *„V totalitní společnosti, kde téměř každá zveřejněná informace měla manipulační charakter a činnost masmédií byla podřízena dokonale propracovanému systému kontroly, se většina oficiálně proklamovaných hesel stala dříve nebo později pouze prázdným pojmem.*“ ¹⁰⁹ V druhé polovině 80. let tak zesílily snahy o mediální působení v alternativním (paralelním) veřejném prostoru, což vedlo k vydávání samizdatů (například Lidové noviny) či vznik neoficiální nezávislé tiskové agentury VIA (Východoevropská informační agentura), která dodávala zpravodajství západním médiím a také *Rádiu Svobodná Evropa.* ¹¹⁰ *„Přes všechna opatření zaváděná stranickými vůdci, došlo ve sdělovacích prostředcích v druhé polovině 80. let k částečnému uvolnění. Z novinářských řad se výrazněji ozývalo volání po novém tiskovém zákonu, na stránkách některých periodik se začaly objevovat kritické a objektivnější materiály.*“ ¹¹¹

¹⁰⁵ Končelík, Večeřa, Orság 2010, s. 209

¹⁰⁶ tamtéž, s. 210

¹⁰⁷ tamtéž, s. 210

¹⁰⁸ Bittman, Symůnková 1992, s. 76

¹⁰⁹ tamtéž, s. 75

¹¹⁰ Bednařík, Jirák, Köpplová 2011, s. 348-349

¹¹¹ Bittman, Symůnková 1992, s. 80

Obyvatelstvo v této době přistupovalo k mediálnímu obsahu skepticky a neztožňovalo se s obrazy spokojené, fungující a myšlenice socialismu věrné společnosti bez vážných vnitřních rozporů a napětí. „*Prožívalo je jako umělou, propagandistickou konstrukci a budovalo si postupy, jak ‚fasádu‘ mediálního obrazu obejít a nahlédnout ‚pravý‘ stav společnosti.*“¹¹² Bylo běžné takzvané „čtení mezi řádky“ či porovnávání několika deníků a jejich rozdílných formulací, z kterých šlo usuzovat o skutečném stavu věcí. Další možností, jak koncem osmdesátých let přijímat informace nezkrácené ideologicko-politickými vlivy bylo vyhledávání paralelně dostupných médií vznikajících nelegálně uvnitř ČSSR či vysílaných nebo nezákonně dovážených ze zahraničí.¹¹³

Jak bylo uvedeno v teoretické části, na toto období nelze příliš úspěšně aplikovat kritéria běžná v demokratické žurnalistické praxi. Zřejmé je to například u zpravodajských hodnot. Jak uvádí Trampota, při analýze zpravodajství *Rudého práva* z konce šedesátých let 20. století se zjevně projevuje, že zpravodajské hodnoty běžné v západním světě nehrály v Československu důležitou roli. „*Důraz na jednotlivce a na snahu personifikovat události nebyl tak silný, v řadě zpráv vystupuje jako aktér kolektiv nebo skupina lidí (to lze vnímat jako projev protipólu: kapitalistický individualismus / komunistický kolektivismus).*“¹¹⁴ Výrazný rozdíl je patrný také u měřítka negativity, zcela v rozporu s tímto kritériem byly hojně prezentovány zprávy o úspěších hospodářství a průmyslu, přičemž negativní události jakožto možný náznak chyb v systému, byly potlačovány. Z pohledu západní žurnalistiky by bylo také těžko ospravedlnitelné masivní „pokrytí“ politických událostí typu komunistických sjezdů či bratrských zahraničních delegací. „*Také důraz na elitní osoby není tak silný a je spíše nahrazován důrazem na běžného člověka (např. zpráva o kvalitní práci traktoristy).*“¹¹⁵

6.1.1 ČTK

Československá tisková agentura (ČTK či familiárně „četka“) vznikla v den založení Československé republiky 28. října 1918 jako státní tisková agentura. I v době normalizace fungovala jako centrálně řízený zpravodajský orgán Československé socialistické republiky s celostátní působností. Jako ve všech ostatních mediálních organizacích byla počátkem sedmdesátých let agentura personálně očištěna od stoupenců pražského jara a

¹¹² Bednařík, Jirák, Köpplová 2011, s. 336

¹¹³ tamtéž, s. 336

¹¹⁴ Trampota 2006, s. 27

¹¹⁵ tamtéž, s. 27

v následujících letech dodržovala stranickou linii určenou ÚV KSČ.¹¹⁶ V rámci své činnosti agentura spolupracovala se státními orgány a hospodářskými, společenskými, vědeckými a kulturními organizacemi. Informační servis ČTK odebíraly na základě smluv redakce domácích deníků, televize, rozhlas, orgány veřejné správy i zahraniční agentury akreditované v Československu.¹¹⁷ ČTK fungovala jako monopolní distributor zahraničního zpravodajství. Spolupracovala se 62 zahraničními agenturami a měla právo na distribuci jejich obsahu na území Československa (vyjma sovětských agentur TASS a APN).¹¹⁸ Agentura disponovala rozsáhlou sítí zahraničních zpravodajů i volných spolupracovníků v hlavních městech socialistických států, v sídlech mezinárodních organizací (například z USA referoval zpravodaj v New Yorku – sídle OSN) a v řadě dalších světových metropolí. Ze zemí Blízkého východu měla ČTK stálého zpravodaje v Bejrútu, Káhiře a Alžíru. Vedle toho ČTK poskytovala do zahraničí zpravodajství a přehledy československého tisku v angličtině, francouzštině, španělštině a ruštině.¹¹⁹

Jak podotýká Hermenegilda Symůnková, členové mezinárodní redakce povětšinou spolupracovali se Státní bezpečností a kromě běžného zpravodajského servisu pracovali také tzv. zvláštní zpravodajství, určené pro vedoucí redaktory a pracovníky institucí zabývajících se mezinárodní politikou. „*Informovali vedoucí státní představitelé a instituce o aktuálních zahraničních událostech a tak signalizovali jevy, které mohly mít specifický ideologický nebo politický dopad.*“¹²⁰

Po roce 1989 začíná transformace ČTK. Slovenská část agentury se odděluje v roce 1992 a nově vzniká veřejnoprávní Česká tisková kancelář. Podle zákona o ČTK se jedná o instituci oddělenou od státu. „*Agentura nemá konkrétního vlastníka, podléhá kontrole Rady ČTK, jejíž sedm členů volí Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky.*“¹²¹ Od roku 1996 je ČTK financována výhradně ze svých komerčních aktivit, které představují zejména poskytování informačního a fotografického servisu a provozování zpravodajských webů.¹²² „*Posláním tiskové kanceláře je poskytovat objektivní a všestranné informace pro svobodné vytváření názorů. Tisková kancelář poskytuje*

¹¹⁶ ČTK [online], 95. výročí založení ČTK (2013)

¹¹⁷ Končelík, Večeřa, Orság 2010, s. 211

¹¹⁸ Bednařík, Jiráček, Köpplová 2011, s. 346

¹¹⁹ Bittman, Symůnková 1992, s. 65

¹²⁰ tamtéž, s. 65

¹²¹ ČTK [online], 95. výročí založení ČTK (2013)

¹²² ČTK [online], 95. výročí založení ČTK (2013)

službu veřejnosti šířením slovního a obrazového zpravodajství z České republiky a ze zahraničí. Stejnou službu poskytuje tisková kancelář i do zahraničí.“¹²³

6.1.2 Rudé právo

Ústřední tiskový orgán KSČ patřil mezi pilíře totalitní propagandy a bezprostředně po únoru 1948 se stal na dlouhou dobu hlavním a nejdůležitějším sdělovacím prostředkem Československa. Přímé napojení na mocenské struktury privilegovalo *Rudé právo* k tomu, stát se na deníkem s největším nákladem, který byl povinně odebírán ve všech knihovnách, státních institucích a organizacích. Po roce 1968 sice jeho náklad klesal, o dvacet let později však opět stoupl k 1 018 000 výtisků přes týden a 1 507 000 výtisků u sobotního vydání.¹²⁴

Historie tohoto deníku sahá do roku 1920¹²⁵, kdy ho založili krajně levicoví redaktoři sociálně demokratického *Práva lidu*. O rok později se stal oficiální tiskovinou prvorepublikových komunistů. Během nacistické okupace noviny vycházely v ilegality a jejich význam vzrostl až po únoru 1948, kdy se staly oficiální hláskou nového režimu. V červnu téhož roku po sloučení ČSSD a KSČ se pod názvem *Rudé právo* spojily i redakce obou stranických deníků. Za svoje zásluhy při budování socialismu byly noviny oceněny Řádem republiky (1955), Řádem Klementa Gottwalda (1970) a Řádem Vítězného února (1973), přičemž insignie těchto ocenění se nacházely u titulu novin. „*Šéfredaktoři RP byli členy nejvyšších stranických orgánů, a to zaručovalo neomylnost a ideovou čistotu stranického deníku. Rudé právo bylo tudíž jediným sdělovacím prostředkem kompetentním pro vedení systematických kontrapropagandistických kampaní namířených proti vnitřnímu i vnějšímu nepříteli.*“¹²⁶

V osmdesátých letech vycházely noviny od pondělí do soboty obvykle o osmi listech za cenu 50 haléřů. Sobotní výtisk s přílohou *Haló neděle* stál jednu korunu. Noviny přinášely domácí zpravodajství s důrazem na stranickou politiku (často vycházely kompletní závěry z jednání KSČ či sovětských komunistů, projevy domácích politiků a zahraničních delegací), zemědělství a průmysl. Nechyběla inzertní, kulturní ani sportovní rubrika. Často byly uváděny také dopisy či dotazy čtenářů. V osmdesátých letech byl kladen důraz na zahraniční zpravodajství, přičemž list využíval i dopisovatele v cizině včetně Spojených států.

¹²³ Zákon č. 517/1992 Sb.

¹²⁴ Bittman, Symůnková 1992, s. 88

¹²⁵ Prvně vyšlo 21. září 1920 – tento den byl následně v ČSSR slaven jako *Den tisku, rozhlasu a televize*.

¹²⁶ Bittman, Symůnková 1992, s. 89

Názorovým deníkem komunistů se po sametové revoluci staly *Haló noviny*, které dosud vydává KSČM.¹²⁷ Deník *Rudé právo* ale vycházel i v devadesátých letech. Koncem roku 89 se do vedení vydavatelství i samotných novin dostal jejich bývalý zahraniční zpravodaj ve Washingtonu Zdeněk Porybný. Od roku 1991 se Porybný společně s částí redakce odpoutal od KSČ i jejího vydavatelství Florenc a začal vydávat *Rudé právo* prostřednictvím své akciové společnosti Borgis.¹²⁸ Jeho levicově orientovaný deník vycházel pod názvem *Rudé právo* do 18. září 1995, kdy byl přejmenován na *Právo*.

6.1.3 Mladá fronta

V osmdesátých letech tiskový orgán Ústředního výboru Socialistického svazu mládeže (mládežnická organizace řízená KSČ) byl už od počátku zaměřen na mladé čtenáře stejně jako nakladatelství téhož jména, které vzniklo už v prvních poválečných dnech. Od počátku měl deník blízko k levici. Původně byla *Mladá fronta* periodikem Svazu české mládeže, který se později transformoval do Československého svazu mládeže. Podobně jako jiné listy držela *Mladá fronta* obsahovou linii budování socialismu a boje proti reakci. Oficiální poslání deníku znělo: „*uvádí informace o životě a práci mladé generace v ČSSR, bratrských socialistických zemích i pokrokové mládeže ve světě. Politické, kulturní a sportovní zpravodajství.*“¹²⁹ Přesto nebyl obsah ovlivněn státní doktrínou natolik, jako privilegované *Rudé právo*. Den po zrušení cenzury 27. června 1968 vychází v *Mladé frontě* manifest *Dva tisíce slov*. O dva roky později se ČSM mění na SSM a obsah se daří „normalizovat“.¹³⁰

Koncem osmdesátých let je *Mladá fronta* s nákladem více jak 300 tisíc výtisků čtvrtým nejčtenějším deníkem v zemi.¹³¹ Vychází denně od pondělí do soboty a nabízí domácí, zahraniční, kulturní, sportovní zpravodajství a komentáře poutavé zejména pro mládež, čemuž odpovídá i vizuální zpracování novin. To využívá netradiční formáty, různé druhy písma či občasné barevné titulky (například oproti *Rudému právu*, které užívalo pouze červenou barvu a to jen u výjimečných zpráv) a větší množství fotografií a kreslených anekdot. Ve sledovaném období vycházel deník o osmi stranách se sobotní

¹²⁷ Krajča 2013 [online], *Bývalý šéfredaktor Rudého práva Zdeněk Hoření o historii komunistického tisku*

¹²⁸ Benda 2007, s. 96-98

¹²⁹ Vildová 2005 [online], *O privatizaci deníku Mladá fronta (2005)*

¹³⁰ Končelík, Večeřa, Orság 2010, s. 188

¹³¹ tamtéž, s. 253

přílohou *Víkend* (také osmistranná). Sobotní výtisk s přílohou stál 1 Kčs, ve všední dny vyšel deník na 50 haléřů.

Mladá fronta byla společně se Svobodným slovem prvním deníkem, který 20. listopadu 1989 informoval o tvrdém zásahu pořádkových sil na Národní třídě.¹³² Koncem července 1990 založili redaktoři deníku akciovou společnost M a F a po odluce od nakladatelství Mladá fronta (tehdejšího vydavatele stejnojmenného deníku) začali noviny vydávat pod názvem *Mladá fronta DNES*. Nový deník zaměřený už na širokou veřejnost se posléze stal nejčtenějšími seriózními novinami v České republice.¹³³

6.2 Domácí tisk v 90. letech

Stejně jako celá společnost prošla česká média na počátku 90. let obdobím transformace, v jejímž důsledku se proměnilo jak postavení a funkce sdělovacích prostředků ve společnosti, tak organizace práce v médiích. Velký vliv na podobu a obsah mediální produkce měla „odluka“ od státu, dříve spojeného s jedinou a nezpochybnitelnou ideologií, ale také zlepšení technických podmínek ve vydavatelských a distribučních společnostech. „Transformace českých médií začala hned v listopadu 1989, kdy se změnilo obsahové ladění médií a zásadním způsobem se oslabila jejich vazba na stát.“¹³⁴ Odstátnění si kladlo za cíl naprosté opuštění totalitního (sovětského) modelu řízení médií. Toho bylo docíleno sérií legislativních změn. Součástí ústavy se stala *Listina práv a svobod* zaručující svobodu projevu a právo na informace. Novela tiskového zákona označila cenzuru za nepřípustnou. V květnu 1990 byl zrušen FÚTI. Státní sdělovací prostředky (*Česká televize, Český rozhlas a Česká tisková kancelář*) přijaly statut veřejnoprávních médií a v rámci takzvaného duálního systému fungují vedle médií privátních. Oproti ČT a ČRo je pozice ČTK specifická v tom, že může fungovat na komerční bázi a nevybírá koncesionářské poplatky. Rady těchto veřejnoprávních médií jmenuje poslanecká sněmovna stejně tak jako členy Rady pro rozhlasové a televizní vysílání, což je kontrolní státní orgán pro veřejnoprávní i soukromá média.¹³⁵

Dalším důležitým krokem k demokratizaci médií představovalo osamostatnění mediálního provozu od vlivu státního a stranického aparátu KSČ. Odpoutávání redakcí od dosavadních vydavatelů v podobě státu, ÚV KSČ či jeho organizací začalo už v prv-

¹³² Bednařík, Jirák, Köpplová 2011, s. 367

¹³³ Benda 2007, s. 89-95

¹³⁴ Bednařík, Jirák, Köpplová 2011, s. 365

¹³⁵ Končelík, Večeřa, Orság 2010, s. 256-260

ních týdnech po pádu socialistického režimu. Kontrolu nad redakcemi totiž fakticky přebírali sami zaměstnanci, což u řady periodik vyústilo v takzvané spontánní privatizace zdola a ustavení akciových společností vlastněných zaměstnanci redakcí. Takový divoký, nikým neřízený přechod velké části českého periodického tisku do soukromých rukou by z dnešního hlediska byl považován spíše za legální krádež, v době chybějící legislativy byl však takový postup tolerován. I když byl v mnoha případech právně napadán.¹³⁶

Co se týče vlastnictví českého denního tisku v devadesátých letech, Benda periodizuje toto období do dvou etap. V prvním období vymezeném roky 1989 až 1992 došlo k takzvaným spontánním privatizacím některých hlavních celostátních titulů. V rozsáhlé míře byly také zakládány nové deníky, přičemž valná část z nich po několika měsících či letech zanikla. Na domácí trh také vstupují první zahraniční vydavatelé, jež ho poté téměř zcela ovládnou. Masový přechod vlastnictví českého celostátního denního tisku do majetku zahraničních společností je pak charakteristický zejména pro léta 1993 až 2000.¹³⁷

Vedle deetizace českého žurnalistického prostředí, jež umožnila novinářům přinášet kritické zpravodajství a informovat i o dříve tabuizovaných tématech, se v tuzemském mediálním prostředí objevuje nový prvek – bulvární periodika. Za nejúspěšnějšího zástupce tohoto odvětví lze bezesporu označit deník *Blesk* mediálního domu Ringier vydávaný od dubna 1992 po vzoru švýcarského listu *Blick*. Přes počáteční obtíže s chybějícími zkušenostmi a také neochotou novinářů pracovat pro „neseriózní“ titul, způsobila obrovská poptávka po tomto druhu periodika doslova převrat na rodícím se tuzemském mediálním trhu.¹³⁸ Už rok od svého vzniku se *Blesk* pyšní největším nákladem mezi českými deníky a Ringier přichází s bulvárním *Nedělním Bleskem* – taktéž nedělníkem s největším nákladem.¹³⁹ Zásadní vliv na tuzemský mediální trh měla jeho komercializace a s ní spojená závislost na reklamě, jakožto hlavním zdroji příjmů vydavatelství. Úspěch médií již nebyl odvozen od jejich společenského uznání či kulturního přínosu, nýbrž od jejich rentability a schopnosti vytvářet zisk. „*Pod tlakem tržních poměrů prošly mediální obsahy zřetelnou proměnou směřující ponejvíce k trivializaci a bulvarizaci – což jsou typické důsledky komercializace médií.*“¹⁴⁰

¹³⁶ Benda 2007, s. 88-89

¹³⁷ tamtéž, s. 87

¹³⁸ Bednařík, Jirák, Köpplová 2011, s. 374-375

¹³⁹ Končelík, Večeřa, Orság 2010, s. 265

¹⁴⁰ Bednařík, Jirák, Köpplová 2011, s. 368

Změna preferencí čtenářů, nedostatečný finanční kapitál a know-how tuzemských vlastníků vedly k zániku většině nově založených (například *Polední expres*, *Telegraf*, *Špígl* a jiné), obnovených (*Venkov*, *Právo lidu* aj.) či zavedených titulů (*Zemědělské noviny*, *Svobodné slovo*, *Lidová demokracie*), které musely ukončit svou činnost často během několika měsíců či let. Z periodik, kterým se podařilo etablovat, lze zmínit například obnovené *Lidové noviny* či inzertní deník *Annonce*. Úspěšnější však byla řada nově vydávaných časopisů (*Reflex*, *Respekt*, *Ekonom* aj.). Na závěr této kapitoly můžeme využít charakteristiku této etapy z publikace *Dějiny českých médií*: „*podoba českých médií se zvolna, ale vytrvale přibližovala vzorům západního světa – na stránky deníků pronikala výrazněji barva, televizi i rozhlas formoval trend zezábavňování a započal doposud trvající proces, při kterém si všechna média stále více podmaňuje překotně se rozvíjející internet.*“¹⁴¹

6.2.1 MF DNES

První číslo deníku *Mladá fronta DNES* (MF DNES) vyšlo 1. září 1990 a na základě předchozí dohody s Poštovní novinovou službou ho do schránek dostalo zhruba 100 tisíc předplatitelů *Mladé fronty*, jež se vznikem nového deníku přestala vycházet. Záhy po takzvané spontánní privatizaci hledali vydavatelé silného partnera, který by spolehlivě zajistil chod redakce zejména po finanční stránce. V roce 1992 převádí M a F, a.s. vydavatelská práva na společnost MaFra a.s., v níž drží menšinový podíl francouzský vydavatel Socpresse SA. O rok později francouzský investor získává v podniku majoritní podíl, avšak kvůli finančním problémům své mateřské společnosti prodává v listopadu 1994 akciovou společnost MaFra německému vydavatelství Rheinisch-Bergische Verlagsgesellschaft mbH. To společnost později přejmenovanou na MAFRA, a.s. ovládá až do roku 2013. Poslední podíly minoritních akcionářů byly vykoupeny v roce 2006.¹⁴²

MF DNES vychází pravidelně od pondělí do soboty, přičemž struktura příloh se v průběhu času měnila. Stálíci v nezměněné podobě je čtvrtěční příloha s televizním programem (počátkem 90. let *Kamera DNES*, nyní *Magazín TV*) a sobotní *Víkend* s výběrem reportáží, zajímavostí, kulturních témat a rozhovorů s osobnostmi. V roce 1991 byla cena jednoho vydání 2,50 Kčs (3,50 Kč v roce 1993) a v sobotu 3,50 Kčs (7 Kč v roce 1993). Běžný počet stran bez příloh byl 16. V devadesátých letech budovala MF

¹⁴¹ Končelík, Večeřa, Orság 2010, s. 562

¹⁴² Benda 2007, s. 112

DNES rozsáhlou sítí regionálních redakcí, díky čemuž vychází v každém kraji s místní zpravodajskou přílohou. Počátkem devadesátých let bylo členění novin následující: titulní strana s nejdůležitějšími zprávami převážně z domova (většinou bez pravidelného názorového sloupku), domácí zpravodajství, inzerce, názory a reportáže, události ze zahraničí, kultura, ekonomika a finance a poslední strany vyhrazené sportu.

Deník sám se označuje za politicky neutrální, avšak podle některých autorů je zaměření tohoto periodika konzervativní či pravicové.¹⁴³ Názorovou linii listu netvoří vydavatel, ten ovšem jmenuje šéfredaktora a schvaluje přijímání redaktorů, kteří ovlivňují do značné míry obsah deníku.¹⁴⁴ Svoje ideologické zaměření charakterizuje MF DNES na svém webu takto: „*Mladá fronta DNES není závislá na žádné politické straně. Nedává přednost žádnému úzce vymezenému ideovému proudu. Ve zpravodajství se snaží být nestranná, v názorové části vyznává hodnoty svobody, politické a názorové plurality a tržního hospodářství. Odmítá extremismus v jakékoli formě, komunismus, nacismus či rasismus.*“¹⁴⁵

Podle údajů Unie vydavatelů, která v roce 1993 začala ověřovat náklady tisku, držela MF DNES v devadesátých letech pozici druhého nejčtenějšího deníku po bulvárním Blesku. Jeho náklad v roce 1993 činil průměrně kolem 350 tisíc výtisků denně. Z veřejně dostupných dat z tohoto roku však není zřejmé, zda se jedná o tištěný či prodaný náklad.¹⁴⁶ Svoji pozici druhého nejčtenějšího deníku si MF DNES udržela přes razantní pokles nákladu dodnes.¹⁴⁷

6.2.2 Lidové noviny

Historie *Lidových novin* (LN) sahá až do roku 1893, kdy 16. prosince vyšlo v Brně první číslo deníku vzniklého spojením olomouckého časopisu Pozor a brněnských Moravských listů. Jedná se o nejstarší český deník, který však nevycházel kontinuálně. Nejslavnější prvorepubliková éra novin, spojená se jmény Karla Čapka, Ferdinanda Peroutky, Eduarda Basse, Karla Poláčka a s řadou dalších významných literátů a žurnalistů, byla narušena obdobím okupace během 2. světové války, kdy byl říšskou správou dosazen do vedení novin kolaborant Leopold Zeman. Jelikož noviny, které sloužily

¹⁴³ Tenglerová 2010, s. 30

¹⁴⁴ MF DNES [online], *Otázky a odpovědi* (2013)

¹⁴⁵ tamtéž

¹⁴⁶ Končelík, Večeřa, Orság 2010, s. 265-266

¹⁴⁷ Podle dat Unie vydavatelů z října 2013 činí průměrný denní prodaný náklad zhruba 201 tisíc výtisků. Viz [http://unievydavatelu.cz.artbox.cz/gallery/files/říjen%202013\(1\).xlsx](http://unievydavatelu.cz.artbox.cz/gallery/files/říjen%202013(1).xlsx)

okupantům, nemohly v poválečných letech vycházet, přejmenoval se list na *Svobodné noviny* (v roce 1948 se deník opět vrací k názvu *Lidové noviny*) a až do února 1948 fungoval poměrně nezávisle. Po dosazení Jana Drdy do vedení novin se však obsah razantně mění a dříve demokratický deník otiskuje ódy na Stalina a Gottwalda. O čtyři roky později vychází *Lidové noviny* naposledy (zejména z důvodů špatného hospodaření). Nahrazují je *Literární noviny* jako týdeník Československého svazu spisovatelů. Snaha o obnovení tradice *Lidových novin* se objevuje ještě v roce 1968, sovětská invaze však takové plány znemožňuje.¹⁴⁸

Lidové noviny se poté objevují jako neoficiální ilegálně vydávaný měsíčník signatářů Charty 77 pod redakcí Jiřího Rumla v roce 1988. „*Oživení známé značky předcházela dvě nultá čísla v roce 1987. Deklarovaným záměrem LN bylo vykročení z úzkých hranic disidentského ghetta a samizdatové kultury a snaha oslovovat co nejširší čtenářské publikum.*“¹⁴⁹ Za vydávání novin, které nebyly úředně povoleny byl Jiří Ruml opakovaně pokutován a společně s Rudolfem Zemanem také vazebně zadržován. Jednotlivá vydání kolovala v počtu zhruba 350 kusů, přičemž čtenáři toto množství kopírováním zvyšovali až na 10 tisíc.¹⁵⁰ Staly se fenoménem a předznamenaly konec režimu. První oficiální číslo vychází již v prosinci 1989 (ve více než půlmilionovém nákladu), přičemž jeho vydavatelem je paradoxně FÚTI, který předtím dva roky bránil registraci deníku.¹⁵¹

Od ledna do dubna roku 1990 vycházely LN dvakrát týdně, poté se periodicitu vydání ustálila na pondělí až sobotu. „*Tištěny byly v Praze a v Brně, kde měly i moravskou redakci. Distribuce fungovala mimořádně špatně, neexistovala optimalizace prodeje. Noviny byly většinou vyprodané hned po ránu, takže se často stávalo, že nebyly k dostání. Těžiště prodeje bylo ve větších městech.*“¹⁵² Touha čtenářů po nezávislém deníku rychle opadla náklad rychle klesal. LN se staly prvním nezávislým deníkem v Československu od roku 1948 a po polské *Gazetę Wyborcze* druhými svobodnými novinami v bývalém sovětském bloku. Úkolem číslo jedna se na počátku 90 let stalo zajištění finančního kapitálu a fungujícího zázemí pro redakci. Peníze a technické vybavení přicházely do redakce nejčastěji ze zahraničí (zejména od krajanů v Torontu a jejich sdružení *Kanadští přátelé Lidových novin*), personálně tým novinářů posílil o profesio-

¹⁴⁸ Lidové noviny [online], *Historie LN* (2011)

¹⁴⁹ Končelík, Večeřa, Orság 2010, s. 224-225

¹⁵⁰ Lidové noviny [online], *Historie LN* (2011)

¹⁵¹ Končelík, Večeřa, Orság 2010, s. 225

¹⁵² Lidové noviny [online], *Historie LN* (2011)

nály z deníku *Svobodné slovo*.¹⁵³ Na konci roku 1993 získává většinový podíl ve vydavatelství LN nizozemská společnost Ringier Taurus, dceřiná firma švýcarského koncernu Ringier. V létě následujícího roku kupují *Lidové noviny* tehdy již na nezávislý deník *Lidová demokracie* a slučují ho s LN (od té doby je ústřední barvou listu modrá). V září 1998 se stává vydavatelem novin společnost Pressinvest, a. s. vlastněná německou skupinou Rheinisch-Bergische Verlagsgesellschaft mbH. O dvanáct let později se LN stávají společně s MF DNES součástí mediálního domu MAFRA, a. s.¹⁵⁴

Ideově vycházel deník v devadesátých letech z širokého myšlenkového prostředí předlistopadového disentu, přičemž svůj obsah charakterizoval jako „liberální“. „*Lidové noviny sehrály v začátku historie obnovené svobody v Československu nezastupitelnou roli. Vytvořily prostor pro svobodnou a nezávislou publicistiku. Objevily se v nich nejen osobnosti, které po dobu dvaceti let sovětské okupace nesměly v ČSSR publikovat, ale i autoři zakázaní po celé období komunismu, lidé, kteří byli vyhnáni do exilu a byli známí jen z vysílání rádia Svobodná Evropa a exilového tisku.*“¹⁵⁵ Součástí vydání deníku jsou pravidelné přílohy, z nichž největší ohlas má sobotní *Orientace* zaměřená na současné myšlení, kulturu a umění. Počátkem devadesátých let vycházely jako příloha LN *Literární noviny*, sobotní příloha se jmenovala *Nedělní Lidové noviny*. Od roku 1996 vychází v pátečním vydání magazínová příloha s televizním programem (o rok později pojmenovaná na magazín *Pátek*). V roce 1991 stálo běžné vydání LN 2,50 Kčs a sobotní výtisk 3,50 Kčs. V roce 1993 cena stoupla o jednu korunu. Náklad deníku však od devadesátých let vytrvale klesá, v roce 1993 již nebyl mezi 10 nejčtenějšími českými deníky¹⁵⁶, v současnosti se jedná o deník s nejmenším nákladem na trhu (průměrný prodaný náklad zhruba 37,7 tisíce výtisků).¹⁵⁷

6.2.3 Respekt

Zpravodajský týdeník *Respekt* vznikl v březnu 1990 jako nástupce *Informačního servisu*, což byl list vzniklý spojením autorů samizdatových časopisů pod hlavičkou Nezávislého tiskového střediska. Cílem *Informačního servisu* bylo podávat nezávislé a ne-

¹⁵³ Lidové noviny [online], *Historie LN* (2011)

¹⁵⁴ Benda 2007, s. 115-116

¹⁵⁵ Lidové noviny [online], *Historie LN* (2011)

¹⁵⁶ Končelík, Večeřa, Orság 2010, s. 253

¹⁵⁷ Ondřej Aust [online], *LN nejmíň prodávanými novinami v Česku, přeskočily je HN* (2013)

cenzurované informace v prvních dnech sametové revoluce. Poprvé vyšel už 20. listopadu 1989.¹⁵⁸

Časopis přináší původní zpravodajství a publicistiku s důrazem na investigativní žurnalistiku. Významný prostor věnuje Respekt vlastním reportážím a tématům z oblasti kultury, historie vědy či technologií a značně se věnuje i zahraničním tématům. Sám se profiluje jako „*liberální, kritické médium, které věří ve svobodu lidského ducha a nutnost pochybovat při jejím každodenním naplňování.*“¹⁵⁹ V devadesátých letech vycházel týdeník v novinovém formátu v černobílém provedení a byl rozdělen do dvou sešitů – v prvním vycházelo zpravodajství, komentáře a publicistické články, ve druhém čtenáři našli rozsáhlý tematický článek, názorovou část, rozhovor, texty z kultury a rubriku *Civilizace*, zaměřenou mimo jiné na moderní technologie. Na poslední straně byly s nadsázkou shrnuty události uplynulého týdne. *Respekt* je charakteristický také ilustracemi od Pavla Reisenauera.

Původní vydavatel *Respektu*, družstvo Nezávislé tiskové středisko (NTS), se v roce 1993 transformovalo do akciové společnosti RPK, jejíž akcionáři byli většinou zaměstnanci vydavatelství. V roce 1994 vydavatelství mění jméno na R-Pressé a jeho většinovým majitelem se stává společnost Mafra, a.s. Špatnou finanční situaci ve vydavatelství se stále nedaří zlepšit a tak Mafra prodává v únoru 1994 svůj podíl mecenáši Karlu Schwarzenbergovi, jenž vydavatelství postupně zcela ovládne. Schwarzenberg provoz *Respektu* dotuje až do roku 2007, kdy od něj vydavatelství kupuje podnikatel Zdeněk Bakala.¹⁶⁰

Cena týdeníku se v průběhu času značně měnila. Například počátkem roku 1993 stál 5,80 Kč, od dubna téhož roku cena stoupla na osm korun. Počet stran oproti tomu během onoho roku klesl z původních 24 na 16 stran. V roce 1990 činil náklad časopisu odhadem 100 000 výtisků, v průběhu devadesátých let až do současnosti pak převážně klesal (17 tisíc prodaných výtisků v roce 2003) a v současnosti se pohybuje kolem 34 tisíc prodaných výtisků týdně.¹⁶¹

¹⁵⁸ Končelík, Večeřa, Orság 2010, s. 256

¹⁵⁹ Respekt [online], *Tiráž* (2013)

¹⁶⁰ Benda 2007, s. 230

¹⁶¹ Unie vydavatelů [online], *Ověřování nákladu tisku* (2013)

6.3 Analýza mediálních obsahů

Mediální obraz Izraele v československém a následně českém tisku je zkoumán pomocí obsahové analýzy vybraných periodik během konkrétních čtyř období 80. a 90. let minulého století. Byly vybrány významné události těchto dvou dekad. Z důvodu přílišné obsáhlosti byla oproti původním tezím této práce vynechána analýza obsahu časopisu *Reflex* (který se tématům věnoval pouze okrajově) a událostí mírové dohody z Osla II. Dále uvádím stručný popis historických událostí a vymezení zkoumaného období a jednotlivých periodik. Poté následují jednotlivé analýzy textu doplněné tabulkou s popisem fotografií. Výsledky analýzy jednotlivých období jsou porovnány v závěru této práce. Souhrn všech zkoumaných článků s kompletním bibliografickým záznamem se nachází v přílohách této práce. Zkoumaná vydání *Rudého práva* pocházejí z digitalizovaného archivu časopisů Ústavu pro českou literaturu AV ČR. Při zkoumání jednotlivých vydání *Mladé fronty*, *Lidových novin* a MF DNES jsem čerpal z archivu společnosti MAFRA, a. s. Obsah týdeníku *Respekt* jsem zkoumal prostřednictvím digitalizovaného mediálního archivu Newton Media (výsledky na dotaz „Izrael“). V souhrnu fotografií není týdeník *Respekt* zahrnut, neboť databáze Newton materiál z té doby nearchivuje.

6.3.1 Výběr zkoumaného materiálu

1. První libanonská válka

zkoumané období: červen 1982

zkoumaná periodika: *Rudé právo*, *Mladá fronta*

Masivní uprchlická vlna Palestinců do Libanonu narušila tamní demografickou strukturu a z muslimské menšiny se stala většina. To vedlo k vypuknutí dlouhotrvající občanské války a trvalou přítomnost syrských jednotek v zemi. V důsledku občanské války ovládala jih země OOP, která podnikala teroristické útoky na Izrael. Ten provedl v roce 1978 invazi do jižního Libanonu a vojenské síly OOP zatlačil severně od řeky Lítání. Z jihu země se později stáhl a kontrolu převzaly mírové síly UNIFIL (United Nations Interim Force in Lebanon). Oblast však byla stále neklidná a Izrael v ní stále operoval. Třetího června 1982 byl proveden atentát na izraelského velvyslance ve Velké Británii, což se stalo záminkou ke spuštění operace *Mír pro Galileu*. Šestáho června vtrhl Izrael do Libanonu s cílem dobýt Bejrút a vytlačit OOP ze země. Pod mezinárod-

ním dohledem OOP odešla z Libanonu 22. srpna. Vojenská operace ale nevedla ke zklidnění situace v Libanonu. Další vlnu násilností spustilo zavraždění libanonského prezidenta a vůdce křesťanské strany falangistů Bašíra Džamáíla. V reakci na to vnikly 16. září se svolením Izraele jednotky falangistů do palestinských uprchlických táborů Sabra a Šatíla na jihu Bejrútu, kde jako pomstu povraždili stovky Palestinců. Izrael se později z Libanonu stáhl a kontrolu nad jihem země převzaly opět mírové jednotky a takzvaná Jiholibanonská armáda podporovaná Izraelem a tvořená převážně křesťanskými Libanonci.¹⁶²

2. První intifáda

zkoumané období: prosinec 1987

zkoumaná periodika: *Rudé právo*, *Mladá fronta*

Intifáda (z arabštiny „procitnutí“) je rozsáhlé povstání palestinského obyvatelstva, které vypuklo 9. prosince 1987 a trvalo až do roku 1993. Rozbuškou se stala dopravní nehoda, při níž Izraelec usmrtil čtyři palestinské Araby, kořeny frustrace však byly zapuštěny už dlouhou dobu před tím. Následovaly protesty proti okupaci Západního břehu Jordánu a Pásma Gazy, stávkový arabského obyvatelstva a později i teroristické útoky. Masové demonstrace zpočátku izraelské vojenské jednotky nezvládaly a rostl počet zabitých a uvězněných Palestinců, přičemž většinou šlo jen o mladé chlapce házející zápalné lahve či kamení. Nepokoje ukončila až mírová dohoda z Osla.¹⁶³

3. Válka v Zálivu

zkoumané období: druhá polovina ledna 1991

zkoumaná periodika: MF DNES, *Lidové noviny*, *Respekt*

V srpnu 1990 obsadil Irák vedený Saddámem Husajnem Kuvajt, což se setkalo s mezinárodním odsouzením. OSN poskytla mandát k vytvoření spojeneckých vojsk (tvořených převážně Američany, Saúdskými Araby, Brity, Egyptany a Francouzi) určených k osvobození Kuvajtu. Mezi 28 států tvořícími protihusajnovskou aliancí bylo i Československo. Ve snaze rozbít toto spojení vyhržoval Saddám Husajn napadením Izraele za využití chemických zbraní. 17. ledna 1991 byla spuštěna operace *Ocelový déšť*, při které spojenecká vojska vyřadila irácké protiletadlové systémy. V následující operaci *Pouštní bouře* aliance osvobodila po měsíci bojů Kuvajt. Mezitím vysílal Irák na

¹⁶² Čejka 2007, s. 153-159

Izrael upravené střely Scud za účelem vyprovokování židovského státu k protiútoky. Zapojení Izraele by mohlo narušit jednotu aliance, neboť arabské státy odmítaly bojovat bok po boku s Izraelci. Židovský stát si však zachoval neutralitu a na útoky ostřelování neodpověděl. Řadu střel dokázala izraelská armáda zneškodnit díky protiraketovým střelám Patriot, které dodaly Spojené státy.¹⁶⁴

4. Mírová dohoda z Osla

zkoumané období: září 1993

zkoumaná periodika: MF DNES, *Lidové noviny*, *Respekt*

Koncem srpna 1993 byly odtajněny informace o schůzkách mezi zástupci Izraele a OOP odehrávající se v Oslu za účelem vytvoření mírové dohody a vzájemného uznání. Dohoda byla podepsána 13. září 1993 v Bílém domě ve Washingtonu Jicchakem Rabinem a Jásirem Arafatem (kteří za to byli oceněni Nobelovou cenou míru). Dohoda zahrnovala postupnou autonomii Izraelci okupovaného Pásma Gazy a Západního břehu Jordánu. Mírové vyjednávání vyvolalo ostrou kritiku na obou stranách. Vliv OOP zeslábl stejně tak jako klesaly preference izraelské levice. Mír neměl dlouhého trvání a brzy následovaly nové vlny teroristických útoků. O dva roky později byla podepsána druhá dohoda o rozšíření autonomie (tzv. Oslo II), násilností však neubývalo a na palestinských územích rostl vliv hnutí Hamás, což v roce 2000 vedlo k druhé palestinské intifády.¹⁶⁵

6.3.2 První libanonská válka

Občanskému konfliktu v Libanonu se věnovalo *Rudé právo* ve sledovaném období druhého června, kdy informovalo o střetu proiránských a proiráckých skupin.¹⁶⁶ V článku však není zmiňován Izrael, který se v té době na invazi na území svého severního souseda teprve chystal. O vpádu izraelských vojsk do jižního Libanonu informuje *Rudé právo* poprvé sedmého června v pondělním vydání. Zpráva se dostala na titulní stranu vedle ohlasů z návštěvy stranické a vládní delegace v Moskvě a rozsáhlého zpravodajství o pokračující sklizni a senoseči. Článek *Izrael napadl Libanon* s podtitulkem *Agresor postupuje třemi směry do vnitrozemí* shrnuje pouze postupy jednotlivých jednotek.

¹⁶³ Čejka 2007, s. 170-171

¹⁶⁴ Herzog 2008, s. 522-525

¹⁶⁵ tamtéž, s. 531-539

Pokračování v zahraniční rubrice na straně 6 už vojenské tažení usazuje do politického rámce. Casus belli neboli příčina konfliktu je v článku zpochybňována a uváděna jako „záminka“, útok je několikrát označen jako „barbarský“ s odůvodněním, že Izrael bombarduje civilní objekty. „*Jako záminka k těmto barbarským útokům posloužil Izraeli čtvrtěční atentát na izraelského velvyslance v Londýně, ze kterého obvinil Organizaci pro osvobození Palestiny.*“¹⁶⁷ Pozorovatel OOP v OSN taková nařčení v článku popírá. Zpráva je rozdělena třemi domicily. Z Damašku zní podpora syrského premiéra jeho libanonskému protějšku a v poznámce z Versailles se čtenář dočte o tom, že „*izraelskou brutální agresi byli nuceni v neděli odsoudit účastníci vrcholné schůzky sedmi kapitalistických států.*“¹⁶⁸ Největší prostor je ale věnován přepisu komentáře sovětského novináře Jevgenije Kiseljova z agentury TASS. Ten zdůrazňuje, že jde o „*genocidu vůči lidu Palestiny a o jeho fyzickou likvidaci.*“ „*Tragédie Libanonu znovu potvrzuje zřejmou pravdu, že právě Izrael svou agresivní politikou přeměnil tuto zemi v krvavou ránu Blízkého východu.*“¹⁶⁹ Následuje kritika podpory Izraele od USA a konstatování, že separátní dohody nevedou k míru, ale k další izraelské agresi a imperialistickému vměšování do záležitostí Blízkého východu. Řešení vidí komentátor TASS ve svolání mezinárodní konference o Blízkém východě, kde by se dohodl mír a navrácení okupovaného území arabským zemím společně se vznikem státu Palestina.¹⁷⁰ První zprávu *Rudého práva* o válce v Libanonu popisují detailněji z toho důvodu, že následující zpravodajské články se tohoto schématu ve zkoumaném období striktně držely.

Mladá fronta informuje pátého června krátkou zprávou o rozbušce konfliktu – atentátu na izraelského velvyslance Šlomu Argova v Londýně. Zpráva o samotném zahájení útoku se dostává na stránku zahraniční rubriky také sedmého června.¹⁷¹ Ačkoliv slovník agenturního zpravodajství o postupujících bojích je obdobný jako v *Rudém právu*, izraelskému tažení je v *Mladé frontě* věnován mnohem menší prostor. Na titulní stranu se dostane ve sledovaném období dokonce pouze šestkrát a to vesměs ve formě prohlášení odsuzujícího izraelskou agresi. Pouze jednou se téma objevuje v komentáři k sjezdu Světové federace demokratické mládeže (SFDM), který se tou dobou konal v Praze. „*Než jsem odjížděl na toto shromáždění, měla moje žena porodit dítě. Zde jsem*

¹⁶⁶ Rozsáhlé přestřelky v západním Bejrútu. *Rudé právo*. 2. 6. 1982

¹⁶⁷ Izrael napadl Libanon: Agresor postupuje třemi směry do vnitrozemí. *Rudé právo*. 7. 6. 1982

¹⁶⁸ tamtéž

¹⁶⁹ tamtéž

¹⁷⁰ ČTK a ZR. Izrael napadl Libanon: Agresor postupuje třemi směry do vnitrozemí. *Rudé právo*. 1982, roč. 62, č. 133.

¹⁷¹ Libanon: další vlna izraelských náletů. *Mladá fronta*. 7. 6. 1982

se dozvěděl o tom, že Izraelci bombardovali také náš tábor. Dosud nevím, zda se dítě narodilo, zda vůbec žije..., vypovídal Palestinec Muhammad Mahdí Basísú před antiimperialistickou tribunou,“¹⁷² píše Milan Syruček ve svém zamyšlení nad světovým mírem. Díky právě probíhajícímu sjezdu SFDM vydala *Mladá fronta* devátého června rozhovor s izraelským delegátem D. Vilnerem, generálním tajemníkem Ligy mladých komunistů Izraele, který se vyjadřuje velmi kriticky k invazi. „*Odsuzujeme samozřejmě izraelskou agresi vůči Libanonu, vůči palestinskému lidu. Izraelské sionistické vládnoucí kruhy, za podpory USA, se po podpisu campdavidských dohod totiž snaží zdecimovat síly palestinského hnutí odporu, zničit libanonský stát a nastolit tam vládu fašistických falangistických sil, které by s Izraelem spolupracovaly,*“¹⁷³ říká Vilner v rozhovoru vedeném Ivanou Štěpánkovou (která se tématu věnuje po celý červen). Autorka v otázce přiznává, že mediální obraz Izraele je v Československu značně negativní. „*O Izraeli se ve světě i u nás velice často píše, většinou nepříznivě, což je samozřejmé, protože politika jeho současného vedení si to plně zaslouhuje,*“¹⁷⁴ konstatuje Štěpánková.

Na stránkách *Rudého práva* byl izraelskému tažení dán ze zahraničního zpravodajství největší prostor, přestože současně probíhal například také konflikt mezi Velkou Británií a Argentinou o Falklandské ostrovy. Od sedmého června se zprávy o postupu vojsk a rostoucímu počtu padlých (vždy podle údajů OOP) objevovaly v každém vydání na titulní straně a následně pokračovaly v zahraniční rubrice. Výjimkou jsou pouze vydání ze 17., 19. a 30. června, kdy se zpravodajství z Libanonu omezilo pouze na zahraniční rubriku. Zpravodajství bylo často doplněno o informační grafiku v podobě mapy Libanonu či Bejrútu s vyznačenými pozicemi vojsk a válečnými zónami. Nedílnou součástí válečného zpravodajství byly také fotografie (jejich seznam se nachází na konci této kapitoly).

Každý den se čtenáři mohli dočíst o izraelském bombardování libanonských měst, o podpoře této akce od Spojených států a také o odmítavém postoji sovětského bloku ke krokům Izraele. Izraelská armáda byla nazývána „soldateskou“ a konflikt byl vždy uváděn jako „izraelská agrese“. Zprávy vycházely nejčastěji z agentur ČTK, sovětské TASS a palestinské agentury Wafa. Z izraelských zdrojů byly citovány prohlášení komunistické strany Izraele či levicově orientovaných mírových aktivistů. „*Skuteč-*

¹⁷² Slunce a stín: zamyšlení při sobotě. *Mladá fronta*. 12. 6. 1982

¹⁷³ Zastavit agresi je naší povinností. *Mladá fronta*. 9. 6. 1982

¹⁷⁴ tamtéž

ným cílem nynější izraelské vojenské akce v Libanonu je podmanit si celý stát a ustavit v Bejrútu loutkový proizraelský režim. (...) Součástí ‚nového pořádku‘, který by chtěl Tel Aviv Libanonu vnutit, je také přímá anexe jižní části země,¹⁷⁵ parafrázuje například *Rudé právo* předsedu Izraelské rady pro izraelsko-palestinský mír Matitjahua Peleda. Později byl kritizován i shovívavý postoj Evropského hospodářského společenství, které odmítlo uvalit na Izrael sankce.¹⁷⁶ V zahraničním zpravodajství *Rudého práva* bylo v menší míře citováno i ze západních (zejména levicových) listů a agentur. Úryvky měly přiblížit válečné hrůzy a utrpení konfliktem zužovaného arabského obyvatelstva. Protiizraelský výběr ze zahraničního tisku vyšel 30. června s titulkem *Agrese izraelská, metody hitlerovské*, přičemž své místo v něm našel například i mosambický deník *Noticias*.

Událostem v Libanonu se věnovalo také několik komentářů. Už osmého června podrobuje izraelské tažení kritice redaktor *Rudého práva* Milan Mádr: „*vinou telavivských vládců padl znovu na statisíce lidí stín válečných utrpení, teče krev nevinných, vzniká nová armáda uprchlíků, vniveč se hroutí materiální hodnoty.*“¹⁷⁷ Komentář vrací izraelské obavy o bezpečnost své severní hranice a za spoluviníka konfliktu určuje opět USA, které Izraeli poskytují soustavnou pomoc. 10. června píše v zahraniční rubrice washingtonský zpravodaj Dušan Rovenský o tom, že válka je společné dílo amerického imperialismu a sionismu. „*Pravda je nesporná. Je to politika amerických vládnoucích kruhů, která dala naprostou volnost extremistické, agresivní politice Begina a Šarona,*“¹⁷⁸ míní Rovenský. Milan Mádr se k libanonskému tématu vrací 15. června, když ve své poznámce hájí právo Palestinců na vlastní stát a viní Izrael z eskalace konfliktu. „*Zákonná národní práva arabského lidu Palestiny zakotvila a potvrdila OSN. Izraelské krveprolití tato práva nezmenší a nezlikviduje, i když jejich naplnění ztěží. Krátkozrakost masových pogromů typu izraelského vpádu do Libanonu je očividná,*“¹⁷⁹ konstatuje redaktor. Ve stejném duchu se nese i Mádrův komentář vydaný následujícího dne v němž uvádí i rezoluci sovětské vlády upozorňující Izrael a Spojené státy na to, že Blízký východ patří do sféry zájmů SSSR, neboť sousedí těsně s jeho jižními hranicemi.¹⁸⁰ „*Krvelačnost*“ izraelské „*soldatesky*“ a spravedlivý boj Palestinců zdůrazňuje *Rudé právo* ještě v dalších čtyřech komentářích, které vyšly v zahraniční rubrice 18.

¹⁷⁵ Před bitvou o Bejrút. *Rudé právo*. 11. 6. 1982

¹⁷⁶ Shovívavý postoj EHS k izraelské agresi, *Rudé právo*, 23.6. 1982

¹⁷⁷ Komentujeme: Válečnický kurz Tel Avivu. *Rudé právo*. 8. 6. 1982

¹⁷⁸ Imperialismus a sionismus: Od našeho washingtonského zpravodaje. *Rudé právo*. 10. 6. 1982

¹⁷⁹ Poznámka: Čeho je potřebí. *Rudé právo*. 15. 6. 1982

(*Temné cíle*), 19. (*Již deset tisíc zavražděných*), 23. (*Záplava hrůzy*) a 29. (*Totální válka*) června. Tři z nich sepsal svým expresivním slovníkem Milan Mádr. 21. června se tématu věnuje opět washingtonský zpravodaj Dušan Rovenský, když ve svém komentáři popisuje důsledky schůzky amerického prezidenta Ronalda Reagana s izraelským premiérem Menachemem Beginem. „(*Begin*) je odhodlán pokračovat ve své politice zločinné genocidy palestinského a libanonského lidu. Podporu dostal i přes to, že na jeho rukou dosud nezaschla krev nevinných obětí,“¹⁸¹ píše Rovenský s obligátní poznámkou o materiální pomoci Spojených států Izraeli ve formě armádních kontraktů.

V Mladé frontě komentuje izraelské tažení výhradně autorka Ivana Štěpánková. Oproti Mádrovi z *Rudého práva* však volí mnohem mírnější slovník a spíše než ideologickým prohlášením situaci analyzuje z politického hlediska. „*Snaží se (Izraelci) vyřešit palestinskou otázku, tedy klíč k urovnání blízovýchodní situace, po svém. Vytvářejí však nesmírně nebezpečný a možná i dlouhodobý zdroj napětí v mezinárodních vztazích, který dále zvýší nebezpečí rozsáhlejšího konfliktu,*“¹⁸² komentuje například Štěpánková 18. června. O den později přináší Štěpánková emotivní zpověď sedmadvacetiletého Palestince Básima Kasába o životě v uprchlických táborech a boji za vlast proti Izraeli. „*Náš byt už je asi v troskách, Burž Barážní byl ostřelován a bombardován v několika vlnách. Otec? Už mnohokrát ve svém životě musel utíkat, je už starý a jeho přáním je zemřít v Palestině. Bohužel se jeho oči budou muset dívat na další mrtvé a raněné, dál se bude strachovat o syny i vnuky,*“¹⁸³ vysvětluje Kasáb, proč neváhá zvednout zbraně a zapojit se do bojů proti Izraelcům.

Vedle zpravodajství o válečných událostech zveřejňovaly *Rudé právo* i *Mladá fronta* také oficiální stanoviska různých úřadů a pracovních kolektivů či mládežnických organizací. 12. června byla na druhé straně *Rudého práva* vydána zpráva o schůzce prvního náměstka ministra zahraničí Jaroslava Knížky a jeho kolegy náměstka Stanislava Svobody s diplomaty arabských států a OOP. Knížka podle ČTK „*znovu důrazně odsoudil ničím nezdůvodnitelnou agresi Izraele proti suverénnímu arabskému státu, která má charakter nevyhlášené zákeřné války.*“¹⁸⁴ Článek opět odsuzuje „agresi proti Liba-

¹⁸⁰ Komentujeme: Na straně spravedlnosti. *Rudé právo*. 16. 6. 1982

¹⁸¹ Host s rukama od krve: K jednání Begin s Reaganem: Od našeho washingtonského zpravodaje. *Rudé právo*. 21. 6. 1982

¹⁸² Izrael se chystá ke skoku. *Mladá fronta*. 18. 6. 1982

¹⁸³ Bejrút: za několik dní se chtěl vrátit. *Mladá fronta*. 19. 6. 1982

¹⁸⁴ Podpora boji arabského lidu: Proti brutální izraelské agresi v Libanonu. *Rudé právo*. 12. 6. 1982

nonu“ a uvádí oficiální stanovisko ministerstva zahraničí: „Československá veřejnost vyjadřuje solidaritu a podporu boji za uhájení palestinské revoluce a územní celistvosti Libanonu.“¹⁸⁵ O tři dny později vychází v *Rudém právu* i *Mladé frontě* prohlášení Československého výboru solidarity s národy Afriky a Asie a také vlády SSSR „*Izrael se v Libanonu dopouští zločinné akce genocidy. Agresorova vojska nelitují nikoho a fakticky vyhlazují Palestince. Umírají i tisíce Libanonců. Izraelská vojska se pokoušejí utopit v krvi boj palestinského lidu za svobodu a nezávislost,*“¹⁸⁶ cituje ČTK sovětskou agenturu TASS. Výbor solidarity jde ve svém stanovisku ještě dál. Izraelské tažení podle něj „*snese srovnání jen s praktikami nacistického Německa v době druhé světové války.*“¹⁸⁷ 23. června na titulních stranách obou deníků vychází záznam ze shromáždění pracujících v pražském závodě Technometra. „*Cožpak se lze smířit s tím, že na konci XX. století probíhají události, které se podobají nájezdům barbarů, křížáckým tažením či zločineckým plánům nacistického Německa v době druhé světové války?*“¹⁸⁸ ptá se v úvodu článku místopředseda Ústředního výboru Národní fronty ČSR Miloslav Vacík. Zpráva je doplněná rezolucí Československého sdružení pro Spojené národy odsuzující „*cynickou a brutální agresi Izraele proti Libanonu.*“¹⁸⁹

Odsouzení se izraelská invaze dočkala také od čtenářů. Den po 40. výročí vyhlazení Lidic otisklo *Rudé právo* na titulní straně dopis z redakční pošty od mistrové z prádelny Netolice na Prachaticku. „*Naše národy nikdy nezapomenou na léta okupace v takzvaném protektorátu. Jako ženy a matky cítíme proto s těmi, kteří trpí útlakem agresorů. Odsuzujeme izraelskou politiku násilí i podporu, kterou jí poskytují Spojené státy americké,*“¹⁹⁰ stojí v dopise podepsaném Marií Srbenou, jež za celou brigádu socialistické práce Lidice cítí rozhořčení nad „*vražděním nevinných obyvatel Libanonu.*“ O den později vyšla další rozhořčená reakce čtenáře. „*To, co izraelská armáda provádí v Libanonu, se nedá nazvat jinak než obrovským pogromem proti palestinskému a libanonskému obyvatelstvu,*“¹⁹¹ píše Ing. Jan Vybíral z Prahy 4. Kritizuje Izrael za nerespektování Charty OSN a hrubé porušení mezinárodního práva. Další dopis odsuzující kroky Izraele a jeho podporu od USA přineslo *Rudé právo* 24. června. „*Není to poprvé, co*

¹⁸⁵ Podpora boji arabského lidu: Proti brutální izraelské agresi v Libanonu. *Rudé právo*. 12. 6. 1982

¹⁸⁶ Zastavit Izraelskou agresi: Prohlášení vlády SSSR k situaci v Libanonu. *Rudé právo*. 15. 6. 1982

¹⁸⁷ Proti brutální agresi Izraele v Libanonu: Prohlášení ČS. výboru solidarity s národy Afriky a Asie. *Rudé právo*. 15. 6. 1982

¹⁸⁸ Zastavit izraelskou agresi: Výzva shromáždění pracujících v pražském závodě Technometra. *Rudé právo*. 23. 6. 1982

¹⁸⁹ tamtéž

¹⁹⁰ Dopis dne: Odsuzujeme politiku násilí. *Rudé Právo*. 11. 6. 1982

¹⁹¹ tamtéž

Izrael ve snaze rozšířit své panství vkročil na libanonskou půdu. V tomto směru je nena-pravitelný recidivista,“¹⁹² využívá policejního slovníku příslušník Veřejné bezpečnosti Ladislav Melich z Prahy. Poslední dopis, který ve sledovaném období věnuje událostem v Libanonu, otisklo Rudé právo 29. černa. Členové 14. uliční organizace KSČ z pražského Žižkova v něm chválí mírovou iniciativu SSSR a poselství míru od Leonida Brežněva. „*S hrůzou a odporem však dnes čteme o genocidě Palestinců, kterou uskutečňuje sionistický Izrael,*“¹⁹³ stojí ve stanovisku lokální stranické organizace. V zahraniční rubrice Rudého práva se také 24. června objevila redakční odpověď na dotaz čtenářky J. M. z Prahy 4, již v souvislosti s „izraelskou agresí“ zajímalo, odkdy a za jakým účelem jsou v Libanonu také syrské jednotky. Redaktor pod zkratkou md (pravděpodobně Milan Mádr) v článku vysvětluje, že syrská armáda operuje v zemi zmítané dlouhou a krvavou občanskou válkou už od roku 1976 na žádost libanonské vlády. Informuje o častých bojích mezi syrskou a izraelskou armádou, ale zdůrazňuje také roli takzvané falangistické strany („*představující reakční nacionalistické síly nemuslimské části Libanonu*“) na rozpoutání občanské války.¹⁹⁴ Opomíjí přitom fakt, že zpočátku syrská armáda hájila především zájmy křesťanských falangistů.¹⁹⁵

Kromě událostí při konfliktu v Libanonu psalo *Rudé právo* ve sledovaném období o Izraeli pouze jednou. 21. června vyšla v zahraniční rubrice zpráva o odsouzení palestinského teroristy Zijána abú Ajna na doživotí. Zpráva ČTK soudní proces zpochybňuje. V článku se píše o „tzv. vyšetřování“ a „zfalšovaných svědectvích“. Obvinění z teroristické činnosti je uváděno v uvozovkách a o abú Ajnovi je referováno vždy jako o „palestinském vlastenci“. Kritice je podrobena také jeho vydání do Izraele z USA. „*Přestože Spojené státy se velmi zdráhají, když mají vydat skutečné zločince, palestinského vlastence vydaly bez ohledu na protest Valného shromáždění OSN, jež vláda USA požádala o jeho propuštění.*“¹⁹⁶ Ivana Štěpánková z *Mladé fronty* si také poslední červnový den všimá zповědi syna známého zesnulého izraelského generála Mošeho Dajana, který v listu *Ma'ariv* popisuje svého otce jako „nestoudného děvkaře, nehodného otce a člověka, který dokázal zpeněžit vše“.¹⁹⁷

¹⁹² Dopis dne: Nezůstáváme lhotejnými. *Rudé Právo*. 24. 6. 1982

¹⁹³ Dopis dne: Odsuzujeme zločiny Izraele. *Rudé Právo*. 29. 6. 1982

¹⁹⁴ Na dotaz čtenáře: O syrských jednotkách v Libanonu. *Rudé právo*. 24. 6. 1982

¹⁹⁵ Čejka 2008, s. 153-154

¹⁹⁶ Skandální rozsudek soudu v Tel Avivu, *Rudé právo*. 21. 6. 1982

¹⁹⁷ Dajan proti Dajanovi. *Mladá fronta*. 30. 6. 1982

FOTOGRAFIE Z KONFLIKTU V LIBANONU

DATUM	STRANA	POPIS	DENÍK
7. 6.	6	Vzdálený pohled na bombardovaný Bejrút	Rudé právo
9. 6.	7	Izraelští vojáci v obrněných vozech u města Sajdá.	Rudé právo
10. 6.	7	Izraelský tank ve městě Nabátijá.	Rudé právo
11. 6.	7	Poničená ulice na předměstí Bejrútu.	Rudé právo
11. 6.	5	Izraelský tank jedoucí po prашné cestě.	Mladá fronta
12. 6.	7	Matka s dítětem v náručí před rozvalinami domu.	Rudé právo
12. 6.	5	Izraelský voják stojí nad zadržnými Palestinci se zavázanými očima v utečeneckém táboře poblíž Súru.	Mladá fronta
14. 6.	5	Hořící rafinerie v libanonském městě Sajdá	Mladá fronta
15. 6.	7	1. Muži sbíhající se k poničenému stadionu. 2. Ruiny domu, před kterými se prochází starý muž o holi.	Rudé právo
16. 6.	7	Libanonské matky s dětmi v náručích.	Rudé právo
16. 6.	5	Izraelští vojáci v džípu projíždějí městem Súru.	Mladá fronta
23. 6.	1	Českoslovenští pracující poslouchají přednášku o konfliktu v Libanonu.	Rudé právo
24. 6.	1	Bombardování západního Bejrútu.	Rudé právo
24. 6.	5	Bombardování západního Bejrútu.	Mladá fronta
26. 6.	7	Poničené ulice Bejrútu a procházející libanonský ozbrojenec.	Rudé právo
29. 6.	7	Plakající chlapec před ruinou domu.	Rudé právo
30. 6.	7	Poničený pokoj v psychiatrické léčebně se starým mužem a pobíhajícím dítětem.	Rudé právo

6.3.3 První intifáda

Přestože oficiální diplomatické styky Československa s Izraelem neexistovaly, židovský stát se přesto objevoval na stránkách deníků poměrně často. Během zkoumaného období vydalo Rudé právo pět zpráv týkajících se Státu Izrael ještě před vypuknutím první intifády. Vždy se jednalo o krátké agenturní zprávy v zahraniční rubrice. Druhého prosince vyšel článek o prvním násilném incidentu na demarkační linii mezi Egyptem a pásmem Gazy (okupovaném Izraelem) od egyptsko-izraelské mírové smlouvy z roku 1979.¹⁹⁸ Dlouhodobě sledované téma vyzbrojování západních zemí se dotklo Izraele o den později ve zprávě o kontraktu Izraele a NSR na dodávku zbraní v hodnotě 250 milionů dolarů.¹⁹⁹ Podle zprávy z pátého prosince měl zase Izrael v minulosti dodávat zbraně Íránu, který v té době stále vedl válku s Irákem.²⁰⁰ Rudé právo ale sledovalo i pokračující izraelskou vojenskou přítomnost v jižním Libanonu a obavy tamních Palestinců z údajně připravované izraelské invaze.²⁰¹ Později je Izrael zmíněn také ve zprávě o pokračující občanské válce v Libanonu 29. prosince. Článek přináší informaci o tom, že izraelské válečné čluny napadly obchodní loď vyplouvající z bejrútského přístavu a donutily ji k návratu.²⁰² V Mladé frontě je Izrael zmíněn pouze okrajově v rozhovoru s redaktorem deníku Libanonské komunistické strany An-Nidá.²⁰³

Počínající palestinské bouře však zatím zůstaly Rudým právem opomenuty. První zmínka se objevuje 12. prosince v závěru zprávy o útoku Islámského hnutí odporu na hlídkový člun Izraele v jiholibanonských vodách: „*čtyři mrtví v úterý, dva mrtví a 18 zraněných ve středu, dva mrtví a 16 zraněných ve čtvrtek a nejméně tři další oběti na životech v pátek – taková je zatím bilance nejnovější vlny brutálního řádění izraelských okupantů v Gaze a Předjordánsku.*“²⁰⁴ V pondělí 14. prosince už se palestinské téma dostává na titulní stránku novin ve zprávě o výzvě OSN ke svolání mezinárodní konference o Blízkém východě.²⁰⁵ V zahraniční rubrice zpráva pokračuje s příspěvkem dopisovatele ČTK, který poprvé užívá označení nepokojů za „palestinské lidové po-

¹⁹⁸ Střelba na linii mezi Egyptem a Gazou. *Rudé právo*. 1. 12. 1987

¹⁹⁹ Izrael vyzbrojuje bundeswehr. *Rudé právo*. 2. 12. 1987

²⁰⁰ Podivná neutralita. *Rudé právo*. 5. 12. 1987

²⁰¹ Jih Libanonu: Izraelští vojáci přepadají vesnice. *Rudé právo*. 4. 12. 1987

a Nebezpečí rozsáhlé izraelské agrese. *Rudé právo*. 11. 12. 1987

²⁰² Zajištěny tajné sklady zbraní: Odhalení protisyrské teroristické sítě v Libanonu. *Rudé právo*. 29. 12. 1987

²⁰³ Novináři v zemi cedrů: Jsme jako váleční zpravodajové, říká libanonský host. *Mladá fronta*. 9. 12. 1987

²⁰⁴ Útok na izraelský hlídkový člun. *Rudé právo*. 12. 12. 1987

²⁰⁵ Výzva Valného shromáždění OSN: Svolat konferenci o Blízkém východě. *Rudé právo*. 14. 12. 1987

vstání“. Již v těchto prvních zprávách se objevují spojení jako „izraelský teror“ či „politika železné pěsti“.²⁰⁶ Zpravodajství pak v následujících dnech uvádí důkazy „izraelské despotie“ na okupovaných územích a především zmiňuje aktuální počty mrtvých. Prostor je v následujících článcích dáván téměř výhradně zástupcům OOP včetně jejího hlavního představitele Jásira Arafata, citována je převážně palestinská agentura PPS působící na okupovaných územích.

Mladá fronta informuje o událostech velmi stroze, nejčastěji formou krátkých nepodepsaných zpráv, v nichž jsou uvedeny stručné informace o pokračujících protestech, počtech zemřelých a zadržených. Poprvé se protesty dostávají na stránky až 15. prosince²⁰⁷, výraz „lidové povstání“ je použit následující den.²⁰⁸ Propagandistický slovník se dostává do článků výhradně u prohlášení různých organizací či úřadů a při citování agentury TASS. „*Ve snaze udržet si násilím okupovaná arabská území podniká Izrael znovu – pokolikáté už! – hromadné represálie proti pokojnému palestinskému obyvatelstvu,*“²⁰⁹ cituje Mladá fronta sovětskou agenturu. Až koncem prosince jsou použity negativně zabarvené výrazy, když se intenzita zpravodajství zvětšuje při informování o rychlých soudních procesech s demonstranty: „*zadržení Palestinci jsou nyní věznění v nelidských podmínkách v koncentračních táborech. Podle izraelského rozhlasu je očekávají tresty těžkého žaláře spojené s velkými finančními pokutami.*“²¹⁰

Zprávy o dalších násilnostech a mrtvých civilistech střídají výzvy různých mezinárodních organizací k propuštění vězňů a zklidnění situace. Vedle toho se však objevují kritické hlasy amerických politických představitelů, ale i informace o mírových demonstracích Izraelců. Rudé právo hojně píše o stávkách arabského obyvatelstva. „*Stávka je projevem solidarity s bojem Palestinců (...) a protestem proti brutalitě, s níž okupační úřady potlačují nynější vlnu demonstrací,*“²¹¹ píše 22. prosince zpravodaj ČTK z Bejrútu. Ve stejný den vydává mluvčí československého ministerstva zahraničí Dušan Rovenský (bývalý zpravodaj Rudého práva ve Washingtonu) prohlášení, v němž „*ČSSR rozhodně odsuzuje brutální postup izraelských úřadů proti palestinskému obyvatelstvu na okupovaných územích a žádá izraelskou vládu, aby okamžitě zastavila násilné akce a přistoupila na spravedlivé urovnání palestinské otázky.*“²¹²

²⁰⁶ Stále tvrdší represe. *Rudé právo*. 14. 12. 1987

²⁰⁷ Tel Aviv: Represe pokračují. *Mladá fronta*. 15. 12. 1987

²⁰⁸ Gaza: Lidové povstání. *Mladá fronta*. 16. 12. 1987

²⁰⁹ Terčem i nemocnice: TASS k izraelské okupaci arabských území. *Mladá fronta*. 21. 12. 1987

²¹⁰ Obhájci nejsou nezbytní: Hrubé zacházení se zadrženými Palestinci. *Mladá fronta*. 29. 12. 1987

²¹¹ Stávkuje arabské obyvatelstvo Izraele. *Rudé právo*. 22. 12. 1987

²¹² Svolat konferenci o Blízkém východě. *Rudé právo*. 22. 12. 1987

Komentáře k palestinskému povstání se během sledovaného období omezily pouze na jeden článek Milana Mádra, který vyšel 15. prosince. Důvodem palestinského hněvu je podle něj izraelská okupační politika utlačující národní arabskou identitu obyvatel okupovaných území. Protesty mají podle Mádra převážně nenásilný charakter. „*Palestinci konají demonstrace, stavějí barikády, vztyčují palestinské vlajky a zpívají palestinské písně (což je trestné a může za to být i několik let žaláře), píší na zdi protizraelská hesla, rozhazují protestní letáky,*“²¹³ píše expert Rudého práva na oblast Blízkého východu. „*Izraelské vládnoucí kruhy na to reagují s divokou zběsilostí. (...) Mrtvých a raněných přibývá, nejbezostyšnější, nej cyničtější porušování lidských práv slaví smutné triumfy, které Izraeli znovu vpalují do čela znamení hanby,*“²¹⁴ dodává Mádr. Oproti tomu jediný autorský článek v Mladé frontě ze 17. prosince komentuje událost věcně a střízlivě. Vysvětluje situaci Izraele na okupovaných územích a eskalaci napětí přisuzuje rapidnímu demografickému růstu arabské populace. „*Přítomnost Palestinců, kteří živoří směstnání na relativně malé rozloze, představuje totiž pro Izrael podle odborníků časovanou bombu. Už dnes žije jen v Izraeli samém kromě 3,7 miliónu Izraelců 800 000 Arabů, přičemž na okupovaných územích jich je téměř dvojnásobek. Přitom neobyčejně vysoký přírůstek obyvatel arabského obyvatelstva zdaleka přesahuje obdobná srovnání s obyvateli Izraele židovského původu. Jeden muž v z pásma Gaza jej komentoval slovy: ,Večer jdeme do postele dva a ráno vstáváme jako tři.*“²¹⁵

Prostor na stránkách Rudého práva dostali i zahraniční novináři. 29. prosince vychází překlad reportáže dopisovatelky francouzského listu l'Humanité Françoise Germain-Robinové, v němž popisuje utrpení palestinských žen a dětí a tvrdé praktiky izraelských vojáků.²¹⁶ O den později sestavuje Milan Mádr výběr ze světového tisku s ohlasy západních novinářů vesměs velmi pobouřených násilím na palestinských dětech. Redaktor Rudého práva článek zakončuje dovětkem: „*Victor Hugo napsal o anglické královně Alžbětě, že nosila honzík a pod ním měla schovaný popravčí špalek. Izraelští okupanti nosí masku ctihodnosti, která má zakrýt škleb krvavé zvěle.*“²¹⁷

Přestože se zprávy o událostech první intifády objevovaly na stránkách československého tisku velmi často, nejedná se o dominantní zahraniční téma prosince 1987. Tím byl bezesporu podpis dohody o snížení počtu raket středního a kratšího doletu mezi

²¹³ Okupační střelnice: Poznámka. *Rudé právo*. 15. 12. 1987

²¹⁴ Okupační střelnice: Poznámka. *Rudé právo*. 15. 12. 1987

²¹⁵ Palestinci hrají o vše: Exploze hněvu na okupovaných územích. *Mladá fronta*. 17. 12. 1987

²¹⁶ Pondělí v pásnu Gaza. *Rudé právo*. 29. 12. 1987

²¹⁷ Očima západních novinářů: Brutalita proti Palestincům. *Rudé právo*. 30. 12. 1987

generálním tajemníkem ÚV KSSS Michailem Gorbačovem a americkým prezidentem Ronaldem Reaganem. Na titulní stranu Rudého práva se události z palestinského území dostaly celkem desetkrát. Na prvním listu se objevily i o Štědrém dni²¹⁸ či na Silvestra.²¹⁹ V Mladé frontě se intifáda během zkoumaného období dostala na titulní stranu pouze třikrát. 22. prosince to bylo prohlášení československého ministerstva zahraničí²²⁰, 24. prosince krátká zpráva o protestu československých novinářů²²¹ a 29. prosince agenturní článek o masovém zatýkání.²²²

Výraznou složkou zpravodajství o nepokojích na palestinském území byly opět fotografie. Ty se sice neobjevují v takovém množství jako v případě událostí libanonské války, v několika případech ale slouží jako zpráva sama o sobě, ne pouze jako doplněk článků. Místo pokračování textu z titulní strany totiž mnohdy v zahraniční rubrice následuje pouze fotografie s popiskem. Například jediná fotografie z konfliktu ve sledovaném období v Mladé frontě slouží 23. prosince také jako jediná zpráva o dění v Palestině. Snímky v drtivé většině zachycují zákroky izraelských ozbrojených složek proti protestujícím Palestincům (například klečící zadržení protestující se zavázanýma očima, kopání do mladíka odváděného izraelským vojákem, vojáci s obušky nad ležícími zadrženými chlapci a podobně).

²¹⁸ Odsouzení politiky Tel Avivu: Rada bezpečnosti o okupovaných arabských územích. *Rudé právo*. 24. 12. 1987

²¹⁹ Zvůle okupantů bez konce: Izraelská vláda rozhodla o deportaci 50 Palestinců. *Rudé právo*. 31. 12. 1987

²²⁰ Podpora lidu Palestiny: Prohlášení FMZV k situaci na Blízkém východě. *Mladá fronta*. 22. 12. 1987

²²¹ Protest novinářů. *Mladá fronta*. 24. 12. 1987

²²² Obhájci nejsou nezbytní: Hrubé zacházení se zadrženými Palestinci. *Mladá fronta*. 29. 12. 1987

FOTOGRAFIE Z PRVNÍ INTIFÁDY			
DATUM	STRANA	POPIS	DENÍK
14. 12.	6	Izraelští vojáci střeží dva Palestince na kolenou se zavázanýma očima.	Rudé právo
16. 12.	7	Izraelský voják kope do Palestince odváděného druhým vojákem.	Rudé právo
19. 12.	7	Izraelští vojáci hlídají v ulicích Gazy.	Rudé právo
21. 12.	6	Izraelští vojáci rozhánějí demonstraci ve východní části Jeruzaléma.	Rudé právo
23. 12.	1	Izraelští vojáci s obušky hlídají palestinské mladíky krčící se na zemi.	Rudé právo
23. 12.	5	Izraelští vojáci s obušky odvádějí zbitého Palestince.	Mladá fronta
29. 12.	7	Voják doprovází spoutané mladíky do budovy vojenského soudu.	Rudé právo

6.3.4 Válka v Zálivu

O možnosti iráckého útoku na Izrael se na stránkách Lidových novin psalo ještě před vypuknutím spojenecké vojenské akce. Zdůrazňována byla připravenost izraelských obranných sil, ale také nejistota pramenící z možných důsledků izraelské intervence v konfliktu.²²³ K vypuknutí války v Perském zálivu vyšlo zvláštní vydání Lidových novin prodávané 17. ledna vedle běžného vydání, jehož uzávěrka neumožnila nové události reflektovat. V tomto speciálním vydání hovoří tiskový a kulturní rada československého velvyslanectví v Tel Avivu Leo Pavlát o opatřeních, která mají izraelské obyvatelstvo před pravděpodobným útokem chránit. „*Již řadu dní televize vysílá zvláštní programy civilní obrany, v nichž se lidé dozvídají, jak se mají chovat. Včera byli vyzváni, aby rozpečetili své pohotovostní balíčky s protiplynovými maskami a připravili si je k použití,*“²²⁴ uvádí Pavlát. Také další den vychází zvláštní vydání LN k válce v Perském zálivu, které už otvírá zpráva o ostřelování Tel Avivu iráckými upravenými raketami Scud sovětské výroby. Citovaný izraelský velvyslanec v USA v článku uvádí, že se jedná o „*zoufalou snahu bagdádského diktátora vnést rozkol do protiirácké koalice zatažením Izraele do války.*“²²⁵ Dále v listu najdeme také přepis vysílání CNN s emotivními vstupy zpravodajů z Tel Avivu a Jeruzaléma: „*Dostal jsem právě zprávu, že třetí raketa letí na Tel Aviv. Moji kolegové si nasazují protiplynové masky a já si ji budu muset také co nejdříve vzít... Ale já musím mluvit, vždyť jsem přece novinář.*“²²⁶

Následující dny vychází řada zpráv o aktuálním vývoji války, přičemž prostor jim věnovaný je přibližně stejného rozsahu (v pravidelných vydáních deníku) jako ten věnovaný zpravodajství o nepokojích v pobaltských sovětských socialistických republikách, kde vrcholily boje o nezávislost. Agenturní zprávy o válce se oproti době před listopadem 1989 vyznačují neutralitou a nejsou ovlivněny politickou doktrínou, která dříve nařizovala psát o Izraeli jako o nepřátelské imperialisticko-sionistické entitě, v níž jediný světlý bod představovaly „pokrokové síly“ tamní komunistické strany a v menší míře levicová hnutí za mír. Úplnou novinkou v domácím tisku jsou také reportáže československých emigrantů žijících v Izraeli, přičemž nejaktivnější je Tatiana Hoffmannová (někdy uváděna také jako Taťána). Československému čtenáři je tak poskytnut bližší pohled na všední realitu ve státě, který byl za socialismu dlouhá léta na „černé

²²³ Izrael připraven na irácký útok. *Lidové noviny*. 15. 1. 1991

²²⁴ Viděno z Izraele. *Lidové noviny*. 17. 1. 1991

²²⁵ Husajn komplikuje situaci. *Lidové noviny*. 18. 1. 1991

²²⁶ Odposlechnuto ze CNN. *Lidové noviny*. 18. 1. 1991

listině“. V novinách se také objevovaly podrobnější informace o izraelské politické scéně: „*Představitel opozice, vůdce Strany práce Šimon Peres, prohlásil, že je třeba začít uvažovat ne o tom, jak bude Izrael žít s válkou, ale jak bude žít s novou koncepcí míru, která nepochybně bude jedním z výsledků této krize,*“²²⁷ předjímá budoucnost Hoffmanová v LN den po vypuknutí války.

V domácí rubrice vyšlo 19. ledna v souhrnném článku několik prohlášení k iráckému napadení Izraele. Federální ministerstvo zahraničí čin označilo za „neodpovědný útočný akt“, federace českých židovských obcí zase odmítá „spojení palestinské otázky s důsledky irácké agrese“. Ministerstvo spojů upozorňuje na skutečnost, že telefonní hovory do Izraele je třeba uskutečňovat pouze v hebrejštině či angličtině, jinak bude spojení izraelskou stranou okamžitě přerušeno. Izraelský velvyslanec v Praze hovoří o ostřelování jako o „barbarském činu“ a oceňuje československou solidaritu. „*Účast Československa v Perském zálivu nehodnotil (velvyslanec) jen symbolicky a ocenil, že se podílíme na tom, aby zvítězila spravedlnost,*“²²⁸ dočte se čtenář v článku.

Obrat v nahlížení na židovský stát vystihuje sloupek LN z 21. ledna: „*K žádné zemi na světě nemám tak složitý vztah jako právě k Izraeli,*“²²⁹ píše Jaroslav Jírů, podle něhož lidé Izrael „prostě buď nenávidí nebo nekriticky milují“. Autor připouští, že jeho dříve neutrální postoj k Izraeli se v poslední době vlivem posledních událostí změnil a nyní stát podporuje. „*Zrozen v boji žije Izrael uprostřed nenávisli. V takovém prostředí převládá přirozeně touha po odplatě nad rozumnou rozvahou. Proto jsem se zachvěl, když irácké rakety dopadly v Tel Avivu. (...) Pamatuji si dobře na to, jak ještě nedávno oplácel Izrael každou ránu desetinásobně,*“ vysvětluje Jírů své obavy z možného vývoje konfliktu, pokud by se Izrael zapojil do bojů proti Iráku. Rozhodnutí izraelské vlády zachovat neutralitu, autor chválí: „*Dala přednost zdrženlivosti a Izrael tím prokázal statečnost, moudrost a rozvahu. Přejme mu, aby tyto vlastnosti nacházel vždy i v době míru.*“²³⁰ Ve stejný den přetiskly LN také reportáž francouzského deníku *Libération* z Tunisu, kde roste mezi představiteli OOP zklamání ze spojení s prohrávajícím Saddámem Husajnem: „*... (členové OOP) vědí, že žádná arabská země – a zvláště ne Irák – Palestincům nic jen tak nedarovala. Z toho vyplývá vědomí hrozivého politického paradoxu. Ve chvíli, kdy se s největší naléhavostí připomíná – ,díky Iráku‘ – princip meziná-*

²²⁷ Válka začala včera. *Lidové noviny*. 18. 1. 1991.

²²⁸ Blízký východ není tak daleko. *Lidové noviny*. 19. 1. 1991

²²⁹ Chvála Izraele. *Lidové noviny*. 21. 1. 1991

²³⁰ tamtéž

rodní arabsko-izraelské konference, Palestinci nejsou hlavními aktéry této změny. Je to Saddám Husajn, který vede tanec.“²³¹ Ve světle podpory Saddámu Husajnovi, kterou palestínští představitelé vyjadřovali zaujímalo zpravodajství o palestinských akcích odporu kritický postoj. Z „uprchlíků“ se stávají „povstalci“ a odvetné akce Izraele se dočkávají většího pochopení. „Palestínští povstalci v jižním Libanonu se v úterý pokusili otevřít novou frontu v oblasti Perského zálivu tím, že vypálili asi 50 střel z raketometů typu Kaťuša,“²³² stojí například ve zprávě z 30. ledna.

Také *Mladá fronta DNES* informuje o vypuknutí bojů v mimořádném vydání. Oproti *Lidovým novinám* je ve válečném zpravodajství z Izraele kladen větší důraz na komentáře (zejména od Petra Pravdy) a pohled přímo z místa (od velvyslance ČSFR v Izraeli Miloše Pojara). „Vlády mnoha zemí světa ocenily izraelskou zdrženlivost, že se ani po dvou raketových útocích na své území nedal zaplést do války – v dějinách státu dosud něco zcela nevídaného. Toto stanovisko získává Izraeli mnohé sympatie, především ve Spojených státech,“²³³ píše například Pojar z Tel Avivu 21. ledna. Komentátor Pravda zase odsuzuje roli OOP a jejího lídra Jásira Arafata. Proklamace o boji proti útlaku Palestinců jsou podle Pravdy falešné: „Kdo ví, zda už dopředu neprojednal (Husajn) scénář při ‚mírových‘ rozhovorech s nejuvěrnějším spojencem Jásirem Arafatem. Falešný džihád – svatá válka – to bylo zřejmě pro oba to nejlepší řešení.“²³⁴ Jenže plány oběma arabským politikům podle Pravdy nevycházejí a Izrael si svým zdrženlivým postupem posílil kredit. „Prokázal rozvahu a trpělivost. A to se někdy cení více než plýtvání silou,“²³⁵ konstatuje autor. Zprávu o prvních obětech ostřelování Izraele (šlo o srdeční záchvaty) na titulní straně MF DNES doplňuje fotografie brečícího dítěte a deník si klade otázku, kdy a jak Izrael na irácké útoky zareaguje: „Izrael je odhodlán odpovédět na raketové útoky Iráku. Potvrdil to včera v rozhovoru pro americkou televizní společnost CNN po naléhavém zasedání vlády v Tel Avivu izraelský ministr obrany Moše Arens. Uvedl nicméně, že další postup bude konzultován s Washingtonem.“²³⁶ Židovský stát se nicméně vyprovokovat k protiútoků nenechal.

²³¹ Palestinské pochyby. *Lidové noviny*. 21. 1. 1991

²³² Husajn vyhrožuje Bombou! *Lidové noviny*. 30. 1. 1991

²³³ Americký Patriot jde do boje: Tady Tel Aviv, neděle ráno. *MF DNES*. 21. 1. 1991

²³⁴ OOP chtěla, aby Izrael nečekal. *MF DNES*. 22. 1. 1991

²³⁵ tamtéž

²³⁶ Kdy a jak odpoví Izrael?: První mrtví v Tel Avivu. *MF DNES*. 24. 1. 1991

Také týdeník *Respekt* těží své výhody zahraničních dopisovatelů a pravidelně přináší reportáže z Jeruzaléma popisující běžný život v Izraeli konfrontovaný neustálými poplachy a hrozbami útoku. „*Schyluje se k ránu. V televizi, která v těchto dnech vysílá celou noc, promítají nějakou francouzskou komedii. Je půl šesté. Zazní či nezazní sirény? Držte nám, prosím, palce,*“²³⁷ líčí Tomáš Kulka pozadí vzniku své reportáže, během níž za zvuku sirén utěšňuje okna a nasazuje si plynovou masku. A pohled na každodenní život s atropinovou injekcí v kabelce popisuje stejný autor i o týden později. „*Zdánlivě je všechno v pořádku. Kdo však trochu zná zdejší mentalitu, cítí, že velká část obyvatel prodělává určitou duševní krizi. Pro muže v Izraeli je pojem ‚válka‘ spojen s pod‘míněným reflexem obléci uniformu, vzít zbraň a bojovat. Namísto toho se má nyní izraelský ‚fighter‘ potýkat s lepicí páskou a igelitem, utěšňovat dveře, zalepovat okna a poslouchat rádio. Není divu, že si připadá jak v absurdním Beckettově dramatu,*“²³⁸ popisuje Kulka podivnou válku v Izraeli. *Respekt* se Izraeli věnuje částečně i v komentářích. Například Jiří Kabele srovnává různé postupy, jak si agresori podmaňují cizí státy. Dějiny Československa ve 20. století podle něj ukazují, že ač byl stát vždy dobře vyzbrojený, kladl minimální odpor. Oproti tomu Izrael neváhá se svými protivníky o svůj osud bojovat. „*Zkušenosti Izraele a do jisté míry i Jugoslávie či Finska ukazují, že navrhovaná odstrašující síla sice nepůsobí absolutně, přesto však může měnit osudy států,*“²³⁹ míní autor.

Podobně jako v předlistopadových denících, i na stránkách *Respektu* se objevují prohlášení různých organizací. Ty už však Izrael jednohlasně neodsuzují, ale naopak podporují jeho nelehký postoj ve složité situaci probíhajícího konfliktu. V jednom vydání týdeníku vychází jak stanovisko tuzemské federace židovských obcí, tak Evropského židovského kongresu. „*Současné události opět jasně potvrdily, že cílem některých arabských režimů, především pak Iráku, je likvidace židovského státu, a nikoli snaha o dohodu a kompromis,*“²⁴⁰ uvádějí českoslovenští židé v textu, který by se ještě před dvěma lety nemohl do oficiálního periodika vůbec dostat. Rezoluce z dob socialismu oproti tomu připomíná dokument Evropského židovského kongresu sepsaný v Paříži, podle kterého evropští židé podporují Izrael v okamžiku, kdy je „*po mnoho měsíců vystaven hrozbám destrukce a genocidy v atmosféře zjevného nezájmu ze strany států*

²³⁷ Tváří v tvář válce: Jeruzalém. *Respekt*. 21. 1. 1991

²³⁸ Jeruzalém: Válka de luxe?. *Respekt*. 28. 1. 1991

²³⁹ Přišel čas myslet na smrt. *Respekt*. 21. 1. 1991

²⁴⁰ V souvislosti s konfliktem v Perském zálivu zaujímá Federace židovských obcí v České republice toto stanovisko. *Respekt*. 21. 1. 1991

světa; v době, kdy se má Izrael stát prvním terčem téhož tyranského a vražedného režimu v konfliktu, který je Izraeli naprosto cizí a za nějž nenese jakoukoli odpovědnost; a v okamžiku, kdy jsou americké základny a židovské instituce v Evropě cílem sítě teroristických organizací, které jsou z velké části soustředěny v hlavním městě tyranského státu.²⁴¹ Ve stejném vydání Respekt také přináší rozhovor s velvyslancem Izraele v Praze Joelem Sherem. Podobně, jako to udělají v budoucnu izraelští představitelé ještě několikrát, v něm blízkovýchodní diplomat přirovnává situaci Izraele k Československu a mnichovskému diktátu. „*Dějiny posledního půlstoletí nás poučují, že politika appeasementu vůči diktátorským režimům se nevyplácí, neboť podporuje jejich ambice. Izrael v roce 1991 nepřijme roli, kterou Československu v roce 1938 určil svět v domnění, že se dá dosáhnout míru za každou cenu,*“²⁴² říká Sher, který poukazuje na přátelství Jásira Arafata se Saddámem Husajnem. „*Iráčané zastrašují svět terorem a OOP bylo odjakživa jejich silným spojencem a pomocníkem,*“²⁴³ dodává velvyslanec.

Přestože obrazový doprovod ve formě fotografií a informačních grafik byl ve zpravodajství zastoupen v hojně míře, snímků s vazbou na Izrael se objevilo ve zkoumaných denících poměrně malé množství. Při pohledu na zveřejněné fotografie lze za symbol války v Perském zálivu považovat plynové masky. V izraelských podmínkách je příznačné, že je nosili převážně běžní obyvatelé – civilisté. Jediná fotografie Izraelců v maskách však zobrazuje příslušníky vojenských jednotek. Na ostatních snímcích z Izraele se však vyskytují běžní občané a to vždy v roli obětí – jednou je to dítě plačící v náručí matky během poplachu při ostřelování, podruhé je to muž prohledávající trosky svého domu zničeného iráckou střelou. Vazba na domácí půdu je zdůrazněna v *Lidových novinách*, které vydaly snímek modlitby z pražské Staronové synagoze věnovanou útrapám židovského obyvatelstva v Izraeli.

²⁴¹ Rezoluce Evropského židovského kongresu. *Respekt*. 21. 1. 1991

²⁴² Smír s Araby je možný: Rozhovor s velvyslancem státu Izrael v ČSFR panem Joelem Sherem. *Respekt*. 21. 1. 1991

²⁴³ tamtéž

FOTOGRAFIE Z OSTŘELOVÁNÍ IZRAELE

DATUM	STRANA	POPIS	DENÍK
18. 1.	1	Izraelští vojáci v protichemických oblecích s plynovou maskou.	Lidové noviny
24. 1.	1	Plačící izraelský chlapec v náručí matky.	MF DNES
25. 1.	2	Modlitba ve Staronové synagoze za Izrael.	Lidové noviny
28. 1.	4?	Obyvatel Tel Avivu se prochází v ruinách svého domu.	Lidové noviny

6.3.5 Mírová dohoda z Osla

Zprávy o příznivém kurzu vyjednávání o míru na Blízkém východě plnily stránky sledovaných periodik už od prvního září, kdy se pokrok v dohodě mezi Palestinci a Izraelci dostal na titulní strany jak *Lidových novin*²⁴⁴, tak *Mladé fronty DNES*²⁴⁵. Vyjednávání patřilo společně se zpravodajstvím o krutých bojích v Bosně k hlavním tématům zahraničních rubrik českých deníků. Na titulních stranách se zprávy o něm objevily 15x v případě LN a 13x v MF DNES. Při příležitosti podpisu mírové smlouvy věnovaly oba sledované deníky tématu monotematicky zaměřenou dvojstranu. Při pročítání agenturního zpravodajství je zřejmé, že židovský stát se od války v Perském zálivu těšil v tuzemsku dobré pověsti, k čemuž přispívaly i časté zprávy o rozbrojích mezi znesvářenými palestinskými hnutími a časté teroristické útoky proti civilnímu izraelskému obyvatelstvu. Izrael je ve zpravodajství ten, kdo nabízí největší ústupky. Dokládají to zejména komentáře českých novinářů, ale například i karikatury často přebírané ze zahraničních periodik. „*Organizace pro osvobození Palestiny, finančně na mizině po zpackané podpoře Iráku při válce v Zálivu, zatlačovaná každým dnem setrvalého stavu do pozadí islámskými fundamentalisty, zřejmě pochopila, že má poslední možnost, jak si zachovat vliv,*“²⁴⁶ míní například komentátor MF DNES Petr Pravda. Všeobecný optimismus kalí v průběhu září časté zprávy o demonstracích odpůrců mírového projektu – jak ze strany izraelské pravice, tak opozičních palestinských hnutí či Libye nebo Íránu. „*Intifáda bude pokračovat a povedeme nadále ozbrojený boj proti sionistickému nepříteli ze sousedních zemí,*“²⁴⁷ cituje kupříkladu MF DNES šéfa *Demokratické fronty pro osvobození Palestiny* George Habbáše. Přesto se objevují příběhy plné nadšení

²⁴⁴ Ve Washingtonu nadějně. *Lidové noviny*. 1. 9. 1993

²⁴⁵ Izraelsko-palestinské usmíření: První krok k míru na Blízkém východě. *MF DNES*. 1. 9. 1993

²⁴⁶ Tajná jednání v Oslu zahájila novou etapu na Blízkém východě. *MF DNES*. 2. 9. 1993

²⁴⁷ Libye, Írán a některé palestinské organizace odmítají dohodu s Izraelem. *MF DNES*. 6. 9. 1993

oslavující vizi budoucího míru. „*Osmnáctiletý Kadir bojoval celých pět let proti Izraeli. Utržil přitom několikrát zranění a strávil tři roky ve vězení. Nyní však vede davy Palestinců, kteří mávají olivovými ratolestmi na podporu míru mezi Organizací pro osvobození Palestiny a Izraelem. (...) Po krátkém dohadování Palestinec společně s izraelským vojákem začali odstraňovat zařízení s hřeby natažené přes vozovku. Konvoj míru hučel okolo řady zmatených izraelských motoristů, kteří směřovali na opačnou stranu. Někteří Židé zamávali mužům a chlapcům, kteří tloukli rukama na střechy aut a autobusů,*“²⁴⁸ píše MF DNES v reportáži z Jericha nazvané *Šalom! volali Palestinci na Židy*.

Komentáře MF DNES pohlížejí na mírovou dohodu z mnoha stran. Jedním z nich jsou například ekonomické přínosy smlouvy. „*Pro Izrael bude jistě lepší mít v budoucnosti ekonomicky prosperujícího souseda než masový tábor uprchlíků, kde bude vládnout chaos a násilí,*“²⁴⁹ předpokládá Petr Pravda s tím, že vybudování „druhého Singapuru“ závisí zejména na schopnostech palestinských vůdců. „*Arafat a jeho lidé z OOP, od kterých se nyní očekává, že z mistrů destruktivních praktik se přerodí v pragmatické leadry schopné vytvořit fungující demokratickou společnost, dostali v současné izraelské vládě vynikajícího partnera,*“ uzavírá autor. Tatiana Hoffmanová se zase obává rizika mocenských bojů mezi palestinskými předáky: „*Není jisté, zda Arafat bude schopen zajistit klid na území samosprávy a zda nedojde k občanské válce mezi jednotlivými palestinskými organizacemi, z nichž řada dohodu s Izraelem jednoznačně odmítla.*“²⁵⁰ Po stvrzení smlouvy ve Washingtonu se ze stránek MF DNES kritický pohled neztrácí. Pravda sice konstatuje, že průlom byl učiněn, ale partnery čeká ještě dlouhá a náročná cesta. „*Obě strany už ustoupily, ale to nestačí. Budou muset pokračovat a bude to o to krutější, že jedna možná více než druhá,*“²⁵¹ míní komentátor. „*Ústupky Palestinců nemohou být vyváženy ničím jiným, než silnými ekonomickými injekcemi, aby se podařilo zvýšit jejich životní úroveň. Jestliže se tak nestane velmi brzy, dostane opozice, zejména islámští fundamentalisté, argument pro pokračování v nenávisti,*“²⁵² dodává Pravda.

Skepsa ohledně budoucího vývoje se objevuje i v Lidových novinách. „*I přes všechna nadšená slova má dnes málokdo opravdu reálnou představu o tom, jak vlastně*

²⁴⁸ Šalom! Volali Palestinci na Židy. MF DNES. 13. 9. 1993

²⁴⁹ Izrael má velký zájem na tom, aby byl z Gazy druhý Singapur. MF DNES. 6. 9. 1993

²⁵⁰ Cesta k míru bude složitá. MF DNES. 11. 9. 1993

²⁵¹ Dohoda je podepsána, euforie z velkého průlomu brzy opadne. MF DNES. 14. 9. 1993

²⁵² tamtéž

bude autonomie v Gaze a Jerichu vypadat a fungovat. Její skutečná podoba si vyžádá ještě mnoho úsilí,²⁵³ míní Daniel Kummermann v úvodním sloupku z prvního září s tím, že oba národy se mohou vyrovnat ve svém radikalismu. Realita přitom dává komentátorům za pravdu. V průběhu září se objevuje mnoho zpráv o vzrůstajících násilnostech v Izraeli. „*Příslušníci palestinské fundamentalistické organizace Hamás se včera přihlásili ke čtvrtěnní vraždě izraelského vojáka. Oznámili, že ho zabili v rámci kampaně, která má zabránit podepsání dohody mezi Izraelem a OOP. Izraelští vojáci včera střelnými zbraněmi zasáhli proti demonstrantům v Gaze a tři z nich zranili,*“²⁵⁴ dočteme se ve zprávě z čtvrtého září. O několik dní později nabraly události další vývoj a Daniel Kummermann píše právě o návratu vyhoštěných členů hnutí Hamás zpátky na palestinská území. Jejich návrat podle něj znamená, že pochopili svoji prohru: „*Mnozí z vypovězených se určitě vracejí s odhodláním obnovit boj a jistě se jim ještě nejednou podaří mírový proces zkomplikovat. Návrat nesmiřitelných je však neklamným signálem i pro demonstranty, kteří na obou stranách tak halasně vystupují proti jakýmkoli ústupkům: připomíná, že čas nekompromisních postojů skončil.*“²⁵⁵ V úterý 21. září přináší LN rozsáhlý rozhovor s izraelským ministrem životního prostředí a „enfant terrible“ tamní politické scény Jossi Saridem. Izraelský politik v něm redaktora překvapí tvrzením, že již před deseti lety (tedy v roce 1983) jednal v Praze na tajné schůzce se zástupci OOP. „*Šlo o zkoušku, zda by se mohl podepsat dokument, v němž by se našla společná platforma pro obě strany. Setkání však příliš nadějně neproběhlo,*“²⁵⁶ vzpomíná Sarid.

Netradiční pohled na Jásira Arafata přinesly LN 15. září. Z britského deníku The Sun vybraly zajímavosti ze života palestinského vůdce: že má rád Elvise Presleyho, snídá ovesné vločky namočené v čaji, nebo že si počátkem roku pořídil vilu v Jerichu za 350 tisíc liber. „*Přestože se považuje za muže vzešlého z lidu, řídí nejnovější typ chryslera za 30 000 liber,*“²⁵⁷ citují LN britský bulvární deník. Izrael se na stránkách *Lidových novin* během zkoumaného období objevuje i v jiných souvislostech, než je projednávání mírové dohody. LN si například všimají případu nacistického válečného zločince Johna (Ivana) Demjanjuka, jemuž byl v roce 1993 zrušen rozsudek smrti a připravoval se nový soudní proces. Ve zvláštní příloze o vzdělávání vychází také rozsáhlý článek o židovských náboženských školách – ješívách – v Izraeli. V příloze Nedělní Lidové no-

²⁵³ Fikce padla u bran Jericha. *Lidové noviny*. 1. 9. 1993

²⁵⁴ Hamas se hlásí k vraždě. *Lidové noviny*. 4. 9. 1993

²⁵⁵ Nesmiřitelnost na odchodu. *Lidové noviny*. 10. 9. 1993

²⁵⁶ Nemyslím si, že budu kdy líbat Fajsala Husajního. *Lidové noviny*. 21. 9. 1993

²⁵⁷ Jásir Arafat má rád Presleyho a vločky. *Lidové noviny*. 15. 9. 1993

viny z 18. září si čtenáři mohou přečíst o historii československého konzulátu v Jeruzalémě, který sehrál významnou roli například při formování zahraničních československých vojenských oddílů v roce 1940.²⁵⁸

Zprávy o mírové dohodě se objevují v týdeníku *Respekt* převážně v zahraniční rubrice. Za sledované období se tématu věnuje pouze jeden komentář. V něm Tomáš Smetánka poukazuje na to, že úspěšným jednáním Izrael postupně zlepšuje pověst u svých arabských sousedů, což může vést k dalším mírovým jednáním – zejména se Sýrií. „*Izrael už není arabský nepřítel číslo jedna. Za zlo, utrpení a neúspěchy té či oné arabské země nebo jejich celku mohou jen ony samy, nikoli ‚sionistické spiknutí‘ jako kdysi. To se ostatně ukázalo za války v Perském zálivu, kdy irácký vůdce nedokázal ostřelováním Izraele vyprovokovat ostatní Araby, aby se postavili na jeho stranu. Odvrat od pojímání Izraele jako nože vraženého do srdce arabské vlasti, jak ho zobrazuje nejedno dílko propagačních malířů panarabské myšlenky, už existuje několik let, někde i desetiletí. Teprve v těchto dnech však případné oficiální uznání Izraele přestává být zradou palestinských bratrů,*“²⁵⁹ myslí si Smetánka. Stejný autor dva týdny před tím na stránkách *Respektu* vypočítával faktory, které k dohodě mezi znesvářenými stranami vedly: „*Musel se napřed rozpadnout blok komunistických zemí a přerušit proud zbraní a peněz plynoucí odtamtud do Sýrie a do sídel palestinských organizací. Saddám Husajn musel obsadit Kuvajt a Jásir Arafát se musel postavit na stranu agresora. Irák musel být poražen, bohatí naftoví sponzoři museli oplatit předsedovi OOP jeho proirácký postoj zastavením přísunu peněz. Američané museli demonstrovat, že stejné principy jako v Perském zálivu chtějí uplatňovat na celém Blízkém východě, a snažit se přimět strany dlouholetého sporu k jednání. Palestinský vůdce musel pocítit tlak konkurujících fundamentalistických skupin i své prázdné pokladny.*“²⁶⁰ Alžběta Hévrová poukazuje v *Respektu* na nejednotu Arabů a na pozoruhodnou schopnost Jásira Arafata přežít politickou smrt: „*Jeho schopnosti vyjednávat, udržet se nad vodou, jsou příslovečné. Vysvětlení je po ruce: arabská jednota nikdy neexistovala. Stejně závisti a nenávisti, které rozdělují arabské státy, vyčleňují i jednotlivé frakce OOP. Arafát je zkrátka schopnější než soupeři.*“²⁶¹ O týden později autorka vyzdvihuje schopnosti Arafatova

²⁵⁸ Přestupní stanice Jeruzalém. *Nedělní Lidové noviny* In *Lidové noviny*. 18. 9. 1993

²⁵⁹ Izrael už není nepřítel: Palestinsko-izraelský mír bude vyžadovat peníze a dobrou vůli. *Respekt*. 20. 9. 1993

²⁶⁰ Samospráva pro Palestince. *Respekt*. 6. 9. 1993

²⁶¹ Z Norska do Washingtonu. *Respekt*. 14. 9. 1993

protějšku: „Nevypukne-li nová intifáda, tentokrát mezi Fatahem a Hamásem či jinými odpůrci dohody, uvěří-li Izraelci v osadách na západním břehu Jordánu, že se nemusí obávat o své bezpečí, uvěří-li izraelská pravicová opozice, že nebude ohrožena bezpečnost země, a dodrží-li OOP to, co slíbila, premiér Rabin skutečně vstoupí do análů historie jako velký politik míru.“²⁶²

Fotografie související s mírovým vyjednáváním se během zkoumaného období objevují v MF DNES i *Lidových novinách* téměř s denní pravidelností. Během klíčových dnů se přitom jedná o hlavní fotografie na titulních stránkách obou listů. V takových případech zdůrazňují snímky optimistický vývoj jednání a jsou na nich přítomni převážně vrcholní představitelé zainteresovaných států či OOP. V zahraničních rubrikách deníků se zase objevují vždy fotografie vztahující se aktuálnímu vývoji událostí – návrat vyhoštěných Palestinců, demonstrace proti vyjednáváním a v jednom případě i následky bombového útoku palestinských teroristů. Oproti zpravodajství z období první intifády z osmdesátých let je zřetelná výrazná změna, neboť se téměř neobjevují snímky izraelské represe a útisku palestinského obyvatelstva.

²⁶² Model Gaza - Jericho. *Respekt*. 20. 9. 1993

FOTOGRAFIE Z MÍROVÉ DOHODY

DATUM	STRANA	POPIS	DENÍK
1. 9.	1	Palestinci diskutují nad novinovým článkem.	Lidové noviny
1. 9.	1	Maskovaní palestínští ozbrojenci sprejují na zeď.	MF DNES
2. 9.	4	Ozbrojený Palestinec v kukle vyjadřuje nesouhlas s mírovým jednáním.	Lidové noviny
2. 9.	8	Izraelští osadníci v Jerichu vztyčují na protest dvě izraelské vlajky před budoucím sídlem OOP	MF DNES
3. 9.	8	Palestinský vyjednaváč Hajdar Abdal Šafi.	MF DNES
4. 9.	1	Jásir Arafat vítá belgického ministra Hurbana.	Lidové noviny
4. 9.	8	Izraelský voják vrací zpět palestinskou rodinu poblíž Hebronu po skončení vojenské uzávěry oblasti.	MF DNES
6. 9.	1	Veselý Jásir Arafat před fotografií Skalního dómu.	Lidové noviny
7. 9.	1	Jásir Arafat při jednání se syrským ministrem zahraničí Šarou.	MF DNES
8. 9.	8	Zraněná žena v sanitce po bombovém útoku v centru Jeruzaléma.	MF DNES
9. 9.	4	Vodní děla stříkají na demonstranty v Jeruzalémě.	Lidové noviny
9. 9.	9	Palestinský uprchlík v Libanonu si balí na cestu zpět do vlasti.	MF DNES
10. 9.	1	Palestinci se modlí pod dozorem ozbrojence.	Lidové noviny
10. 9.	1	Desítky Palestinců se houfně vracejí z Libanonu zpět do vlasti.	MF DNES
10. 9.	8	Předák hnutí Hamás žehná navráťivším Palestincům.	MF DNES
10. 9.	9	Izraelští vojáci prohledávají Palestince.	MF DNES
11. 9.	4	Jicchak Rabin přihlíží podání rukou norského ministra zahraničí s jeho izraelským protějškem.	Lidové noviny
11. 9.	8	Bill Clinton telefonicky blahopřeje Jicchaku Rabinovi.	MF DNES
13. 9.	3	1. Muslimský duchovní Azad al-Tamini 2. Použití slzného plynu proti palestinským demonstrantům.	Lidové noviny
14. 9.	1	Clinton s Rabinem a Arafatem po podepsání dohody.	Lidové noviny
14. 9.	1	Jásir Arafat s Billem Clintonem.	MF DNES
14. 9.	8	Stisk podaných rukou.	MF DNES
15. 9.	4	Jásir Arafat při rozhovoru s Larry Kingem.	Lidové noviny
15. 9.	8	Protestují příslušníci Hizballáhu v Bejrútu.	MF DNES
16. 9.	1	Jásir Arafat se vrátil do Tunisu.	MF DNES
16. 9.	8	Prvních 20 Palestinců se připravuje na policejní výcvikový kurz v Egyptě.	MF DNES
17. 9.	4	Portrét zamračeného jordánského fundamentalisty.	Lidové noviny
22. 9.	4	Zívající Jicchak Rabin.	Lidové noviny

6.3.6 Komparace mediálních obrazů

Proměna mediálního obrazu Izraele během sledovaných dekád je zřejmá již z pohledu na titulky článků v dobovém tisku. *Agrese izraelská, metody hitlerovské, Akt cynické brutality* nebo *Proti brutální izraelské agresi v Libanonu* – čtenář tisku kontrolovaného komunistickou stranou dostával dennodenně jednoznačný pohled na události odehrávající se na Blízkém východě. V člancích se nepochybovalo o tom, že cílem americko-izraelského spojení je vyhlazení utlačovaného palestinského národa a prosazování zavrženíhodné politiky imperialismu a sionismu. Oproti tomu nositeli pokroku a míru jsou výhradně zástupci arabských levicově orientovaných politických sil, přičemž minimální prostor na vyjádření je dán i zástupcům izraelských komunistů. Čtenář je v protizraelském názoru utvrzován neustálým opakováním silně emočně zabarvených výrazů jako například *soldateska, genocida, agrese* či *brutalita*, které se vyskytují téměř ve všech zkoumaných textech. Aby bylo vytvoření negativního obrazu Izraele důvěryhodné a přijímané veřejností, zní v denících vedle oficiálních rezolucí i „hlas lidu“ v podobě rozhořčených dopisů a prohlášení občanů či pracovních kolektivů. Ačkoliv intenzita výrazů propagandy se mezi jednotlivými deníky lišila (zpravodajství *Mladé fronty* volilo oproti *Rudému právu* mírnější slovník), nestalo se, že by se oficiální médium „utrhl ze řetězu“ a nahlíželo na události kriticky a bez ideologického nátlaku.

Politické a společenské změny, které přinesla sametová revoluce a liberalizace domácího mediálního prostředí, se projeví na obrazu židovského státu zcela zásadním způsobem. Přispělo k tomu jak obnovení diplomatických styků s Izraelem a komunikace s tamní československou komunitou, tak historické okolnosti, kdy postoj Izraele během války v Perském zálivu pomohl udržet jednotu protihusajnovské koalice, jíž bylo Československo součástí. Izrael se stal spojencem a přítelem Československa a následně České republiky, kdežto palestínští představitelé se svojí podporou vyjadřovanou Saddámu Husajnovi zdiskreditovali. Na stránkách domácího tisku už se neobjevovaly pouze izraelské represálie vůči Palestincům, ale také palestinské teroristické útoky a spory mezi konkurenčními palestinskými organizacemi. Místo *vlastenců a bojovníků za svobodu* se píše o *povstalcích* či *islámských fundamentalistech*. V tisku se objevují rezoluce na podporu Izraele, což je jev v osmdesátých letech nepředstavitelný.

Pozoruhodná proměna nastala v zobrazování obyvatel Izraele a Palestiny. Izraelci už nebyli zachmuření vojáci obušky trestající palestinské mladíky na kolenou, ale rodiny s plynovými maskami na hlavě, s plačícími dětmi, lidé trpící strachem z teroris-

tických útoků. Také obraz Palestinců se radikálně proměnil, když se ze zbídačených vlastenců utlačovaných okupanty stali zahalení ozbrojenci se samopaly na ramenou vyhrožující zašlapáním Izraele do země. Zřetelný přechod v zobrazování Izraelců jako obětí přitom není samozřejmý vzhledem ke zkoumanému období, neboť vojska židovského státu stále okupovala palestinská území a v případě iráckého ostřelování probíhalo mnoho vojenských manévrů. Fotografie stejného ražení vycházející v československém tisku v osmdesátých letech by se tak mohly objevovat i v letech devadesátých. Z toho vyplývá, že nabytá svoboda v žurnalistické činnosti ovlivnila tiskové editory směrem k vytváření přívětivějšího obrazu izraelského státu.

Závěr

V osmdesátých letech minulého století byl pohled československého tisku na události související se Státem Izrael jednoznačný – židovský stát byl představitelem hodnot, které byly v přímém rozporu se socialistickým zřízením. Vojenské operace Izraele byly prezentovány jako cynické akty brutální agrese vůči slabým arabským sousedům a postup na okupovaných územích představoval sionistickou politiku vyhlazení palestinského obyvatelstva. Utlačovaným Palestincům byla oproti tomu poskytována značná mediální podpora. Komentátoři dění na Blízkém východě neustále poukazovali na vynikající politické vztahy mezi Izraelem a Spojenými státy americkými a jejich rozsáhlou vojenskou spoluprací. Militarismus byl důsledně odsuzován, kdežto ozbrojený boj za nezávislost Palestiny byl buď zamlčován, nebo bagatelizován. Symbolem Izraele byla mocná armáda a útlak slabých. Přes geografickou i kulturní vzdálenost patřilo dění na Blízkém východě mezi častá a významná témata v československých denících. Vzhledem ke zmrazeným diplomatickým stykům však nebylo o Izraeli referováno „z místa“, ale vždy pouze zprostředkovaně díky dopisovatelům z arabských zemí či výběrem ze zpráv zahraničních agentur.

Listopad 1989 znamenal zvrát v mediální prezentaci Izraele v Československu. Na proměně jeho mediálního obrazu se podepsalo hned několik faktorů. Zásadní vliv měl konec politické regulace médií a liberalizace mediálního trhu. Žurnalisté již nebyli svázáni ideologickými pokyny státního aparátu a veřejnoprávní tisková agentura se omezila na produkci nestranného a nezávislého zpravodajství. Změny v podobě otevření státních hranic, obnovení diplomatických styků a navázání obchodní a kulturní spolupráce Československa s Izraelem se projevily v navázání kontaktu se silnou komunitou emigrantů v Izraeli a díky svědectví zahraničních dopisovatelů se domácí čtenáři mohli dozvědět dříve zapovězené podrobnosti běžného života v židovském státě.

Důležitou roli ve změně tuzemského nahlížení na Izrael hrály události války v Perském zálivu, během nichž se z někdejšího agresora a uzurpátora stala najednou oběť z vlastní vůle útrpně snášející útoky Iráku. Tuzemský tisk takový krok chválil, neboť na postoji Izraele závisela i budoucnost křehké koalice arabských a západních států proti režimu Saddáma Husajna, jejímž členem bylo i Československo. Válečné události také vedly k demytizaci palestinského lidového povstání, neboť jeho čelní představitelé Husajnovu agresi schvalovali. Mimoto se na stránky novin v mnohem větší míře dostávají zprávy o teroristické činnosti palestinských odbojových hnutí a je-

jich vzájemná nevráživost. Také proto se o několik let později objevuje v tisku skepse ohledně dodržování mírových dohod mezi Izraelem a OOP zejména ze strany nejednotných Palestinců.

Vzhledem k cílům stanoveným v úvodu této práce lze na základě provedené analýzy konstatovat, že mediální obraz Izraele se v českých tištěných periodikách proměnil radikálně. Dříve jednoznačně protiizraelsky zaměřené zpravodajství, jehož cílem bylo směřování židovského státu odsuzovat, se vlivem výše uvedených důvodů transformovalo a už v devadesátých letech vykresluje Izrael jako jediného stabilního a demokratického partnera Československa a následně České republiky na Blízkém východě.

Summary

Due to the objectives of this thesis the research shows that the media image of Israel in Czechoslovak and Czech newspapers changed radically during the turn of 80's and 90's. Journalists under political pressure and threats of punishment wrote articles in order to condemn the political direction and regime of the Jewish state. Israel was portrayed as a brutal aggressor suppressing the rights of the Palestinians and hungry for the extermination of all its enemies. In the nineties journalists gained freedom and independence on the state doctrine. Contacts with Israel increased and the reader could get in touch with the daily life of Israelis. During the Gulf War, Israel turned from aggressor to victim and Palestinian leaders lost reputation because of the alliance with Saddam Hussein. Palestinian terrorist attacks began to appear in the news beside the animosity within the Palestinian movements, so the State of Israel has become the only reliable and democratic partner of the Czech Republic. At least in the newspapers.

Použitá literatura

BEDNAŘÍK, Petr; JIRÁK, Jan; KÖPPLOVÁ Barbara. *Dějiny českých médií: Od počátku do současnosti*. Praha: Grada Publishing, 2011. 448 s. ISBN 978-80-247-3028-8.

BENDA, Josef. *Vlastnictví periodického tisku v České republice v letech 1989-2006*. Praha: Karolinum, 2007. 273 s. ISBN 978-80-246-1387-1.

BERGER, Peter Ludwig; LUCKMANN, Thomas. *Sociální konstrukce reality: pojednání o sociologii vědění*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999, 214 s. ISBN 80-859-5946-1.

BITTMAN, Ladislav; SYMŮNKOVÁ, Hermenegilda. *Manipulátoři: o technikách boji lži proti pravdě a nenávisti proti lásce*. Karolinum, Praha, 1992. 253 s. ISBN 80-7066-621-8

BURTON, Graeme; JIRÁK, Jan. *Úvod do studia médií*. Brno: Barrister, 2001, 390 s. ISBN 80-859-4767-6.

CROTEAU, David; HOYNES, William. *Media society: industries, images, and audiences*. Thousand Oaks, Calif.: Pine Forge Press, 2003, 409 s. ISBN 07-619-8773-8.

ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina: Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno : Barrister & Principal, 2008. 232 s. 2. vyd. ISBN 978-80-87029-16-9.

DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum, 2000, 374 s. ISBN 80-246-0139-7.

DUFEK, Jiří; KAPLAN, Karel; ŠLOSAR, Vladimír. *Československo a Izrael v letech 1947-1953*. Studie. Praha : Ústav pro soudobé dějiny AV ČR v nakladatelství Doplněk, 1993, 203 s. ISBN 80-8527-021-8.

FISKE, John. *Introduction to communication studies*. New York: Routledge, 1990, 203 s. ISBN 04-150-4672-6.

FOWLER, Roger. *Language in the news: discourse and ideology in the press*. London: Routledge, 1998. 254 s. ISBN 0-415-01419-0.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. 408 s. ISBN 978-80-7367-485-4.

HERZOG, Chaim. *Arabsko-izraelské války*. Praha : Lidové noviny, 2008. 617 s. ISBN 978-80-7106-954-6.

JIRÁK, Jan; KÖPPLOVÁ Barbara. *Média a společnost*. Praha: Portál, 2007, 207 s. ISBN 978-807-3672-874.

JIRÁK, Jan; KÖPPLOVÁ Barbara. *Masová média*. Praha: Portál, 2009, 413 s. ISBN 978-807-3674-663.

KONČELÍK, Jakub; VEČEŘA, Pavel; ORSÁG, Petr. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010. 344 s. ISBN 978-80-7367-698-8.

MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 2009, 639 s. ISBN 978-807-3675-745.

PETRUSEK, Miloslav et al. *Velký sociologický slovník. I, II*. Praha: Karolinum, 1996. 1627 s. ISBN 80-7184-311-3.

REIFOVÁ, Irena et al. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004. 327 s. ISBN 80-7178-926-7.

SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Mediální konstrukce reality – reprezentace druhých*. In Martin Foret, Lapčík Marek and Petr Orság. *Média Dnes*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2008.

SCHULZ, Winfried et al. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2004, 149 s. ISBN 80-246-0827-8.

TENGLEROVÁ, Hana. *Genderové aspekty zobrazování vědy v médiích: prezentace vědkyň a vědců v českém tisku*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Fakulta humanitních studií, Katedra genderových studií, 2010. 98 s. Vedoucí diplomové práce PhDr. Hana Havelková, Ph.D.

TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. Praha: Portál, 2006, 191 s. ISBN 80-736-7096-8.

TRAMPOTA, Tomáš; VOJTĚCHOVSKÁ, Martina. *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál, 2010, 293 s. ISBN 978-807-3676-834.

YEGAR, Moshe. *Československo, sionismus, Izrael : historie vzájemných vztahů*. Praha : Victoria Publishing : East Publishing, 1997. 235 s. ISBN 80-7187-078-0.

On-line zdroje

22. 08. 1963: *Rudé právo publikovalo zprávu o rehabilitacích obětí politických procesů v 50. letech*. Nezapomeňte.cz [online]. [cit. 2013-12-24]. Dostupné z: http://www.nezapomente.cz/zobraz/rude_pravo_publicovalo_zpravu_kolderovy_komise

AUST, Ondřej. *LN nejmín prodávanými novinami v Česku, přeskočily je HN In Mediář* [online]. 2013 [cit. 2014-01-06]. Dostupné z: <http://www.mediar.cz/ln-nejmin-prodavany-mi-novinami-v-cesku-hn-uz-jsou-pred-nimi/>

ČESKO. *Zákon č. 517 ze dne 21. října 1992 o ČTK*. In: Sbírnka zákonů České republiky. 1992. Dostupné z: http://i4.cn.cz/ctk/PDF/Zakon_c_517-1992_Sb._o_CTK.pdf

ČTK. *95. výročí založení ČTK* [online]. 2013 [cit. 2014-01-06]. Dostupné z: http://www.ctk.cz/o_ctk/historie/

HAVEL, Václav. *Novoroční projev prezidenta ČSSR Václava Havla*. Václav Havel [online]. [cit. 2012-08-30]. Dostupné z: http://vaclavhavel.cz/showtrans.php?cat=projevy&val=327_projevy.html&typ=HTML

HENRY, Marilyn. *Prague mystery*. The Jerusalem Post [online]. 14. 8. 2007 [cit. 2012-08-30]. Dostupné z: <http://www.jpost.com/Opinion/Op-EdContributors/Article.aspx?id=72061>

Izrael: Seznam platných mezinárodních smluv s Českou republikou: MZV [online]. [cit. 2012-08-30]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/blizky_vychod/izrael/smlouvy/index.html

Knesset Elections Results. Knesset [online]. [cit. 2012-08-30]. Dostupné z: http://www.knesset.gov.il/description/eng/eng_mimshal_res1.htm

KRAJČA, Milan. *Bývalý šéfredaktor Rudého práva Zdeněk Hoření o historii komunistického tisku*. In: Youtube [online]. Zveřejněno 15. 09. 2013 [vid. 2013-11-23]. Dostupné z: http://youtu.be/_qbCwN_EhOw

Lidové noviny. *Historie LN* [online]. 2011 [cit. 2014-01-06]. Dostupné z: <http://epaper.lidovky.cz/lidove-noviny/kdo-jsme/vice-z-historie>

MAFRA. *Lidové noviny* [online]. 2013 [cit. 2014-01-06]. Dostupné z: http://www.mafra.cz/cs/mafra-tiskove-zpravy.asp?y=mafra_all%5Ccs_produkty-a-sluzby_lidove-noviny.htm

MF DNES. *Otázky a odpovědi* [online]. 2013 [cit. 2014-01-06]. Dostupné z: https://www.mfdnes.cz/sites/default/files/obrazky/u42/mf_dnes/redakce/otazky_a_odpovedi_mfd.pdf

Netanjahu: Česko je náš největší spojenec v EU. Lidovky.cz [online]. 17. 5. 2012 [cit. 2012-08-30]. ISSN 1213-1385. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/netanjahu-cesko-je-nas-nejvetsi-spojenec-ffr-/ln_zahranici.asp?c=A120517_182411_ln_zahranici_mtr

NOVÁK, Ján. *Tajné akce StB* [TV seriál], epizoda 1, Akce Pavouk. ČT 1. 2008 Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10209991308-tajne-akce-stb/video/>

Respekt. *Tiráž* [online]. 2013 [cit. 2014-01-06]. Dostupné z: <http://respekt.ihned.cz/c1-55311750-tiraz>

Stanovisko MZV k volbám v Izraeli. Ministerstvo zahraničních věcí [online]. 7. 2. 2001 [cit. 2012-08-30]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/udalosti_a_media/prohlaseni_a_stanoviska/archiv_prohlaseni_a_stanovisek/archiv_2001/x2001_02_07_izrael_volby.html

Unie vydavatelů. *Ověřování nákladu tisku* [online]. 2013 [cit. 2014-01-06]. Dostupné z: http://unievydavatelu.cz.artbox.cz/cs/unie_vydavatelu/medialni_data/overovani_nakladu_tisku

Uzavřené smlouvy o vypořádání s církvemi. Ministerstvo kultury [online]. [cit. 2013-11-21]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/cz/cirkev-a-nabozenske-spolecnosti/majetkove-narovnani/uzavrene-smlouvy-o-vyporadani-s-cirkvemi-168470/>

Vildová 2005 [online], *O privatizaci deníku Mladá fronta* [cit. 2014-01-06]. Dostupné z: <http://www.blisty.cz/art/23779.html>

Vlády České republiky a Izraele zasednou společně na půdě Svaté země. iDNES.cz [online]. 5. 5. 2013 [cit. 2013-11-21]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/spolecne-zasedani-vlad-cr-a-izraele-dt9-/zahranicni.aspx?c=A130505_183136_zahranicni_hro

Odkazované diplomové práce

CAFOUREK, Tomáš. *Reflexe palestinsko-izraelského konfliktu v normalizačním Rudém právu.* Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, 2010, 90 s. Vedoucí diplomové práce PhDr. Petr Bednařík, PhD.

HABERMANN, Tomáš. *Československo a Izrael 1947-1949: Léta přátelství.* Praha : Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Katedra dějin a didaktiky dějepisu, 2011, 130 s. Vedoucí diplomové práce doc. PhDr. Alena Míšková

JAPPEL, Ctibor. *XX. letní olympijské hry v Mnichově 1972 a jejich zobrazení v českém tisku.* Praha: Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, 2008. 98 stran, 24 stran příloh. Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Petr Bednařík, Ph. D.

SCHNEIDEROVÁ, Klára. *Mediální obraz vybraných událostí Suezské krize v československém tisku v roce 1956.* Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, 2008, 76 s. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Petr Bednařík, Ph.D.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Souhrn článků o první libanonské válce v Rudém právu (červen 1982)

Příloha č. 2: Souhrn článků o první libanonské válce v Mladé frontě (červen 1982)

Příloha č. 3: Souhrn článků o první intifádě v Rudém právu (prosinec 1987)

Příloha č. 4: Souhrn článků o první intifádě v Mladé frontě (prosinec 1987)

Příloha č. 5: Souhrn článků o ostřelování Izraele v LN (2. polovina ledna 1991)

Příloha č. 6: Souhrn článků o ostřelování Izraele v MF DNES (2. polovina ledna 1991)

Příloha č. 7: Souhrn článků o ostřelování Izraele v Respektu (2. polovina ledna 1991)

Příloha č. 8: Souhrn článků o mírové dohodě z Osla v LN (září 1993)

Příloha č. 9: Souhrn článků o mírové dohodě z Osla v MF DNES (září 1993)

Příloha č. 10: Souhrn článků o mírové dohodě z Osla v Respektu (září 1993)

Příloha č. 11: [foto] Mapa izraelské invaze (Rudé právo 8. 6. 1982)

Příloha č. 12: [foto] Intifáda (Rudé právo 16. 12. 1987)

Příloha č. 13: [foto] Karikatura (Mladá fronta 29. 6. 1982)

Příloha č. 14: [foto] Zvláštní vydání MF DNES (17. 1. 1991)

Příloha č. 15: [foto] MF DNES (24. 1. 1991)

Příloha č. 16: [foto] Karikatura (LN 2. 9. 1993)

Příloha č. 17: [foto] MF DNES (1. 9. 1993)

Příloha č. 18: [foto] Lidové noviny (28. 1. 1993)

Přílohy

Příloha č. 1: Souhrn článků o první libanonské válce v Rudém právu (červen 1982)

ČTK a ZR. Izrael napadl Libanon: Agresor postupuje třemi směry do vnitrozemí. *Rudé právo*. 7. 6. 1982. ročník 62, č. 133. s. 1 a 6.

ČTK a ZR. Izrael stupňuje agresí: V jižním Libanonu probíhají urputné boje. *Rudé právo*. 8. 6. 1982. ročník 62, č. 134. s. 1 a 7.

MÁDR, Milan. Válečnický kurs Tel Avivu. *Rudé právo*. 8. 6. 1982. ročník 62, č. 134. s. 7.

ČTK a ZR. Přístav Sajdá v obklíčení: Další izraelské nálety na Libanon. *Rudé právo*. 9. 6. 1982. ročník 62, č. 135. s. 1 a 7.

MÁDR, Milan. Bezprostřední účast USA. *Rudé právo*. 9. 6. 1982. ročník 62, č. 135. s. 7.

ČTK a ZR. Bejrútu hrozí obklíčení. *Rudé právo*. 10. 6. 1982. ročník 62, č. 136. s. 1 a 7.

MÁDR, Milan. Kterak vykládat bibli. *Rudé právo*. 10. 6. 1982. ročník 62, č. 136. s. 7.

ČTK, Obžaloba militarismu: Pokračuje 2. zvláštní zasedání VS OSN. *Rudé právo*. 10. 6. 1982. ročník 62, č. 136. s. 7.

ROVENSKÝ, Dušan. Imperialismus a sionismus. *Rudé právo*. 10. 6. 1982. ročník 62, č. 136. s. 7.

ČTK. Před bitvou o Bejrút. *Rudé právo*. 11. 6. 1982. ročník 62, č. 137. s. 1 a 7.

SRBENÁ, Marie. Odsuzujeme politiku násilí. *Rudé právo*. 11. 6. 1982. ročník 62, č. 137. s. 1.

MÁDR, Milan. Rozšiřují válku. *Rudé právo*. 11. 6. 1982. ročník 62, č. 137. s. 7.

ČTK a ZR. Izrael chce diktovat vyděračské podmínky. *Rudé právo*. 12. 6. 1982. ročník 62, č. 138. s. 1 a 7.

VYBÍRAL, Jan. Izrael musí zastavit agresí. *Rudé právo*. 12. 6. 1982. ročník 62, č. 138. s. 1.

ČTK. Podpora boji arabského lidu: Proti brutální izraelské agresí v Libanonu. *Rudé právo*. 12. 6. 1982. ročník 62, č. 138. s. 2.

MÁDR, Milan. Zločin plodí zločin. *Rudé právo*. 12. 6. 1982. ročník 62, č. 138. s. 7.

ČTK a ZR. 600 000 uprchlíků bloudí Libanonem. *Rudé právo*. 14. 6. 1982. ročník 62, č. 139. s. 1 a 7.

ČTK a ZR. Vojska Izraele v předměstí Bejrútu. *Rudé právo*. 15. 6. 1982. ročník 62, č. 140. s. 1 a 7.

ČTK. Zastavit izraelskou agresí: Prohlášení vlády SSSR k situaci v Libanonu. *Rudé právo*. 15. 6. 1982. ročník 62, č. 140. s. 1 a 7.

ČTK. Proti brutální agresí Izraele v Libanonu: Prohlášení Čs. výboru solidarity s národy Afriky a Asie. *Rudé právo*. 15. 6. 1982. ročník 62, č. 140. s. 2.

MÁDR, Milan. Čeho je potřebí. *Rudé právo*. 15. 6. 1982. ročník 62, č. 140. s. 7.

ČTK. Izraelci pronikají do východního Bejrútu. *Rudé právo*. 16. 6. 1982. ročník 62, č. 141. s. 1 a 7.

MÁDR, Milan. Na straně spravedlnosti. *Rudé právo*. 16. 6. 1982. ročník 62, č. 141. s. 7.

ČTK. Tvrdé boje o bejrútské letiště. *Rudé právo*. 17. 6. 1982. ročník 62, č. 142. s. 7.

ČTK a ZR. V Libanonu už 10 000 mrtvých. *Rudé právo*. 18. 6. 1982. ročník 62, č. 143. s. 1 a 7.

MÁDR, Milan. Temné cíle. *Rudé právo*. 18. 6. 1982. ročník 62, č. 143. s. 7.

ČTK. Ultimátum obráncům západního Bejrútu. *Rudé právo*. 19. 6. 1982. ročník 62, č. 144. s. 7.

JELÍNEK, Milan. Již deset tisíc zavražděných. *Rudé právo*. 19. 6. 1982. ročník 62, č. 144. s. 7.

ČTK a ZR. Přípravy obrany západního Bejrútu. *Rudé právo*. 21. 6. 1982. ročník 62, č. 145. s. 1 a 6.

ČTK a ZR. Sýrie odhodlána bránit celistvost Libanonu: Prohlášení sýrského ministra informací. *Rudé právo*. 22. 6. 1982. ročník 62, č. 146. s. 1 a 7.

MK. Zastavit izraelskou agresí: Výzva shromáždění pracujících v pražském závodě Technometra. *Rudé právo*. 23. 6. 1982. ročník 62, č. 147. s. 1.

ČTK. Tanková bitva o silnici mezi Bejrútem a Damaškem: Izraelská letadla útočí na sýrské jednotky. *Rudé právo*. 23. 6. 1982. ročník 62, č. 147. s. 7.

MÁDR, Milan. Záplava hrůzy. *Rudé právo*. 23. 6. 1982. ročník 62, č. 147. s. 7.

ČTK, ZR. Izraelské bomby ničí Bejrút: Bezohledný agresor stupňuje svoje teroristické akce. *Rudé právo*. 24. 6. 1982. ročník 62, č. 148. s. 1 a 7.

MELICH, Ladislav. Nezůstávejme lhostejnými. *Rudé právo*. 24. 6. 1982. ročník 62, č. 148. s. 1.

MD. O sýrských jednotkách v Libanonu. *Rudé právo*. 24. 6. 1982. ročník 62, č. 148. s. 7.

ČTK. Izrael útočí na sýrské jednotky v Libanonu. *Rudé právo*. 25. 6. 1982. ročník 62, č. 149. s. 1 a 7.

ČTK a ZR. Izraelské jednotky obsadily mezinárodní letiště: Agresor soustřeďuje v Bejrútu další síly. *Rudé právo*. 26. 6. 1982. ročník 62, č. 150. s. 1 a 7.

ČTK. Izrael na pranyři OSN. *Rudé právo*. 28. 6. 1982. ročník 62, č. 151. s. 1 a 6.

Členové 14. uliční organizace KSČ Praha 3-Žižkov. Odsuzujeme zločiny Izraele. *Rudé právo*. 29. 6. 1982. ročník 62, č. 152. s. 1.
MÁDR, Milan. Totální válka. *Rudé právo*. 29. 6. 1982. ročník 62, č. 152. s. 7.
ČTK. Napětí a strach v Libanonu. *Rudé právo*. 29. 6. 1982. ročník 62, č. 152. s. 7.
ČTK a ZR. Izrael hrozí obnovením bojů. *Rudé právo*. 30. 6. 1982. ročník 62, č. 153. s. 7.
Agrese izraelská, metody hitlerovské. *Rudé právo*. 30. 6. 1982. ročník 62, č. 153. s. 7.

Příloha č. 2: Souhrn článků o první libanonské válce v Mladé frontě (červen 1982)

Výstřel na Izraelce. *Mladá fronta*. 5. 6. 1982, XXXVIII, č. 132, s. 5.
Libanon: další vlna izraelských náletů. *Mladá fronta*. 7. 6. 1982, XXXVIII, č. 133, s. 5.
Libanon: bezdůvodný útok Izraele. *Mladá fronta*. 8. 6. 1982, XXXVIII, č. 134, s. 5.
Brutální agrese Izraele. *Mladá fronta*. 9. 6. 1982, XXXVIII, č. 135, s. 1.
Libanon: další den prudkých bojů. *Mladá fronta*. 9. 6. 1982, XXXVIII, č. 135, s. 5.
ŠTĚPÁNKOVÁ, Ivana. Zastavit agresi je naší povinností: Mladá fronta hovoří s izraelským delegátem 11. shromáždění SFDM. *Mladá fronta*. 9. 6. XXXVIII, č. 135, s. 5.
Libanon: ve stínu tanků vadne život. *Mladá fronta*. 10. 6. 1982, XXXVIII, č. 136, s. 5.
ŠTĚPÁNKOVÁ, Ivana. KS arabského světa: za agresí stojí USA. *Mladá fronta*. 10. 6. 1982, XXXVIII, č. 136, s. 5.
ŠTĚPÁNKOVÁ, Ivana. Libanon: k válce jen krok. *Mladá fronta*. 11. 6. 1982, XXXVIII, č. 137, s. 5.
SYRUČEK, Milan. Slunce a stín: zamyšlení při sobotě. *Mladá fronta*. 12. 6. 1982, XXXVIII, č. 138, s. 1.
ŠTĚPÁNKOVÁ, Ivana. Libanon: zastaví se Izraelci u Bejrútu?. *Mladá fronta*. 12. 6. 1982, XXXVIII, č. 138, s. 5.
Libanon: 600 000 lidí bez přístřeší. *Mladá fronta*. 14. 6. 1982, XXXVIII, č. 139, s. 5.
Akt cynické brutality. *Mladá fronta*. 15. 6. 1982, XXXVIII, č. 140, s. 1.
Libanon: Izrael uzavírá obklíčení. *Mladá fronta*. 15. 6. 1982, XXXVIII, č. 140, s. 5.
Libanon: izraelská agrese dále trvá. *Mladá fronta*. 16. 6. 1982, XXXVIII, č. 141, s. 5.
FA. Ruce pryč od Libanonu!: Prohlášení MSS k izraelské agresi. *Mladá fronta*. 17. 6. 1982, XXXVIII, č. 142, s. 1.
Libanon: znovu zuří boje. *Mladá fronta*. 17. 6. 1982, XXXVIII, č. 142, s. 5.
ŠTĚPÁNKOVÁ, Ivana. Izrael se chystá ke skoku. *Mladá fronta*. 18. 6. 1982, XXXVIII, č. 143, s. 5.
Stop brutální agresi Izraele!: Rozhodné slovo mladé generace ČSSR. *Mladá fronta*. 19. 6. 1982, XXXVIII, č. 144, s. 1.
ŠTĚPÁNKOVÁ, Ivana. Bejrút: za několik dní se chtěl vrátit. *Mladá fronta*. 19. 6. 1982, XXXVIII, č. 144, s. 5.
Libanon: vyhlídky nejisté. *Mladá fronta*. 20. 6. 1982, XXXVIII, č. 145, s. 5.
Libanon: příměří se zhroutilo v palbě. *Mladá fronta*. 22. 6. 1982, XXXVIII, č. 146, s. 5.
ŠTĚPÁNKOVÁ, Ivana. USA - Izrael: Begin zkazil Reaganovi show. *Mladá fronta*. 22. 6. 1982, XXXVIII, č. 146, s. 5.
HP. Americký mír = genocida: Mítink pracujících pražské Technometry. *Mladá fronta*. 23. 6. 1982, XXXVIII, č. 147, s. 1.
Libanon: černá noc se změnila v krutý den. *Mladá fronta*. 23. 6. 1982, XXXVIII, č. 147, s. 5.
Libanon: situace v Bejrútu je kritická. *Mladá fronta*. 24. 6. 1982, XXXVIII, č. 148, s. 5.
Libanon: příměří už jen na papíře. *Mladá fronta*. 25. 6. 1982, XXXVIII, č. 149, s. 5.
ŠTĚPÁNKOVÁ, Ivana. Libanon: následky potvrzují generaci. *Mladá fronta*. 26. 6. 1982, XXXVIII, č. 150, s. 5.
Libanon: křehké zastavení palby. *Mladá fronta*. 28. 6. 1982, XXXVIII, č. 151, s. 5.
ŠTĚPÁNKOVÁ, Ivana. Bejrút: Izrael slibuje peklo. *Mladá fronta*. 29. 6. 1982, XXXVIII, č. 152, s. 5.
ŠTĚPÁNKOVÁ, Ivana. Dajan proti Dajanovi. *Mladá fronta*. 30. 6. 1982, XXXVIII, č. 153, s. 5.

Příloha č. 3: Souhrn článků o první intifádě v Rudém právu (prosinec 1987)

ČTK. Útok na izraelský hlídkový člun. *Rudé právo*. 12. 12. 1987. ročník 68, č. 292. s. 7.
ČTK. Svolat konferenci o Blízkém východě: Výzva Valného shromáždění OSN. *Rudé právo*. 14. 12. 1987. ročník 68, č. 293. s. 1.
ČTK. Stále tvrdší represe. *Rudé právo*. 14. 12. 1987. ročník 68, č. 293. s. 6.
MÁDR, Milan. Okupační střelnice. *Rudé právo*. 15. 12. 1987. ročník 68, č. 294. s. 7.
ČTK. Výzva Jásira Arafata. *Rudé právo*. 15. 12. 1987. ročník 68, č. 294. s. 7.
ČTK. Izraelský teror v Gaze. *Rudé právo*. 16. 12. 1987. ročník 68, č. 295. s. 1.
ČTK. Barikády v Gaze. *Rudé právo*. 17. 12. 1987. ročník 68, č. 296. s. 1.

ČTK. 33 zavražděných Palestinců. *Rudé právo*. 21. 12. 1987. ročník 68, č. 299. s. 1 a 6.
 ČTK. Stávkuje arabské obyvatelstvo Izraele. *Rudé právo*. 22. 12. 1987. ročník 68, č. 300. s. 7.
 ČTK. Svolat konferenci o Blízkém východě: Z prohlášení čs. ministerstva zahraničí. *Rudé právo*. 22. 12. 1987. ročník 68, č. 300. s. 7.
 ČTK. Střelba do Palestinců. *Rudé právo*. 23. 12. 1987. ročník 68, č. 301. s. 7.
 ČTK. Odsouzení politiky Tel Avivu. *Rudé právo*. 24. 12. 1987. ročník 68, č. 302. s. 1.
 MD. "Železná pěst" nepomáhá: Představitel OOP k hrdinnému boji palestinského lidu. *Rudé právo*. 24. 12. 1987. ročník 68, č. 302. s. 7.
 ČTK. Izraelským okupantům už nestačí věznice. *Rudé právo*. 27. 12. 1987. ročník 68, č. 303. s. 1 a 7.
 ČTK. Okupovaná arabská území: Razie, zatýkání, násilí. *Rudé právo*. 28. 12. 1987. ročník 68, č. 304. s. 1.
 ČTK. Izrael vyhání Palestince: Vojenské soudy na okupovaných územích. *Rudé právo*. 29. 12. 1987. ročník 68, č. 305. s. 1 a 7.
 MÁDR, Milan. Brutalita proti Palestincům: Očima západních novinářů. *Rudé právo*. 30. 12. 1987. ročník 68, č. 306. s. 7.
 ČTK. Zvůle okupantů bez konce. *Rudé právo*. 31. 12. 1987. ročník 68, č. 307. s. 1.

Příloha č. 4: Souhrn článků o první intifádě v Mladé frontě (prosinec 1987)

VODIČKA, Milan. Novinári v zemi cedrů: Jsme jako váleční zpravodajové, říká libanonský host. *Mladá fronta*. 9. 12. 1987, XLIII, č. 289, s. 5.
 Tel Aviv: Represe pokračují. *Mladá fronta*. 15. 12. 1987, XLIII, č. 294, s. 5.
 Gaza: Lidové povstání. *Mladá fronta*. 16. 12. 1987, XLIII, č. 295, s. 5.
 VODIČKA, Milan. Palestinci hrají o vše: Exploze hněvu na okupovaných územích. *Mladá fronta*. 17. 12. 1987, XLIII, č. 296, s. 5.
 Terčem i nemocnice: TASS k izraelské okupaci arabských území. *Mladá fronta*. 21. 12. 1987, XLIII, č. 299, s. 4.
 Podpora lidu Palestiny: Prohlášení FMZV k situaci na Blízkém východě. *Mladá fronta*. 22. 12. 1987, XLIII, č. 300, s. 1 a 6.
 Stávkou proti brutalitě: Arabské obyvatelstvo Izraele protestuje. *Mladá fronta*. 22. 12. 1987, XLIII, č. 300, s. 6.
 Protest novinářů. *Mladá fronta*. 24. 12. 1987, XLIII, č. 302, s. 1.
 Pokračuje masové zatýkání: Vojenské tribunály začaly soudit Palestince. *Mladá fronta*. 28. 12. 1987, XLIII, č. 304, s. 5.
 Obhájci nejsou nezbytní: Hrubé zacházení se zadrženými Palestinci. *Mladá fronta*. 29. 12. 1987, XLIII, č. 305, s. 1.
 Tel Aviv: Soudní frašky. *Mladá fronta*. 30. 12. 1987, XLIII, č. 306, s. 5.

Příloha č. 5: Souhrn článků o ostřelování Izraele v LN (2. polovina ledna 1991)

Izrael připraven na irácký útok. *Lidové noviny*. 15. 1. 1991. IV, č. 12. s. 1 a 4.
 Válka nebo mír? *Lidové noviny*. 16. 1. 1991. IV, č. 13. s. 1 a 4.
 MK. Viděno z Izraele. *Lidové noviny*. 17. 1. 1991. IV, zvláštní vydání. s. 3.
 Válka začala včera. *Lidové noviny*. 18. 1. 1991. IV, 15. s. 1 a 3.
 Zatímco jste spali. *Lidové noviny*. 18. 1. 1991. IV, zvláštní vydání. s. 1.
 JP. Husajn komplikuje situaci. *Lidové noviny*. 18. 1. 1991. IV, zvláštní vydání. s. 1 a 2.
 URBAN, Jan. Kdo drží klíč k řešení? Svět čeká na reakci Izraele. *Lidové noviny*. 18. 1. 1991. IV, zvláštní vydání. s. 3.
 Izraelská vláda rozhodne. *Lidové noviny*. 18. 1. 1991. IV, zvláštní vydání. s. 3.
 Viděno z Izraele. *Lidové noviny*. 18. 1. 1991. IV, zvláštní vydání. s. 4.
 SMETÁNKA, Tomáš. Izrael a koalice. *Lidové noviny*. 19. 1. 1991. IV, č. 16. s. 1.
 Blízký východ není tak daleko. *Lidové noviny*. 19. 1. 1991. IV, č. 16. s. 2.
 Nálety bez přestání. *Lidové noviny*. 21. 1. 1991. IV, č. 17. s. 1 a 3.
 VEIS, Jaroslav. Večírek. *Lidové noviny*. 21. 1. 1991. IV, č. 17. s. 1.
 JÍRŮ, Jaroslav. Chvála Izraele. *Lidové noviny*. 21. 1. 1991. IV, č. 17. s. 3.
 AČ podle José Garcona. Palestinské pochyby: OOP začíná měřit cenu své podpory Saddámu Husajnovi. *Lidové noviny*. 21. 1. 1991. IV, č. 17. s. 5.
 VEIS, Jaroslav. Technologie války: Patriot versus Scud. *Lidové noviny*. 21. 1. 1991. IV, č. 17. s. 5.
 BÝM, Petr. Jaký bude?. *Lidové noviny*. 23. 1. 1991. IV, č. 19. s. 1.
 Připravuje Izrael odvetu?: Válka v Perském zálivu – den sedmý. *Lidové noviny*. 24. 1. 1991. IV, č. 20. s. 1.

Gensher v Izraeli: Po kritice SRN. *Lidové noviny*. 25. 1. 1991. IV, č. 21. s. 4.
Důraz na letecké boje. *Lidové noviny*. 26. 1. 1991. IV, č. 22. s. 1 a 4.
PETRÁNEK, Jan. Tři prsteny a nafta. *Nedělní Lidové noviny* In *Lidové noviny*. 26. 1. 1991. s. 5.
Husajn vyhrožuje Bombou! *Lidové noviny*. 30. 1. 1991. IV, č. 25. s. 4.

Příloha č. 6: Souhrn článků o ostřelování Izraele v MF DNES (2. polovina ledna 1991)

POJAR, Miloš. Izrael udeří, bude-li napaden. *MF DNES*. 17. 1. 1991. II, č. 14Z. s. 3.
POJAR, Miloš. Pro Izrael zatím vítězství: telefonát z Tel Avivu pro MfD. *MF DNES*. 18. 1. 1991. II, č. 15. s. 4.
PTP. Irák zaútočil na Izrael. *MF DNES*. 19. 1. 1991. II, č. 16. s. 1.
PRAVDA, Petr. OOP: Izrael je ve válce. *MF DNES*. 19. 1. 1991. II, č. 16. s. 3.
POJAR, Miloš. Americký Patriot jde do boje: Tady Tel Aviv, neděle ráno. *MF DNES*. 21. 1. 1991. II, č. 17. s. 1 a 4.
Válka není ping-pong. *MF DNES*. 22. 1. 1991. II, č. 18. s. 1 a 5.
PRAVDA, Petr. OOP chtěla, aby Izrael nečekal. *MF DNES*. 22. 1. 1991. II, č. 18. s. 5.
Válka bude dlouhá! *MF DNES*. 23. 1. 1991. II, č. 19. s. 1 a 5.
Kdy a jak odpoví Izrael?: První mrtví v Tel Avivu. *MF DNES*. 24. 1. 1991. II, č. 20. s. 1 a 5.
Husajn: Spojenci jsou zbabělci: Spojené státy oceňují zdrženlivý postoj Izraele. *MF DNES*. 25. 1. 1991. II, č. 21. s. 5.
PRAVDA, Petr. Izrael: Další útok: Létají Scudy z Jordánska? *MF DNES*. 26. 1. 1991. II, č. 22. s. 1 a 3.
VESELÝ, Josef. Když se politici stydí...: Německo-izraelský vztah v odlesku bojů. *MF DNES*. 26. 1. 1991. II, č. 22. s. 3.
PRAVDA, Petr. Střídavé úspěchy "Patriotů". *MF DNES*. 28. 1. 1991. II, č. 23. s. 1 a 5.
PRAVDA, Petr. Klid před bouří? *MF DNES*. 29. 1. 1991. II, č. 24. s. 5.
PRAVDA, Petr. Sto metrů od Patriotů. *MF DNES*. 30. 1. 1991. II, č. 25. s. 1 a 5.

Příloha č. 7: Souhrn článků o ostřelování Izraele v Respektu (2. polovina ledna 1991)

KABELE, Jiří. Přišel čas myslet na smrt. *Respekt*. 21. 1. 1991. roč. 2, č. 3. s. 2.
PETRÁČEK, Zbyněk. Boj o kolektivní bezpečnost. *Respekt*. 21. 1. 1991. roč. 2, č. 3. s. 3.
VIDMAROVÁ, Lucie a Tomáš Pěkný. Smír s Araby je možný: Rozhovor s velvyslancem státu Izrael v ČSFR panem Joelem Sherem. *Respekt*. 21. 1. 1991. roč. 2, č. 3. s. 3.
DANIČEK, Jiří a Tomáš Kraus. V souvislosti s konfliktem v Perském zálivu zaujímá Federace židovských obcí v České republice toto stanovisko. *Respekt*. 21. 1. 1991. roč. 2, č. 3. s. 6.
Rezoluce Evropského židovského kongresu. *Respekt*. 21. 1. 1991. roč. 2, č. 3. s. 10.
KULKA, Tomáš. Tvář tvář válce: Jeruzalém. *Respekt*. 21. 1. 1991. roč. 2, č. 3. s. 11.
MLYNÁŘ, Vladimír. Washington: V centru zájmu sestřelení letci. *Respekt*. 28. 1. 1991. roč. 2, č. 4. s. 8.
KULKA, Tomáš. Jeruzalém: Válka de luxe?. *Respekt*. 28. 1. 1991. roč. 2, č. 4. s. 9.

Příloha č. 8: Souhrn článků o mírové dohodě z Osla v LN (září 1993)

KUMERMANN, Daniel. Fikce padla u bran Jericha. *Lidové noviny*. 1. 9. 1993. VI, č. 202. s. 1.
Ve Washingtonu nadějně. *Lidové noviny*. 1. 9. 1993. VI, č. 202. s. 1 a 4.
Izrael přijme další deportované. *Lidové noviny*. 1. 9. 1993. VI, č. 202. s. 4.
Sýrie a Jordánsko „neměly informace“. *Lidové noviny*. 1. 9. 1993. VI, č. 202. s. 4.
Spor o běžence otevřen. *Lidové noviny*. 2. 9. 1993. VI, č. 203. s. 4.
Chronologie jednoho konfliktu. *Lidové noviny*. 2. 9. 1993. VI, č. 203. s. 5.
KUMERMANN, Daniel. Chvála tajemství. *Lidové noviny*. 3. 9. 1993. VI, č. 204. s. 5.
Bojovné zasedání Fatahu. *Lidové noviny*. 4. 9. 1993. VI, č. 205. s. 1 a 4.
Hamas se hlásí k vraždě. *Lidové noviny*. 4. 9. 1993. VI, č. 205. s. 4.
Uznání ještě tento týden: I Palestinci soudí, že nejlepší je konfederace. *Lidové noviny*. 6. 9. 1993. VI, č. 206. s. 1-4.
Izraelský voják zastřelil jednoho Palestince. *Lidové noviny*. 6. 9. 1993. VI, č. 206. s. 4.
Sýrie zůstává zdrženlivá: Izraelští vojáci zastřelili mladého Palestince. *Lidové noviny*. 7. 9. 1993. VI, č. 207. s. 1.
Izrael a OOP před uznáním. *Lidové noviny*. 8. 9. 1993. VI, č. 208. s. 1.

Osadníci protestují. *Lidové noviny*. 8. 9. 1993. VI, č. 208. s. 4.
Dohoda Izraele s Jordánskem. *Lidové noviny*. 9. 9. 1993. VI, č. 209. s. 1.
Vodní děla v Jeruzalémě. *Lidové noviny*. 9. 9. 1993. VI, č. 209. s. 4.
Izrael dnes uzná OOP. *Lidové noviny*. 10. 9. 1993. VI, č. 210. s. 1.
Rabin žádá ukončení intifády. *Lidové noviny*. 10. 9. 1993. VI, č. 210. s. 4.
KUMERMANN, Daniel. Nesmiřitelnost na odchodu. *Lidové noviny*. 10. 9. 1993. VI, č. 210. s. 4.
SLEZÁK, Milan. Příležitosti. *Lidové noviny*. 11. 9. 1993. VI, č. 211. s. 1.
Století vzájemné nenávisti na Blízkém východě končí. *Lidové noviny*. 11. 9. 1993. VI, č. 211. s. 1.
Protesty radikálů obou stran. *Lidové noviny*. 11. 9. 1993. VI, č. 211. s. 4.
Nepřátelství Palestiny a Izraele mizí pomalu. *Lidové noviny*. 13. 9. 1993. VI, č. 212. s. 1 a 3.
ES podpoří Blízký východ. *Lidové noviny*. 13. 9. 1993. VI, č. 212. s. 3.
Nejen dohoda – i revoluce. *Lidové noviny*. 14. 9. 1993. VI, č. 213. s. 1 a 4.
KUMERMANN, Daniel. Domácí úkol. *Lidové noviny*. 14. 9. 1993. VI, č. 213. s. 4.
Podepsána jordánsko-izraelská dohoda. *Lidové noviny*. 15. 9. 1993. VI, č. 214. s. 1.
Vůdce OOP věří v konec utrpení. *Lidové noviny*. 15. 9. 1993. VI, č. 214. s. 4.
Izrael a Maroko blízko vzájemného uznání. *Lidové noviny*. 16. 9. 1993. VI, č. 215. s. 1.
Rabin: Při podávání ruky jsem neváhal. *Lidové noviny*. 16. 9. 1993. VI, č. 215. s. 4.
Arafat v Egyptě. *Lidové noviny*. 17. 9. 1993. VI, č. 216. s. 4.
OOP otevře ve Washingtonu misi. *Lidové noviny*. 18. 9. 1993. VI, č. 217. s. 4.
 Hamas popírá dohodu s Fatahem. *Lidové noviny*. 18. 9. 1993. VI, č. 217. s. 4.
KUMMERMAN, Daniel. Nemyslím si, že budu kdy líbat Fajsala Husajního: J. Sarid, „enfant terrible“ izraelské politické scény a ministr životního prostředí, odpovídá na otázky LN. *Lidové noviny*. 21. 9. 1993. VI, č. 219. s. 6.
TUREČEK, Břetislav. Jihu Libanonu vládnou šitité. *Lidové noviny*. 21. 9. 1993. VI, č. 219. s. 6.
SMETÁNKA, Tomáš. Mír závisí především na prosperitě. *Lidové noviny*. 21. 9. 1993. VI, č. 219. s. 6.
Rabin závisí na dohodě. *Lidové noviny*. 22. 9. 1993. VI, č. 220. s. 4.
Izraelský parlament schválil dohodu s OOP. *Lidové noviny*. 24. 9. 1993. VI, č. 222. s. 4.
Rabin chce od Sýrie mír. *Lidové noviny*. 25. 9. 1993. VI, č. 223. s. 4.
Sýrie pro zostření bojkotu Izraele. *Lidové noviny*. 27. 9. 1993. VI, č. 224. s. 1.
Rabin se setkal s Husajnem na lodi. *Lidové noviny*. 29. 9. 1993. VI, č. 226. s. 4.

Příloha č. 9: Souhrn článků o mírové dohodě z Osla v MF DNES (září 1993)

Izraelsko-palestinské usmíření: První krok k míru na Blízkém východě. *MF DNES*. 1. 9. 1993. IV, č. 202. s. 1.
Podpis dohody do dvou týdnů. *MF DNES*. 1. 9. 1993. IV, č. 202. s. 1 a 8.
Fundamentalisté protestují, většina Palestinců je proti. *MF DNES*. 1. 9. 1993. IV, č. 202. s. 8.
HOFFMANOVÁ, Tatiana. Izrael i Palestinci pochopili, že mír se uzavírá s nepřitelem. *MF DNES*. 1. 9. 1993. IV, č. 202. s. 9.
Na vzájemné uznání Izraele a OOP čeká 800 000 utečenců. *MF DNES*. 2. 9. 1993. IV, č. 203. s. 1.
Izrael očekává rychlý spád událostí. *MF DNES*. 2. 9. 1993. IV, č. 203. s. 8.
VINCOURKOVÁ, Radka a ČTK. Co je Organizace pro osvobození Palestiny. *MF DNES*. 2. 9. 1993. IV, č. 203. s. 9.
PRAVDA, Petr. Tajná jednání v Oslu zahájila novou etapu na Blízkém východě. *MF DNES*. 2. 9. 1993. IV, č. 203. s. 9.
Obrat izraelsko-palestinských vztahů urychluje vývoj na Blízkém východě. *MF DNES*. 3. 9. 1993. IV, č. 204. s. 8.
Nepokoje v Gaze – izraelští vojáci zranili tři Palestince. *MF DNES*. 4. 9. 1993. IV, č. 205. s. 8.
Izrael a OOP se uznají brzy, ale na dohodu musí počkat. *MF DNES*. 6. 9. 1993. IV, č. 206. s. 1.
Arafat dosáhl dalšího vítězství. *MF DNES*. 6. 9. 1993. IV, č. 206. s. 8.
Libye, Írán a některé palestinské organizace odmítají dohodu s Izraelem. *MF DNES*. 6. 9. 1993. IV, č. 206. s. 8.
PRAVDA, Petr. Izrael má velký zájem na tom, aby byl z Gazy druhý Singapur. *MF DNES*. 6. 9. 1993. IV, č. 206. s. 9.
Le Figaro. Blízký východ: ještě to není mír, ale již to není válka. *MF DNES*. 6. 9. 1993. IV, č. 206. s. 9.
Arafat odletěl z Damašku s prázdnou. *MF DNES*. 7. 9. 1993. IV, č. 207. s. 8.
Rabin brání dohodu s OOP. *MF DNES*. 8. 9. 1993. IV, č. 208. s. 8.
Demise izraelského ministra. *MF DNES*. 9. 9. 1993. IV, č. 209. s. 8.
HOFFMANOVÁ, Taťána. Izrael a OOP se vzájemně uznají: Historický průlom na Blízkém východě. *MF DNES*. 10. 9. 1993. IV, č. 210. s. 1.

189 vyhoštěných se vrátilo domů. *MF DNES*. 10. 9. 1993. IV, č. 210. s. 1.

Blízko i dohoda Izraele s Jordánskem. *MF DNES*. 10. 9. 1993. IV, č. 210. s. 8.

HANUŠ, Pavel a ČTK. Palestina a Izrael – dlouhá cesta k soužití. *MF DNES*. 10. 9. 1993. IV, č. 210. s. 9.

PRAVDA, Petr. Na Blízkém východě zahájil Izrael s OOP cestu k míru. *MF DNES*. 10. 9. 1993. IV, č. 210. s. 9.

Izrael a OOP se již uznávají: Podpisy snad ukončí stoleté krveprolití. *MF DNES*. 11. 9. 1993. IV, č. 211. s. 1.

Arafatovi hrozí smrt. *MF DNES*. 11. 9. 1993. IV, č. 211. s. 1.

Reakce na krok Izraele a OOP. *MF DNES*. 11. 9. 1993. IV, č. 211. s. 8.

Clinton: Historický a čestný kompromis. *MF DNES*. 11. 9. 1993. IV, č. 211. s. 8.

HOFFMANOVÁ, Tatiana. Cesta k míru bude složité. *MF DNES*. 11. 9. 1993. IV, č. 211. s. 8.

Rabin s Arafatem se sejdou v USA. *MF DNES*. 13. 9. 1993. IV, č. 212. s. 1 a 8.

Šalom! Volali Palestinci na Židy. *MF DNES*. 13. 9. 1993. IV, č. 212. s. 1 a 8.

Pro okupovaná území je třeba tři miliardy investic. *MF DNES*. 13. 9. 1993. IV, č. 212. s. 8.

ES podpoří Blízký východ. *MF DNES*. 13. 9. 1993. IV, č. 212. s. 8.

ABU-NASR, Donna a AP. Arafat velmi rychle zapomněl, čemu nás učil. *MF DNES*. 13. 9. 1993. IV, č. 212. s. 9.

Izraelská armáda se stáhne z Gazy do 7. dubna 1994. *MF DNES*. 13. 9. 1993. IV, č. 212. s. 9.

Izrael a OOP stvrdily slavnostně mír: Rozhodnuto o palestinské autonomii pro Gazu a Jericho. *MF DNES*. 14. 9. 1993. IV, č. 213. s. 1.

Clinton slibuje aktivní podporu. *MF DNES*. 14. 9. 1993. IV, č. 213. s. 1.

Plán izraelsko-palestinské dohody. *MF DNES*. 14. 9. 1993. IV, č. 213. s. 8.

Norská karta se ukázala jako velmi šťastná. *MF DNES*. 14. 9. 1993. IV, č. 213. s. 8.

Otazníky nad omezenou autonomií. *MF DNES*. 14. 9. 1993. IV, č. 213. s. 8.

Arabové i Židé slavili podpis podepsané mírové smlouvy. *MF DNES*. 14. 9. 1993. IV, č. 213. s. 8.

Praha, kdysi hráč, zůstala divákem. *MF DNES*. 14. 9. 1993. IV, č. 213. s. 8.

HOFFMANOVÁ, Tatiana. Nezbyvá než se zbavit všech stereotypů. *MF DNES*. 14. 9. 1993. IV, č. 213. s. 9.

PRAVDA, Petr. Dohoda je podepsána, euforie z velkého průlomu brzy opadne. *MF DNES*. 14. 9. 1993. IV, č. 213. s. 9.

Pokrok nastal také ve vztazích Izraele s Jordánskem a Marokem. *MF DNES*. 15. 9. 1993. IV, č. 214. s. 1 a 8.

Stoupenci OOP slaví dohodu, v Libanonu masové protesty. *MF DNES*. 15. 9. 1993. IV, č. 214. s. 8.

PRAVDA, Petr. Dohoda OOP s Izraelem rozdělila Palestince. *MF DNES*. 15. 9. 1993. IV, č. 214. s. 9.

ZIADE, Mona a AP. Arafát si sedl na sud prachu ekonomických ruin. *MF DNES*. 15. 9. 1993. IV, č. 214. s. 9.

VESELÝ, Josef. Evropa podepře mírovou naději finančně i politicky. *MF DNES*. 15. 9. 1993. IV, č. 214. s. 9.

Rabin: Arabové brzy uznají Izrael. *MF DNES*. 16. 9. 1993. IV, č. 215. s. 1.

Palestinská opozice se sjednocuje. *MF DNES*. 16. 9. 1993. IV, č. 215. s. 8.

USA poskytnou Izraeli zbraně. *MF DNES*. 16. 9. 1993. IV, č. 215. s. 8.

Izraelci vyšlou do Tunisu delegaci k jednání o exilu. *MF DNES*. 17. 9. 1993. IV, č. 216. s. 8.

OOP otevře ve Washingtonu misi. *MF DNES*. 18. 9. 1993. IV, č. 217. s. 8.

Švýcarsko uvolnilo úvěr Palestincům. *MF DNES*. 19. 9. 1993. IV, č. 218. s. 8.

Podle Mubaraka se Izrael již brzy stáhne z Golan. *MF DNES*. 23. 9. 1993. IV, č. 221. s. 8.

Egypt žádal v OSN izraelské stažení ze Sýrie a Libanonu. *MF DNES*. 29. 9. 1993. IV, č. 226 s. 8.

Příloha č. 10: Souhrn článků o mírové dohodě z Osla v Respektu (září 1993)

SMETÁNKA, Tomáš. Samospráva pro Palestince. *Respekt*. 6. 9. 1993. roč. 4, č. 36. s. 17.

HÉVROVÁ, Alžběta. Z Norska do Washingtonu. *Respekt*. 14. 9. 1993. roč. 4, č. 37. s. 12.

SMETÁNKA, Tomáš. Izrael už není nepřítel: Palestinsko-izraelský mír bude vyžadovat peníze a dobrou vůli. *Respekt*. 20. 9. 1993. roč. 4, č. 38. s. 2.

HÉVROVÁ, Alžběta, Model Gaza - Jericho. *Respekt*. 20. 9. 1993. roč. 4, č. 38. s. 13.

Příloha č. 11: Mapa izraelské invaze (Rudé právo 8. 6. 1982)

JÉ AUTO PŘEPYCHEM? 3 FENOMÉN 4 JAK LÍBÁ OTEC GIRARDELLI
TAGANKY

mladá fronta DNES Zpravodajský Čtvrtek 24. ledna 1991 číslo 20 - ročník 2.50 Kčs

Ohrožení státu

Ve třech případech by bylo možno podle návrhu zákona, ohrožení státu. Za výsky nebo v jiných případech stavu hrozného politování státu, dále dojde-li uvnitř státu k bezprostřednímu a zjevnému narušení jeho ústavního zřízení a nakonec životy, zdraví nebo důstojnosti ohrožující v mimořádné míře lidské svobodu a vyhlášení prezidenta a to jen na návrh či se souhlasem federální vlády nebo se souhlasem národních vlád. Stav ohrožení občanských práv. Nesmělo by být ovšem použito třeba, by bylo porušeno majetkové právo, svoboda svědomí a smýšlení

Ohrožení státu

Na první otázku lze odpovědět snad. Růžová vidina světa ze začátku minulého roku je nenávratně pryč. Naše země může být vystavena vojenskému vstupu i vlně terorismu. Při současně trapné nevládnosti a ekologickým problémům hrozí krize životního prostředí. U východních hranic se pomalu sbírají běhenci a sovětská armáda může být přecházet z bývalé NDR přes nás. Náš současný právní řád je inkohypný a děravý, ústava je dosud socialistická. Přes to je možnost výjimečného stavu s sebou nese nebezpečí diktatury, na omezenou dobu do vytvoření kvalitního ústavního mechanismu je takový institut potřebný.

Formální a obsahově však musí vylučovat možnost zneužití. Současný návrh takový není. Zejména ze spojení "zjevné narušení ústavního zřízení" mi naskakuje husi kůže. Co je to "zjevné"? Právě tak "mimořádná míra ohrožení lidských životů" skýtá téměř stejně mnoho výkladů jako prosulá "pobuřování". Ať už jsou motivy slovenské vlády jakékoli, plně s ní v závěrečném souhlasím. Tento zákon vyžaduje naprostou přesnost, včetně taxativního výtlu možných situací jeho použití. To federální návrh zatím nespňuje.

MARTIN KOMÁREK

PRVNÍ MRTVÍ V TEL AVIVU

KDY A JAK ODPOVÍ IZRAEL?

Jeruzalém - Při posledním na raketové útoky Iráku. Potvrdil iráckém raketovém útoku v noci to věsta v rozhovoru pro americký

VLÁDA BUDE JMENOVAT ZMOCNĚNCE ZNOVU O SEVERU ČECH

TELEFOTO: ČTK/AP

PRÁVĚPODOBNĚ NEŠLO O TERORISTY

BOMB na prodej

Práha (přep. rd.). K nepochybnému druhému sešrgramovému nalezení v centru Prahy včera podarilo zjistit někte podrobnosti. Na vyšetřování nulo v pondělí večer zvládnutí asi dvacetiletého mu se v fatné vinárny Arkadije ku domáhal ušlechťené tasky. do zavraždila jen nabídl je zase vrátil. Ze špatné tasky, která mimo jiné obdipně vyřazení "bytaře", manipulací vypráví předemné připomínající náloř, ki prve ohromil personál a také příslušnou policii i pky tajně Federální informa by.

Původní domněnka, že patří arabským teroristům potvrzila. Případ spadá y oblasti kriminálního teri proto na něm pracuje pr vyšetřování Správy VB města.

Pokračování n

OD ÚNORA NOVÝ CELNÍ ZÁKON DO TŘÍ TISÍC BEZ CLA

Zboží za tři tisíce ko hodnoty mohou naši občé z ciziny bez celních poplat novely celního zákona, ki pí v platnost prvního úst dosavadní praxe umožňo v limitu pět tisíc, považú nicí Ústřední celní sprá za přilepšení. Celní bod

Příloha č. 17: MF DNES (1. 9. 1993)

MLADÁ FRONTA

US OPEN: Korda ma "konečné", Selesová objevuje život str. 16

DNES

PRAG

ISTANBUL - MĚSTO MEZI DVĚMA KONTINENTY 3 noci se snídaní od 6.990,- Odlet: každou středu a neděli Dopravce: 24, Praha 6, Tel. 329 064, 325 174, Fax 325 432

PRAŽSKÉ VYDÁNÍ

STŘEDA 1. ZÁŘÍ 1993

R. IV/202 3,50 Kč

Izraelsko-palestinské usmíření

První krok k míru na Blízkém východě

Tunis, Jeruzalém - Palestinská národní charta, která popírá právo Izraele na existenci, byla zrušena. Oznámil to v Tunisu politický poradce Organizace pro osvobození Palestiny Basám abu Šaríf. Jde o první zásadní krok k míru na Blízkém východě. Je několik hodin před zahájením několika arabsko-izraelských rozhovorů ve Washingtonu sdělili, že chartu nahradí novější politický program organizace.

Barlovo prohlášení je podle zpravodajské reakce na pondělní oznámení izraelského ministra zahraničí Šimona Perese, že židovský stát je ochoten uznat OOP, pokud se tato organizace vzdá svých požadků v chartě, které vyzývají k vyhlazení Izraele a podpoře terorismu.

Palestinská národní charta, programový dokument OOP, byla přijata v roce 1964 na prvním zasedání Palestinské národní rady (PNR - parlament v exilu) v Káhiře. Izrael označovala za "nástroj sionistického hnůtí" a vyzývala arabský lid, aby přispěl k osvobození Palestiny.

Nynější politický program OOP je založen na rozhodnutí PNR z Alžíru v roce 1988, kdy byla poprvé uznána rezoluce OSN č. 242, vyzývající k implicitnímu uznání Izraele.

Izraelská vláda v noci na včerejšek schválila návrh, aby se Izrael stáhl z pásma Gazy a z Jericha, a umožnil tak Palestincům nastolit omezenou samosprávu nad zbytkem západního břehu během pětiletého přechodného období autonomie.

Podpis dohody do dvou týdnů

Washington - Vedoucí izraelské delegace na jednání se Sýrií v USA, Rabinovič včera sdělil, že dohoda o palestinské samosprávě na okupovaných územích bude podepsána do dvou týdnů.

Arabové a Izraelci v úterý ve Washingtonu obnovili jednání o urovnání konfliktu na Blízkém východě. Jedenáctému kolu rozhovorů předcházely tajné kontakty mezi zástupci židovského státu a Organizace pro osvobození Palestiny (OOP). Souhlas s textem deklarace o zásadách palestinské samosprávy vyslovili jak vyjednavači Izraele, tak OOP.

Pokračování na str. 8

V uprchlickém táboře nedaleko města Sajdá piší ozbrojenci z Lidové fronty pro osvobození Palestiny "Ne projektu Gaza - Jericho"

FOTO: ČTK - AP

Příloha č. 18: Lidové noviny (28. 1. 1993)

